

Medias dekning av seksuelle overgrep

En historisk analyse av tre norske aviser

Kaja Berentsen

Masteroppgave i journalistikk

Oslo Metropolitan University

14 mai 2021

Forord

Sommeren 2018 leste jeg boken til Monica Flatabø, med navn "En sånn jente". Boken er en dokumentar og handler om voldtekt i dagens Norge. I boken møter vi flere jenter, som alle har vært utsatt for voldtekt, og i boken forteller de sine historier. Det var møte med de sterke historiene til disse jentene som gjorde at jeg fikk lyst til å skrive en masteroppgave om akkurat dette. Seksuelle overgrep rammer svært mange i løpet av livet, enten som offer eller som pårørende. Fordi mediene har så stor makt i måten de formidler hendelser, mener jeg at det derfor er svært viktig å undersøke hvordan de dekker nettopp seksuelle overgrep.

Det er mange som fortjener en stor takk, i forbindelse med arbeidet med min masteroppgave. Den største takken vil jeg rette til min veileder Maria Konow Lund, som alltid har stilt opp for meg, også på kort varsel. Takk for mange fine veiledningssamtaler og gode diskusjoner. Og takk for ditt engasjement i oppgaven men også i meg.

Jeg vil også rette en stor takk til min venninne Henriette, som har bidratt med mer hjelp enn jeg noen gang hadde håpet på. Takk for det enorme arbeidet du har lagt ned i min masteroppgave, for at jeg skulle lykkes. Takk for ditt skarpe blikk, kritiske kommentarer og oppløftende ord. Det har betydd enormt mye!

Ikke minst vil jeg takk resten av familien, og spesielt takk til min samboer Jørgen. Takk for at dere har holdt ut med meg, når motivasjonen har vært som lavest. Takk for forståelsen og støtten, gjennom dette vanskelige året. Dere har pushet meg og motivert meg og for det, er jeg evig takknemlig.

Sammendrag

Denne oppgaven undersøker hvordan de tre norske papiraviser VG, Dagbladet og Aftenposten dekker seksuelle overgrep. Analyse materialet er hentet fra månedene januar, mars, mai, juli, september og november, i årene 2000, 2010 og 2020. Forskningsspørsmålet jeg har prøvd å besvare i denne oppgaven er: *Hvilke type seksuelle overgrep vektlegges i norske aviser, og hvordan dekkes de?* For å besvare dette har jeg gjennomført en kvantitativ innholdsanalyse av 595 saker og en kritisk diskursanalyse av tre saker.

Forskningens hovedfunn viser en nedgang i dekningen av seksuelle overgrep, fra 2000 til 2020. Fokuset på sensasjonelle hendelser, med individet i fokuset er ofte typisk for dekningen. Sakene er svært ofte korte, nyhetsaker eller notiser. De blir i et flertall av sakene ikke brukt noen muntlige kilder. Samtidig som vi ser at når det brukes muntlige kilder, dominerer politi og advokater statistikken over kilder som blir brukt. Saker om seksuelle overgrep handler i nesten halvparten av tilfellene om voldtekt.

Abstract

This thesis examines how the three Norwegian newspapers VG, Dagbladet and Aftenposten covers sexual assault. The analysis material is taken from the months of January, March, May, July, September and November, in the years 2000, 2010 and 2020. The research question I have tried to answer in this thesis is: *What types of sexual abuse are emphasized in Norwegian newspapers, and how are they covered?* To answer this, I have conducted a quantitative content analysis of 595 cases and a critical discourse analysis of three cases.

The main findings of the research show a decrease in the coverage of sexual assault, from 2000 to 2020. The results indicate that the media emphasizes extraordinary and sensational events, from the perspective of the individual. The cases are typically short news cases or notices. Furthermore, the findings show that the media rarely uses oral sources. When oral sources are used, police and lawyers dominate the statistics of sources.

Innholdsfortegnelse:

Forord	2
Sammendrag	3
Abstract	4
Innholdsfortegnelse:	5
Figur- og tabelloversikt	7
1. Innledning	9
1.1 Forskningsspørsmål og analytiske spørsmål	11
2. Forskningsfeltet	13
2.1 Hva er seksuelle overgrep?	13
2.2 #Metoo	14
3. Teoretisk tilnærming	18
3.1 Pierre Bourdieu og det journalistiske feltet	18
3.2 Nyhetskriterier og krimjournalistikk	20
3.3 Foucault og diskursanalyse	23
3.4 Fairclough og kritisk diskursanalyse	25
4. Metode	27
4.1 Metodetriangulering	27
4.2 Utvelgelsen av seksuelle overgrep	27
4.3 Valg av metode: Kvantitativ innholdsanalyse	28
4.4 Populasjon og avgrensning:	29
4.5 Variabler	32
4.6 Valg av metode: Kritisk diskursanalyse	35
4.7 Metodiske refleksjoner og utfordringer	37
5. Funn og analyse	40
5.1 Univariat analyse:	40
5.1.1 Oppsummering av univariat analysen	52
5.2 Bivariat analyse	53
5.2.1 Bivariat analyse av avisenes dekning i år 2000	53
5.2.2 Bivariat analyse av avisenes dekning i år 2010	55
5.2.3 Bivariat analyse av avisenes dekning i 2020	57
5.3 Sammenligning av dekningen i 2000, 2010 og 2020	59
5.3.1 Sammenlikning: Voldtekt	59
5.3.2 Sammenligning: Seksuelle overgrep	66
5.3.4 Sammenligning: Seksuell trakassering	71
6. Kritisk diskursanalyse	76
6.1 Analyse 1:	79
6.2 Analyse 2:	88

6.3 Analyse 3:	94
7. Avslutning og konklusjon	100
Litteraturliste:	106
Appendiks A	110

Figur- og tabelloversikt

Table 1: Kritisk diskursanalyse - en modell av Fairclough (<i>Jørgensen, Phillips., 1999, s. 81</i>)	24
Tabell 2: Artikler fordelt på avis	39
Tabell 3: Artikler fordelt på år	39
Table 4: Artikler fordelt på lengde	40
Table 5: Artikler fordelt på sjanger	40
Table 6: Artikler fordelt på tema	41
Table 7: Artikler fordelt på type overgrep	42
Table 8: Artikler fordelt på type voldtekt	43
Table 9: Artikler fordelt på antall kilder	44
Table 10: Artikler fordelt på sakens hovedkilde	45
Table 11: Artikler fordelt på bruk av anonyme kilder	46
Table 12: Artikler fordelt på journalistens kjønn	46
Table 13: Artikler fordelt på bruk av grafiske virkemidler	47
Table 14: Fordeling på etnisitet på overgriper	47
Table 15: Artikler fordelt på etnisitet på offer	48
Table 16: Artikler fordelt på kjønn på offer	49
Table 17: Artikler fordelt på alder på offer	49
Table 18: Artikler fordelt på lengde - Voldtekt	57
Table 19: Artikler fordelt på sjanger - Voldtekt	58
Table 20: Artikler fordelt på praktiske virkemidler - Voldtekt	59
Table 21: Artikler fordelt på avis - Voldtekt	60
Table 22: Artikler fordelt på tema/vinkling - Voldtekt	60
Table 23: Artikler fordelt på type voldtekt - Voldtekt	61
Table 24: Artikler fordelt på etnisitet - Voldtekt	62
Table 25: Artikler fordelt på etnisitet offer - Voldtekt	62
Table 26: Artikler fordelt på kjønn på offer - Voldtekt	63
Table 27: Artikler fordelt på sakens lengde - Seksuelt overgrep	64
Table 28: Artikler fordelt på sakens sjanger - Seksuelt overgrep	65
Table 29: Artikler fordelt på grafiske virkemidler - Seksuelt overgrep	65
Table 30: Artikler fordelt på avis - Seksuelt overgrep	66
Table 31: Artikler fordelt på tema/vinkling - Seksuelt overgrep	67
Table 32: Artikler fordelt på etnisitet på overgriper - Seksuelt overgrep	67
Table 33: Artikler fordelt på etnisitet på offer - Seksuelt overgrep	68
Table 34: Artikler fordelt på kjønn på offer - Seksuelt overgrep	69
Table 35: Artikler fordelt på sakens lengde - Seksuell trakassering	70
Table 36: Artikler fordelt på sjanger - Seksuell trakassering	71
Table 37: Artikler fordelt på grafiske virkemidler - Seksuell trakassering	71
Table 38: Artikler fordelt på avis - Seksuell trakassering	72
Table 39: Artikler fordelt på tema/vinkling - Seksuell trakassering	73
Table 40: Artikler fordelt på kjønn på offer - Seksuell trakassering	74
Table 41: Forsiden. Dagbladet. 18 september 200	
Table 42: 18 september 2000. Dagbladet. Skrevet av Eivind Pedersen	78
Table 43: VG: 7 september 2010	86
Table 43: Aftenposten. 16 november 2020. Av Marthe Laurendz Jensen	92

1. Innledning

#jegharopplevd å få ubehagelige tekstmeldinger etter å ha publisert kronikker. Jeg politianmeldte dem. Henlagt, selvsagt.

#jegharopplevd å bli holdt fast, dyttet inntil disken og klådd på rompen av en beruset mann på 7-11. Jeg var 15 år og mannen bak kassen lo.

(Aftenposten, 2015)

I en undersøkelse gjort av Reuters Institute Digital News Report i 2018, kommer det frem at 83% leser, lytter eller ser nyheter daglig (Moe & Sakariassen, 2018, s. 5). Dette er med på å gi mediene mye makt. Media setter dagsorden og er med på å bestemme hva folk skal snakke og bry seg om. Gjennom dagsordenfunksjonen bestemmer ikke media bare hva vi skal snakke om, de påvirker også hvordan vi snakker om ulike fenomener og hendelser. Mediene kan i stor grad påvirke det offentlige ordskifte gjennom nyhetsdekning og ved å prioritere noen debatter og velge bort andre debatter. Folks oppfatning av et fenomen og en hendelse, vil derfor i stor grad bli påvirket av medienes formidling av fenomenet eller hendelsen. Dette gir mediene mye makt og desto større ansvar.

I 2002 ble det innført et nytt forbud i Ligestillingsloven. Det nye forbudet står definert i § 13 og handler om seksuell trakassering. Forbudet gjør for første gang seksuell trakassering, forbudt med lov. Det nye forbudet kom på bakgrunn av at forskning avdekket seksuell trakassering som et stort problem på mange samfunnsområder. I 2006 ble det også innført forbud mot trakassering på arbeidsplassen. Dette forbudet er regulert i Arbeidsmiljøloven § 4-3, krav til det psykososiale arbeidsmiljøet. I 2018 trådte det i kraft en revidert utgave av loven fra 2002. Den nye loven ble endret slik at den ble mer objektiv enn det den tidligere hadde vært. I loven fra 2002 tok definisjonen utgangspunkt i at oppmerksomheten var uønsket og plagsom for den personen som oppmerksomheten rammet (Norsk redaktørforening, 2018). I 2018 ble dette endret til: *“Med seksuell trakassering menes*

enhver form for uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende eller ydmykende” (Likestillings- og diskrimineringsloven, 2017, § 13).

At seksuell trakassering er et utbredt problem, har vi også sett eksempler på i senere år. I 2015 startet redaktørene i det feministiske magasinet Fett, Charlotte Myrbråten og Hilde Sofie Pettersen, en Twitterkampanje. Kampanjen handlet om at kvinner skulle dele ulike opplevelser av uønsket seksuell oppmerksomhet, alt fra små ubehageligheter til grove overgrep. Kampanjen fikk navnet #jegharopplevd, og har flere tusen tweets. Formålet med kampanjen var å vise solidaritet med kvinner som har opplevd seksuell trakassering. De to opplevelsene ovenfor er hentet fra denne twitterkampanjen. Ikke bare er kampanjen med på å vise solidaritet til kvinner, den har også vært med på å belyse et samfunnsproblem.

I følge Amnesty International har en av ti norske kvinner blitt utsatt for voldtekt. Hver tredje person som har blitt utsatt for voldtekt har aldri snakket om overgrepet med noen. Bare en av ti anmelder voldtekten til politiet (Amnesty International, 2016). Dette er skyhøye tall. Dette betyr at statistisk sett, så kjenner alle minst en person som har blitt voldtatt. Det skal også sies at disse tallene gjelder “bare” voldtekt, og andre seksuelle overgrep kommer altså i tillegg.

Om lag 1 av 5 jenter og 1 av 14 gutter har opplevd seksuelle overgrep før fylte 18 år, enten fra voksne eller jevnaldrende (Folkehelseinstituttet, 2020). Hvordan media velger å dekke saker som omhandler seksuelle overgrep og seksuell trakassering vil påvirke den allmenne oppfatningen av fenomenet. Denne oppgaven ønsker derfor å undersøke hvordan tre norske papiraviser har dekket seksuelle overgrep de siste tjue årene. I denne oppgaven kommer jeg til å se på seksuelle overgrep og seksuell trakassering som et fenomen, til tross for at de ofte er beskrevet med to ulike definisjoner. Hva seksuell trakassering og seksuelt overgrep er, samt hvorfor jeg har valgt å inkludere begge deler i denne oppgaven, står beskrevet i kapittel 2: forskningsfeltet.

Bakgrunnen for mitt engasjement i medias dekning av seksuelle overgrep, oppstod da jeg sommeren 2018 leste boken “En sånn jente: en dokumentar om voldtekt” av Monica Flatabø. Flatabø er journalist og i denne boken forteller hun om voldtektssituasjonen i

dagens Norge. Boken handler blant annet om hvordan jentene som er utsatt for voldtekt, blir møtt med tvil. Tvil fra venner og familie, politi og i rettssystemet. Voldtektsopfrene blir ikke bare møtt med tvil, de blir også tildelt et eget ansvar for voldtekten. For eksempel møtes de med holdninger som at de ikke burde gått alene hjem, ikke vært så fulle eller ikke brukt så kort skjørt.

Boken var både rystende og sår, og den vekket et engasjement i meg. Vi bor i et av verdens mest likestilte land, likevel er det så stor andel av befolkningen som utsettes for seksuell overgrep og trakassering. Gjennom fem år med journalistikkstudier har jeg utviklet en interesse for medias makt og rolle i samfunnet. Da arbeidet med masteroppgaven startet var det naturlig for meg å velge en oppgave som engasjerte meg og som jeg var nysgjerrig på. Valget falt derfor på medias dekning av seksuelle overgrep.

1.1 Forskningsspørsmål og analytiske spørsmål

Begrepet forskningsspørsmål kan defineres som *“spørsmål som blir stilt med et bestemt formål, og på en så presis måte at det lar seg belyse gjennom bruk av samfunnsvitenskapelige metoder”*. Å formulere et forskningsspørsmål er en viktig del av en undersøkelse som de øvrige prosedyrene må tilpasse seg (Johannessen, Tufte & Christoffersen, 2016, s. 54).

Oppgavens hovedmål er å avdekke hvilke type seksuelle overgrep media dekker, samt hvordan disse dekkes. Dette er et relevant tema fordi seksuelle overgrep er noe som berører de fleste av oss en gang i løpet av livet, enten som offer eller som pårørende. Hvordan media velger å omtale et slikt tema er derfor viktig, da media er med på å spre informasjon om problemet men også er med på å påvirke folks holdninger. Et annet mål med denne oppgaven er å se på hvordan dekningen har endret seg over tid i en historisk analyse. Forskningsspørsmålet i denne studien er derfor:

Hvilke type seksuelle overgrep vektlegges i norske aviser, og hvordan dekkes de?

Jeg har valgt å ta for meg mediet papiravis, som følge av oppgavens omfang. For å danne en bredere forståelse for forskningsspørsmålet har jeg også utarbeidet noen analytiske

spørsmål som har som hensikt å operasjonalisere forskningsspørsmålet. Analytiske spørsmål stiller vi i tillegg til forskningsspørsmålet, og de stilles for å besvare forskningsspørsmålet (Johannessen, Rafoss & Rasmussen, 2018, s. 25). De analytiske spørsmålene er som følger:

- Hvordan har dekningen av seksuelle overgrep endret seg i perioden fra 2000 til 2020?
- Hvilke diskurser dominerer avisene?

De analytiske spørsmålene er viktige fordi de vil være med på å besvare det overordnede forskningsspørsmålet. Forskningsspørsmålet og de analytiske spørsmålene skal jeg prøve å besvare gjennom en kvantitativ innholdsanalyse av 595 artikler og gjennom en kritisk diskursanalyse av tre representative artikler.

2. Forskningsfeltet

2.1 Hva er seksuelle overgrep?

For å kunne se nærmere på hvordan mediene dekker seksuelle overgrep, er det viktig å vite hva seksuelle overgrep er. Det finnes flere varierende definisjoner på seksuelle overgrep, gjerne med små forskjeller som skiller definisjonene fra hverandre. Ifølge Store Medisinske Leksikon kan seksuelle overgrep defineres slik: *“Seksuelle overgrep er i strafferettslig sammenheng seksuell/uanstendig atferd, seksuell handling eller seksuell omgang uten informert samtykke”* (Vandvik, 2020).

Mange definisjoner skiller på det vi ofte kaller seksuelt overgrep og seksuell trakassering. Mens seksuelt overgrep ofte blir definert som uønsket fysisk kontakt, som for eksempel voldtekt, handler seksuell trakassering ofte om uønsket seksuell oppmerksomhet, eller “mindre” alvorlige overgrep, for eksempel gjennom seksuelle kommentarer eller tafsing. Definisjonene er glidende og det finnes ikke en universell definisjon på hverken seksuelle overgrep eller seksuell trakassering.

Seksuelle overgrep er en strafferettslig handling, og står definert i Straffeloven kapittel 26. Men det er ikke bare seksuelle overgrep som er ulovlig, også seksuell trakassering er ulovlig og står definert i Ligestillings- og diskrimineringsloven.

Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet definerer seksuelle overgrep slik: *“Seksuelle overgrep omfatter fysisk og/eller psykisk krenkelse av en persons seksuelle integritet. Enhver seksuell handling utført mot noen som ikke gir, eller er i stand til å gi, sitt samtykke, og hvor handlingen medfører subjektivt ubehag, smerte, frykt eller annen opplevelse av krenkelse defineres som seksuelt overgrep.”* (Bufdir, 2018). I denne studien ligger Bufdirs definisjon til grunn, da definisjonen omfatter både seksuelle overgrep og seksuell trakassering. Det er gjerne små og glidende definisjoner mellom seksuelt overgrep og seksuell trakassering. Ved å velge seksuelt overgrep fremfor seksuell trakassering, eller omvendt, kunne jeg risikere at

relevante saker ville falle utenfor forskningen fordi de ikke passet inn i den valgte definisjonen. Jeg har derfor valgt å bruke definisjon til Bufdir, nettopp fordi den inkluderer alle former for seksuelle overgrep.

2.2 #Metoo

I 2017 ble den anerkjente filmprodusenten Harvey Weinstein beskyldt for voldtekt og andre seksuelle overgrep mot kvinner over en periode på 30 år. Dette var starten på den enorme twitterkampanjen med navn #metoo. Metoo-kampanjen er svært relevant i denne oppgaven av flere grunner. Den enorme oppmerksomheten denne kampanjen fikk, gjorde at fokuset på seksuell trakassering økte i store deler av verden. Mens det i USA og i Sverige ble lagt stort fokus på enkeltpersoner i maktposisjoner var det i Norge et større fokus på seksuell trakassering som et strukturelt problem. En undersøkelse utført av Sentio for Klassekampen, viser at en av fire nordmenn har endret oppfatning av hva slags oppførsel som regnes som seksuell trakassering etter metoo-kampanjen. Blant menn i alderen 23 til 35 år, svarer nesten halvparten at de har endret oppfatning (Vollan, Hammer & Martinic, 2018). Dette beviser at metoo-kampanjen har vært med på å skape økt bevisstgjøring rundt seksuell trakassering. Fordi denne oppgaven også favner begrepet seksuell trakassering, er metoo-kampanjen viktig for denne forskningen. Det er å forvente at vi ser et større fokus på seksuell trakassering i 2020, som følge av kampanjen fra 2017.

I oktober 2017 kunne avisene The New York Times og The New Yorker avsløre at flere kvinner hadde beskyldt Weinstein for voldtekt og andre seksuelle overgrep over en periode på 30 år. Weinstein mistet flere jobber, og i 2018 ble han arrestert. I starten av 2020 ble Weinstein funnet skyldig i voldtekt og seksuelle overgrep. Weinstein endte til slutt opp med en dom på tjuetre år i fengsel (Orgeret, 2020). The New York Times og The New Yorker mottok i 2018 Pulitzer prisen for saken om Weinstein. Weinstein-saken blir ansett som starten på metoo-kampanjen, og den omtales ofte som "Weinstein effekten". Weinstein-effekten beskriver en "effekt" der menn i maktposisjoner blir avslørt for å ha drevet med seksuell trakassering. Effekten gjorde at en rekke profilerte menn i maktposisjoner mistet jobben sin.

Begrepet metoo ble første gang brukt i 2006 av aktivisten Tarana Burke. Den gangen ble kampanjen brukt for å rette oppmerksomheten mot unge, svarte kvinner som ble utsatt for seksuell trakassering. Selv om det i 2006 ble delt mange historier med emneknaggen metoo, slo ikke kampanjen gjennom før Weinstein-skandalen i 2017. Etter Weinstein-saken havnet i mediene, oppfordret skuespilleren Alyssa Milano kvinner som hadde opplevd seksuell trakassering til å dele hendelsene i sosiale medier med emneknaggen #metoo (Orgeret, 2020). Slik startet den enorme internettkampanjen som på bare ett år hadde over 19 millioner tweets, ble delt i minst 85 land, gjorde at flere profilerte maktpersoner ble nødt til å gå av fra stillingen og ikke minst har kampanjen gjort at vi har fått en normendring i måten vi ser på seksuell trakassering på (Orgeret, 2020).

Kvinner som viste solidaritet på sosiale medier med andre kvinner som har opplevd seksuell trakassering, er ikke et nytt fenomen. Det beviser blant annet de to eksemplene i starten av denne oppgaven. Og selv om denne fikk mye respons, tok ikke kampanjen av på samme måte som #metoo. I aftenpostens podcast med navn "Aftenpodden" blir #jegharopplevd diskutert den 16 april 2015. Trine Eilertsen som var politisk redaktør på det tidspunktet, sier følgende:

"Det er alt for mange debatter, etter min mening, som har med kvinner å gjøre som foregår i "jeg"-form, og hvis det er bare to-tre som deltar i den debatten, så blir det en veldig rar debatt. For hvis "jeg" sier at jeg har opplevd noe, så er det veldig vanskelig å argumentere mot min opplevelse og det jeg mener den bør føre til, men hvis du har 8000, så kan du slå fast at dette er en problemstilling som du kan løfte opp og diskutere mer generelt og prinsipielt. Så det er volumet som gjør at denne runden av en ganske kjent debatt gjør den mer interessant enn det den har vært på mange år".

(Aftenposten, 2015-nåtid)

Dette sitatet fra Eilertsen viser at ikke en gang i redaksjonen Aftenposten var man klar over omfanget av problemet seksuell trakassering. Det trengtes en twitterkampanje for å belyse nettopp hvor stor omfanget var. I boken *"Det jeg skulle sagt. Håndbok mot seksuell*

trakassering” drøfter forfatterne Anja Sletteland og Hannah Helseth hvorfor akkurat metoo-kampanjen fikk så enorm gjennomslagskraft:

Tidsånden har snudd. I Norge har det i flere tiår hersket en ide om at likestilling er “på vei”. Forskerne Hege Skjeie og Mari Teigen advarte mot denne forestillingen allerede for femten år siden. De mente at tanken om at likestilling er noe som gradvis skjer uansett, gjorde at kvinner fant seg i at utviklingen gikk i museskritt. Da #metoo-kampanjen slo gjennom med et brak, var likestilling plutselig noe som hastet. “På vei”-metaforen ble byttet ut med et kollektivt “nei”. (Helseth, Sletteland, 2016, s. 8)

Likestilling handler om flere ting, for eksempel likestilling mellom alder, religion og etnisitet. I denne sammenhengen er det snakk om likestilling mellom kjønnene, også kalt kjønnslikestilling. Den enorme oppmerksomheten metoo-kampanjen fikk, gjorde at det også her var umulig å ikke legge merke til hvor utbredt seksuell trakassering var. I slutten av november 2017 kom det en ny kampanje, denne gangen i Norge. Over 600 skuespillere signerte oppropet #stilleføropptak. Oppropet tok et oppgjør med ukulturen i tv-, film- og teaterbransjen. Skuespillerne delte historier om seksuell trakassering og seksuelle overgrep både på jobb og etter jobb. Oppropet sjokkerte hele Norge. Mengden av grove historier og kvinner som stilte seg bak, gjorde at det var vanskelig å se unna problemet. Selv om mange av erfaringene var gjenkjennelige for kvinner og menn, var det helt nytt å se dem samlet i avisen. Et nytt bilde av arbeidslivet ble tegnet opp (Helseth, Sletteland, 2016, s. 9). I ettertid har det også kommet flere slike opprop, der det deles historier fra andre bransjer. Frem til mars 2018 hadde 29 yrkesgrupper og 7 andre miljøer blitt gransket under “metoo-lupen. Oppropene ble tilsammen signert av over 10 000 kvinner og 600 menn (Helseth, Sletteland, 2016, s. 10).

Metoo-kampanjen ble en nasjonal dugnad i arbeidslivet. Holdninger til seksuell trakassering og varsling ble løftet frem i lyset. Toppledere beskrev seksuell trakassering som en trussel mot innovasjon og omdømme. Anja Sletteland og Hannah Helseth skriver:

“#Metoo-kampanjens gjennombrudd skyldtes sannsynligvis nettopp fokuset på arbeidslivet. Det gjorde at dugnaden utviklet seg innenfor etablerte organisasjoner som fagforeninger, der det allerede var kjempet frem et lovverk mot seksuell trakassering. Slik utviklet kampanjen seg fra personlige erfaringer til å handle om arbeidsgivers plikt til å rydde opp” (Helseth, Sletteland, 2016, s. 11).

Året 2017 var preget av mye frustrasjon og sinne, kanskje spesielt blant kvinner. Donald Trump hadde akkurat blitt president, og han fikk mye oppmerksomhet og kritikk for flere nedlatende kommentarer overfor kvinner. Blant annet den kjente setningen: “I dont even wait. And then when you`re a star, they let you do it, you can do anything... Grab them by the pussy” (Filipovic, 2017). USA hadde fått en president som åpenlyst snakket om seksuell trakassering og objektivisering av kvinner. Dette satte sinnet i kok, ikke bare i USA men også i flere andre land. Fra 2014 hadde det i Norge var diskusjoner rundt KRF`s nye forslag som gikk ut på at leger kan få reservasjonsrett mot å gjennomføre abort. Også i Norge var debatten om kvinners rettigheter i gang. Da metoo kom i 2017, var det derfor mye frustrasjon som endelig fikk sitt utløp. Engasjerte journalister intervjuet tillitsvalgte i fagforeninger, bransjeorganisasjoner, forskere og politikere om tiltak for å forbedre rutiner, og presenterte statistiske undersøkelser fra ulike bransjer. Alle var tilsynelatende enige om at seksuell trakassering og maktmisbruk er et samfunnsproblem det er viktig å få belyst (Sletteland, Orgeret, 2020, s 9).

3. Teoretisk tilnærming

“We didn't say journalists fake the news, we said journalists make the news”

- Michael Schudson

(Allern, 2001, s. 48)

I dette kapitlet presenteres oppgavens teoretiske tilnærming. En teori er et sett med antakelser om et fenomen (Johannessen et al., 2018, s. 29). Hensikten med dette teorikapitlet er å avklare hvilken teoretiske antakelser jeg legger til grunn for de sentrale elementene i forskningen.

3.1 Pierre Bourdieu og det journalistiske feltet

Den franske sosiologen Pierre Bourdieu mener at det ligger ulike mekanismer til grunn for det innholdet man finner i mediene. Disse mekanismene vil være med på å forme diskursen i innholdet. Noen av de mekanismene Bourdieu tar opp, blir drøftet under, da det i denne oppgaven vil være relevant å se på hva slags mekanismer som påvirker hva som kommer på trykk, samt hvordan det kommer til uttrykk i avisene. Bourdieu har også utviklet en teori om journalistikken som et eget felt. Dette feltet blir blant annet styrt av mekanismene som blir drøftet under.

Bourdieu mener at dagsavisenes jakt på ekstraordinære nyheter fører til at innholdet i avisene blir alt annet enn eksklusivt og originalt (Bourdieu, 1998, s. 25). Jakten på det Bourdieu kaller “scoopet” er en av mekanismene som i følge Bourdieu, fører til en ensformig journalistikk. Dette forklarer han med at dagsavisene daglig må by på noe ekstraordinært. Men fordi alle dagsavisene jakter på de samme ekstraordinære nyhetene, vil ikke nyhetene lenger være ekstraordinære. Jakten på eksklusivitet, som på andre felter fører til originalitet og særpreg, fører i følge Bourdieu, fram til ensretting og banalisering (Bourdieu, 1998, s. 25). Bourdieu peker spesielt på nyheter om ulykker og forbrytelser, som eksempler på stoff som

mediene ofte dekker, nettopp fordi slike hendelser er ekstraordinære og på den måten er de egnet til å interessere alle (Bourdieu, 1998, s. 21). En annen teori Bourdieu har, er at dersom et medie ønsket å nå ut til et så stort publikum, jo mindre skarpe kanter kan mediet ha. For å nå ut til så mange som mulig kan ikke medie skape splid eller utelukke deler av publikum. Jo bredere en avis når ut, jo mer vil innholdet gå i retning av allmenne temaer som ikke byr på problemer. Innholdet konstrueres i samsvar med mottakerens persepsjonskategorier (Bourdieu, 1998, s. 61). Dette er med på å underbygge argumentet om at avisene ofte skriver om ulykker og forbrytelser, nettopp fordi det ofte er en felles konsensus om at dette er ekstraordinært og grusomt.

Bourdieu har i sin forskning vært opptatt av personers habitus. I følge Bourdieu handler habitus om at alle individer har en forutinntatthet, antagelser, vurderinger og oppførsel som er formet av sosialiseringprosesser. For eksempel vil en persons habitus påvirkes av personens kjønn, yrke, utdanningsnivå og alder med mer, men også av ytre faktorer som for eksempel holdninger man utsettes for. Også journalister vil derfor ha forutinntatte holdninger, personlige interesser eller andre faktorer som spiller inn ubevisst i deres arbeid. Habitus er en annen mekanisme i det journalistiske feltet som vil påvirke hva som kommer til uttrykk men også hvordan det kommer til uttrykk, blant annet gjennom diskurser. I følge Jan Fredrik Hovden er journalisters habitus viktig av flere årsaker. For det første vil den systematiske utviklingen av personer med visse habituser og sosiale baner medføre at deltakerne vil ha mange felles investeringer, disposisjoner og erfaringer, som igjen vil danne grunnlag for deres forestilling i feltet (feltets doxa). (Eide, 2001, s. 93). Habitus er også viktig nettopp fordi det som presenteres i mediene ikke er en objektiv beskrivelse av virkeligheten, men heller journalistenes oppfatning av virkeligheten som styres av journalistens habitus. Nettopp fordi journalistene innehar en egen habitus, ville det vært fordelaktig at journalister som kjenner til seksuelle overgrep fikk skrive om temaet, nettopp fordi de innehar egne perspektiver på seksuelle overgrep som en del av sin habitus. Selv om dette hadde vært et godt utgangspunkt, vil det i virkeligheten være vanskelig å gjennomføre. En annen mulighet er at kvinnelige journalister i større grad får dekke saker om seksuelle overgrep. Ifølge Folkehelseinstituttet opplever kvinner i større grad enn menn seksuelle overgrep (Folkehelseinstituttet, 2020). Journalisters kildeutvalg påvirkes av nyhetsverdier og tradisjonelle organisatoriske rutiner, men de blir også influert av journalistens personlige

erfaringsbakgrunn, sosiale nettverk og holdninger. Nettopp derfor er det rimelig å anta at mannsdominerte og kvinnedominerte redaksjonelle miljøer i noen grad vil treffe ulike beslutninger, både når det gjelder temavalg, kildevalg og vinkling (Allern, 2001, s. 201). Her viser Sigurd Allern hvordan en persons habitus kommer til uttrykk gjennom temavalg, kildevalg og vinkling på en nyhetssak.

Det er flere mekanismer, som for eksempel mediets økonomi, som er med på å påvirke det som kommer til uttrykk i media og som påvirker det journalistiske feltet. Bourdieu har til nå pekt på to viktige mekanismer som påvirker innholdet og diskursene: nemlig jakten på det sensasjonelle og ekstraordinære ("scoopet") og journalisters habitus. Disse to mekanismene påvirker innholdet, og i følge Bourdieu blir det derfor et stort fokus på ulykker og forbrytelser. Bourdieu har også et viktig poeng når det kommer til presentasjonen av ulykker og forbrytelser, nemlig at det skaper en virkelighetseffekt. Virkelighetseffekten kan få leserne til å tro at det er slik virkeligheten er. Denne kraften i framstillingen har en mobiliserende virkning. Kriminalstoffet og ulykkene kan være ladet med politiske, etiske og andre implikasjoner, egnet til å slippe løs sterke og ofte negative følelser, som rasisme, frykt og hat for det fremmede (Bourdieu, 1998, s. 26).

3.2 Nyhetskriterier og krimjournalistikk

Pierre Bourdieu mente at det ligger ulike mekanismer til grunn for det innholdet vi ser i mediene i dag (Bourdieu, 1998, s. 96). Som nevnt tidligere, var Bourdieu svært opptatt av journalisters habitus og at jakten på de eksklusive nyhetene førte til en homogenitet i mediene. Det er også andre mekanismer som ligger til grunn for det vi ser i avisene i dag, og andre mekanismer som er med på å forme innholdet. Alle tekster inngår i en tekstuell kontekst, også kalt intertekstualitet. Den tekstuelle konteksten dreier seg om at alle tekster vil være betinget av andre tekster, tekstnormer og sjangre (Hågvar, 2007, s. 31). Dette er relevant for oppgaven fordi det er med på å påvirke hvordan en sak eller et fenomen blir dekket av mediene. Det er med på danne rammer for hvordan en sak presenteres i ulike medier. Nyhetskriteriene og sjanger vil være med på å bestemme hva som får oppmerksomhet samt hvordan teksten utformes. Derfor er det svært relevant for denne

oppgaven å se på nyhetskriteriene og feltet krimjournalistikk, nettopp fordi det vil påvirke deknningen av seksuelle overgrep.

Nyheter et dagligdags ord som vi forbinder med informasjon om noe vi ikke visste fra før. Sigurd Allern definerer nyheter slik: “nyheter er det redaksjonelle stoffet som aviser, radio og fjernsyn presenterer for publikum på nyhetssider eller gjennom nyhetsendinger” (Allern, 2001, s. 52). Tidligere var det vanlig å beskrive journalistikken som et speil av virkeligheten. Slik har det senere blitt påpekt at det ikke er. I dag er det gjerne vanlig å beskrive journalistikken som en “sosial konstruksjon av virkeligheten” (Allern, 2001, s. 48). Som Bourdieu påpekte, vil journalister alltid ha egne meninger, opplevelser og antagelser som vil være med på å forme journalistikken. Michael Schudson har uttalt “We didn't say journalists fake the news, we said journalists make the news” (Allern, 2001, s. 48). Nyheter er ikke “det som skjer”, men det som blir vurdert som en journalistisk begivenhet, fortolket og rapportert. Nyhetsorganisasjonene må gi hendelsen mening, og journalistikk blir til i møte mellom to parter; redaksjoner og kilder (Allern, 2001, s. 48).

Det er flere faktorer som spiller inn når redaksjonen bestemmer hva som skal presenteres som nyheter og hvilke hendelser som lett blir nyheter. Journalistikkens nyhetskriterier uttrykkes ofte som VISAK: Vesentlighet, Identifikasjon, Sensasjon, Aktualitet og Konflikt (Allern, 2001, s. 55). Vesentlighet handler om hvor relevant og viktig saken er, identifikasjon handler om geografisk eller kulturell nærhet, sensasjon handler om hvor overraskende saken er, aktualitet handler om nærhet i tid og konflikt handler om uenighet og strid. Slike kriterier bygger på praktisk erfaring fra nyhetsarbeid, og gir en god pekepinn på faktorer som teller med i nyhetsvurderingen (Allern, 2001, s. 55). I følge Bourdieu vil spesielt kravene om sensasjon og konflikt være med på å forme et ensrettet nyhetsbilde. Dette fordi jakten på det sensasjonelle/konflikten vil føre til at mediene jakter på de samme nyhetene, og i følge Bourdieu, føre til at avisene skriver om akkurat de samme sensasjonelle/konfliktene. Dette gjør dermed at det som blir ansett som sensasjonelt oppleves som vanlig, fordi det er dette som får oppmerksomhet i mediene.

Mange intellektuelle har lenge, blant annet med henvisning til trivielle “sensasjoner” og dramatisert krimstoff, hevdet at vi også mer allment opplever et forfall som undergraver

nyhetsmedienes samfunnsrolle, spesielt deres fora for seriøs informasjon, kritisk overvåkning og samfunnsdebatt (Allern, 2001, s. 17). En sentral hypotese er at de kommersielle populæravisene, sammen med reklamefinansierte, underholdningsorienterte fjernsynskanaler, har en smitteeffekt på andre nyhetsmedier. Konsekvensen er at vesentlig informasjon om samfunnsforhold og politikk i presse må vike for underholdning og kjendisstoff, eliteidrett og krim (Allern, 2001, s. 18). De tre avisene som er valgt ut til denne forskningen er alle tabloidaviser. I følge Sigurd Allern kan de viktigste kjennetegnene med tabloide aviser oppsummeres slik: nyhetsartikkelen har et bærende bilde, som sammen med tittelen gir et sentralt budskap. Bildene viser nesten utelukkende personer. Sammen danner titler, bilde, bildetekst og ingress et nivå der man prøver gi mest mulig informasjon et konsentrert visuelt uttrykk (Allern, 2001, s. 30). Tabloidjournalistikk har også ofte en sterk personorientering og dramatisering.

Fordi tema på denne oppgaven er seksuelle overgrep er det også relevant å se på krimjournalistikken. Krimjournalistikk er et felt innenfor journalistikken og vil være med på å forme sakene som er på trykk om temaet. Som nevnt tidligere inngår tekstene i en tekstuell kontekst der blant annet sjanger er med på å forme hvordan nyheten presenteres. Krimjournalistikken er et slikt type felt som vil være med på å legge visse føringer i hvordan seksuelle overgrep dekkes av avisene. Det er vanskelig å finne en nøyaktig definisjon på krimjournalistikk. Steve Chibnall er en britisk professor, som blant annet har skrevet bøker om krimjournalistikken i den britiske pressen. I følge Chibnall har krimjournalistikken tre karakteristikk. Disse er:

1. En stadig økende betoning av politiet som en stor, institusjonell kilde.
2. En lang tradisjon med mistenksomhet overfor og hemmelighold av kilder.
3. Både økende autonomi og økende kompleksitet i krimjournalistikkens rolle.

(Chibnall, 1977, s. 49)

I kriminologi bruker man ofte ordet *avvik* som et definerende utgangspunkt. Avvik er handlemåter som skiller seg fra det normale, og derfor ikke bare kriminelle handlinger (Røssland, 2019, s. 21). Som nevnt tidligere er nyheter informasjon vi ikke visste fra før. På denne måten er nyheter og avvik knyttet sterkt sammen, nettopp fordi avvik og avvikere

dreier seg om informasjon og hendelser som avviker fra det normale og dagligdagse, og de oppfattes dermed ofte som nyheter.

For å oppsummere er det flere faktorer som er med på å påvirke hva som blir presentert i avisene men også hvordan nyhetssaken blir fremstilt. Nyhetskriterier er med på å styre hva som blir ansett som en nyhet. Kriminalitet får ofte stor oppmerksomhet i media blant annet fordi det ofte oppfyller flere av nyhetskriteriene, spesielt det som gjelder sensasjon og konflikt. Dette henger igjen tett sammen med det tabloide som i stor grad fokuserer på det sensasjonelle og det dramatiske.

3.3 Foucault og diskursanalyse

Diskurs har å gjøre med tale, språk, tekst og meningsutveksling i form av samtale, diskusjon og lignende. Diskursanalyse dreier seg om å analysere ytringer, utsagn og tekster (Johannessen et al., 2016, s. 221). Diskursanalyse så vel som kritisk diskursanalyse, som blir drøftet under, er både teori og metode, og vil derfor bli drøftet i begge kapitlene.

Diskursanalyse hviler på et sosialkonstruktivistisk grunnlag. Sosialkonstruktivisme brukes som betegnelse i sosiologi og andre samfunnsfag, hvor man betrakter menneskers virkelighetsforståelse som kontinuerlig formet av opplevelser de har, situasjoner de befinner seg i og knyttet til hvem de kommuniserer med (Tjora, 2020). Forskeren Vivien Burr har delt feltet sosialkonstruktivisme inn i fire premisser. De fire premissene er:

1. En kritisk innstilling overfor den selvfølgelige viten

Viten om verden kan ikke tas som en objektiv sannhet. Virkeligheten er kun tilgjengelig for oss gjennom våre kategorier- og vår viten og verdensbilder er ikke speilbilder av virkeligheten.

2. Historisk og kulturell

Vi er grunnleggende historiske og kulturelle vesener, og vårt syn på viten og verden er alltid kulturelt og historisk innlært. Vår forståelse av verden kunne vært annerledes, og den kan endre seg over tid.

3. Sammenheng mellom viten og sosiale prosesser

Vår måte å forstå verden på skapes og opprettholdes av sosiale prosesser.

4. Sammenheng mellom viten og sosial handling

Forskjellige sosiale verdensbilder fører til forskjellige sosiale handlinger, og den sosiale konstruksjonen av viten og sannhet får dermed konkrete sosiale konsekvenser.

(Jørgensen & Phillips, 1999, s. 13)

Fordi diskursanalyse ligger innenfor det sosialkonstruktivistiske feltet er de fire premissene også gjeldende for diskursanalysen. Diskursanalytiske tilnærmelser trekker på strukturalistisk og poststrukturalistisk språkfilosofi, som hevder at vår adgang til virkeligheten alltid går gjennom språket. Ved hjelp av språket skaper vi representasjoner av virkeligheten, som aldri bare er speilinger av en allerede eksisterende virkelighet- representasjonene er med på å skape den. Det betyr ikke, at virkeligheten ikke finnes, betydninger og representasjoner er nok så virkelige. Den fysiske verdens finnes også, men den får kun betydning gjennom diskurs (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 17). Den franske filosofen og idehistorikeren Michel Foucault er gjerne den personen vi forbinder med diskursanalyse, både ved at han utviklet teori og begreper og gjennom empiriske undersøkelser. I følge Foucault kan diskurs defineres slik:

“Vi vil kalle en gruppe av ytringer for diskurs i det omfang, de utgår fra den samme diskursive formation. Diskursen består av et begrenset antall ytringer, som man kan definere mulighetsbetingelsene for.” (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 22)

Foucault legger særlig vekt på hvordan man skrev og snakket om bestemte fenomener og om forhold i samfunnet. Han var interessert i diskursens innhold og dens samfunnsmessige betingelser, og hans studier viser hvilke sosiale mekanismer som regulerer hva man i en gitt kontekst kan si og tenke om et fenomen, men også hvordan den samme diskursen bidrar til å legitimere makt (Østbye, Helland, Knapskog, Larsen & Moe, 2013, s. 95). I følge Foucault er det aldri mulig å nå frem til sannheten, da man aldri vil kunne tale fra en posisjon utenfor diskursene. Foucault kaller dette fenomenet “sannhetseffekten”, og denne sannhetseffekten skapes innenfor diskursene (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 23)

De fleste av dagens diskursanalytiske tilnærminger følger Foucaults syn på diskurser som noe forhåndsvisst regelbundet, som setter grenser, for hva som gir mening. Og de viderefører hans ideer om, at sannhet er noe som skapes av diskursen (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 22). Hensikten med diskursanalysen er å bevisstgjøre individer om at sosiale ordninger og institusjoner er styrt av språket. Et viktig tema for mange diskursteoretikere har vært at det moderne samfunn ofte er preget av en spesiell form for makt: moderne samfunn styrer ikke så mye individenes atferd gjennom ytre makt, slik man gjorde tidligere, men gjennom at individene oppdras og opplæres til å utøve selvkontroll (Johannessen et al., 2016, s. 223).

Diskurser konstruerer den sosiale verdens mening, og at ved å snakke om samfunnet skaper den meningen som samfunnet og den sosiale virkeligheten har for oss. Samtidig oppfører man seg som samfunnet og den sosiale virkeligheten er objektivt gitt. Språket er grunnleggende ustabil, slik at diskurser hele tiden endres i kontakt med andre diskurser (Johannessen et al., 2016, s. 223).

3.4 Fairclough og kritisk diskursanalyse

Lingvisten Norman Fairclough har definert begrepet kritisk diskursanalyse, et begrep som er tydelig inspirert av Michel Foucaults diskursanalyse. Kritisk diskursanalyse er en forskningsretning som har som ambisjon å beskrive, forklare og kritisere språkbruk som tilslører eller dekker over problematiske samfunnsforhold. På et overordnet nivå forsøker den også å beskrive hvordan språket formidler og uttrykker ulike verdensbilder og ulike ideologier (Hitching, Nilsen & Veum, 2011, s. 112).

Fairclough definerer kritisk diskursanalyse som et "forsøk på å påvise systematiske forbindelser mellom tekster, diskursive praksiser og sosiokulturelle praksiser" (Østbye et al., 2013, s. 95). Fairclough utviklet en modell med tre dimensjoner som skal illustrere forbindelsen mellom tekst og sosial praksis.

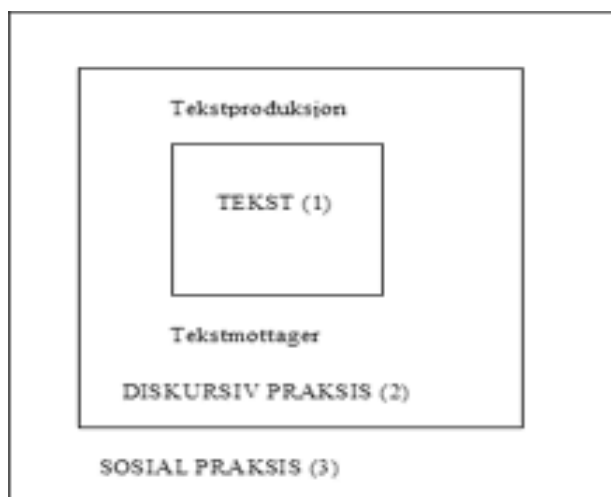

Table 1: Kritisk diskursanalyse - en modell av Fairclough (Jørgensen, Phillips., 1999, s. 81)

Modellen kan brukes som et analytisk verktøy for å analysere sammenhengen mellom språket i journalistiske tekster til kontekst. Det første dimensjonen er teksten selv. Dette nivået dreier seg om tekstanalyse som er grunnleggende i den kritiske diskursanalysen. Den andre dimensjonen er diskursiv praksis og dreier seg om produksjon, distribusjon og konsumpsjon. Her analyseres hvordan tekstene produseres og konsumeres. Den tredje dimensjonen er sosiokulturell praksis, som omgir både diskursiv praksis og tekst. Den kritiske diskursanalysen er opptatt av maktforhold, hvordan diskurser bidrar til å reproducere makt, men også hvordan diskurser kan skape forandring (Østbye et al., 2013, s. 95).

4. Metode

I dette kapitlet skal jeg redegjøre for valg av metode og hvordan jeg har valgt å gjennomføre metodene. Jeg kommer til å gjennomføre to ulike metoder for å besvare forskningsspørsmålet. Den første metoden er en kvantitativ innholdsanalyse, og den andre metoden vil være en kritisk diskursanalyse. Jeg har valgt å kombinere både kvantitativ og kvalitativ metode, da innholdsanalysen vil kunne avdekke generelle medietendenser over tid, og den kritiske diskursanalysen vil gi meg muligheten til å gå i dybden i medieinnholdet. Disse to metodene kombinert, føler jeg vil utfylle hverandre og besvare forskningsspørsmålet og de analytiske spørsmålene. Før jeg utdyper valg av metode kommer jeg først til å redegjøre for hvordan jeg har kommet fram til det valgte utvalget.

4.1 Metodetriangulering

Jeg har valgt å gjennomføre både en kvantitativ metode og en kvalitativ metode. En kombinasjon av flere ofte prinsipielt forskjellige tilnæringsmåter for å kartlegge en problemstilling, kalles metodetriangulering (Østbye et al., 2013, s. 272). Et av formålene til metodetriangulering er at det er med på å styrke tilliten til metodene og resultatene i studien. Metodetriangulering er en fordel da det vil gjøre at jeg kan avdekke flere perspektiver på det samme fenomenet. Som oppfølging av resultatet av den kvantitative innholdsanalysen kan den kritiske diskursanalysen bidra til å utdype og/eller belyse spørsmål som innholdsanalysen etterlater seg (Johannessen, 2016, s. 367). Metodetriangulering vil også være med på å styrke den interne validiteten (troverdigheten) til oppgaven. Jeg har i denne forskningen valgt å bruke metodetrianguleringen for å styrke forskningens troverdighet.

4.2 Utvelgelsen av seksuelle overgrep

Analysen vil basere seg på saker som omhandler seksuelle overgrep i ulike former. Enten det er voldtekt, beføling eller annen uønsket seksuell oppmerksomhet. Før jeg begynte med artikkelinnsamlingen benyttet jeg meg av Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir, 2018) sin nettside som utdyper hva seksuelle overgrep er. Dette gjorde jeg med den hensikt

å finne ut av hvilke ord jeg senere skulle bruke når jeg senere søkte i Atekst (retriever). Bufdir er et statlig forvaltningsorgan som ligger under Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (BLD). Fordi Bufdir er et statlig forvaltningsorgan gir det et kvalitetsstempel til denne definisjonen, og jeg føler meg derfor trygg på at denne definisjonen er korrekt.

4.3 Valg av metode: Kvantitativ innholdsanalyse

Forskningsspørsmålet og de analytiske spørsmålene vil kunne besvares gjennom bruk av kvantitativ innholdsanalyse. Kvantitativ innholdsanalyse er dataregistrering og analyseteknikker som søker mot en systematisk, objektiv og kvantitativ beskrivelse av innholdet i et budskap (Østbye et al., 2013, s. 208). Noen av formålene med kvantitativ innholdsanalyse er å beskrive mønstre og utviklingstendenser i kommunikasjonen, teste hypoteser om mål, utvalgsriterier og arbeidsmetoder i mediene, sammenlikne medieinnholdet med den virkelige verden, finne ut hvordan mediene fremstiller ulike grupper i samfunnet og å trekke slutninger om medienes effekter (Østbye et al., 2013, s. 209).

Formålet med denne kvantitative innholdsanalyse er å kartlegge eventuelle endringstendenser i deknningen av seksuelle overgrep, samt å kartlegge hvordan temaet har blitt dekket i de valgte avisene. Kvantitativ innholdsanalyse er godt egnet til å undersøke generelle tendenser i medieinnholdet. Det kan for eksempel være forandring i mediet over tid, eller forskjeller mellom mediene. Jeg ønsker å se på hva slags typer seksuelle overgrep som blir dekket i media, samt hvordan nettopp disse blir dekket. Det vil derfor være nødvendig å undersøke størrelse og prioritert på sakene som blir omtalt.

Valg av kvantitativ innholdsanalyse som metode gir som nevnt både muligheter og begrensninger. Fordelen er at den vil avdekke hva slags prioriteringer de valgte avisene har og eventuelle endringer i et historisk perspektiv. Med prioriteringer menes det hva slags bevisste valg avisene tar når det kommer til hvilket type overgrep som det skrives om, hva slags sjanger avisene bruker, hvor lang sakene er og lignende. Alle slike valg avisene gjør vil kunne fortelle oss noe om hvordan avisene prioriterer saker om seksuelle overgrep. Med

endringer menes om det vil være en forandring i avisens prioritering gjennom analyseperioden på 20 år. Ulempen med denne metoden er at den ikke går i detalj i medieinnholdet. For å redusere risikoen har jeg også gjennomført en kritisk diskursanalyse. Denne metoden vil jeg komme tilbake til senere.

4.4 Populasjon og avgrensning:

Et grunnleggende ledd i prosessen fram mot trekking av utvalg er alltid å avgrense populasjonen (Østbye et al., 2013, s. 215). Populasjonen i den kvantitative innholdsanalysen er saker som omhandler seksuelle overgrep i tre riksdekkende aviser. Ved å fokusere på tre norske riksdekkende enkeltaviser vil det kunne si noe om hvordan disse avisene dekker seksuelle overgrep. Variablene som presenteres i dette kapittelet er i utgangspunktet variabler til den kvantitative innholdsanalysen. Det er to unntak, og det er variabelen tidsperiode og avis, disse er også gjeldene for den kritiske diskursanalysen, som blir presentert senere.

Tidsperiode:

Formålet med denne masteroppgaven er å kartlegge hvordan de tre avisene dekker temaet seksuelle overgrep samt å se eventuelle endringstendenser i denne dekningen over tid. For å undersøke endringstendensene over tid, kommer jeg til å se på alle artikler som er publisert i årene 2000, 2010 og 2020, altså med ti års mellomrom. Av hensyn til oppgavens omfang kommer jeg ikke til å ta for meg hele året. Jeg har derfor begrenset oppgaven til å bare ta for meg sakene som er publisert i månedene januar, mars, mai, juli, september og november. Grunnen til at jeg har valgt å ta for meg en så lang tidsperiode er fordi jeg ønsker å få et mest mulig representativt bilde av mediedekningen over tid. Det hadde også vært en mulighet å trekke ut saker fra konstruerte uker, i stedet for å se på alle sakene i de valgte månedene. Grunnen til at jeg ikke valgte å gjøre det er at det ikke er sikkert at det skjedde noen seksuelle overgrep som media dekket på det tidspunktet. Denne metoden kunne derfor gitt et skjevt bilde av medias dekning, og dette ønsket jeg å unngå. Begrunnelsen for de valgte årstallene, er at jeg i all hovedsak ønsket å sjekke ut hvordan mediedekningen var akkurat nå. Derfor mener jeg at året 2020 var et veldig viktig år å ta med i analysen. De to

andre årene er valgt på bakgrunn av at jeg ønsket ti års mellomrom mellom de valgte årene. Året 2000 er ikke veldig lenge etter at internettet ble populært, dette var rundt 1994 (Rossen, Liseter, Nordal, 2021). Ved å analysere året 2000 vil vi også få en indikasjon på om dekningen har flyttet seg mer over på internett i senere tid.

Aviser:

Jeg har valgt å bruke avisene VG, Aftenposten og Dagbladet i den kvantitative analysen. Disse tre avisene er ikke tilfeldig valgt ut, men valgt ut for å sikre variasjon, samtidig som de er valgt ut fordi de er noen av Norges mest leste aviser. Aftenposten og VG har siden 2000 vært de to meste leste avisene i Norge. Fra 2000 og frem til 2008 var også Dagbladet på topp tre listen over mest leste aviser i Norge. Siden 2008 har Dagbladet hatt varierende plassering på lista over mest leste aviser, men likevel regnes avisen som en av Norges mest leste (Medienorge, u. å). De tre avisene har som fellestrekk at de er riksdekkende tabloidaviser. VG og Dagbladet er løssalgsaviser, mens Aftenposten er en abonnementsavis. Alle avisene er i dag partiuavhengige, men tidligere har de tilhørt ulike partier. Aftenposten har vært tilknyttet partiet Høyre, Dagbladet har vært tilknyttet partiet Venstre og VG har ved valget i 1997 uttrykt sympati med både Arbeiderpartiet og Høyre (Allern, 2001, s. 73). VG, Aftenposten og Dagbladet er de mest leste avisene i Norge og vil dermed gi god oversikt over dekningen av seksuelle overgrep. Som følge av studiets omfang og begrensede tidsperiode er det kun papiravis som er benyttet i denne analysen.

Verdens gang, VG:

Verdens gang, VG, er en riksdekkende tabloidavis som først ble utgitt i 1945. Avisen er Norges nest mest leste papiravis, etter Aftenposten. Den blir utgitt på papir og på nett, og på nett er avisen Norges mest leste. Avisen er politisk uavhengig og eies av mediehuset Schibsted. I 1952 fikk avisen en større satsing på løssalg og begynte å konkurrere med Dagbladet. Da avisen ble tabloid i 1963 fikk avisen en klarere dreining mot populærjournalistikken, og da var også krim et stort satsningsområde (Røssland, 2019, s. 23).

Aftenposten:

Aftenposten ble grunnlagt i 1860, og er landets eldste avis. Avisen er en riksdekkende dagsavis. Tradisjonelt har den blitt ansett som konservativ og var tidligere tilknyttet partiet

Høyre. Aftenposten har siden 2010 vært den mest leste papiravisen. I tillegg til sitt fokus på å dekke nyhetsbildet innenriks og utenriks, fokuserer Aftenposten på reportasjer og anmeldelser av lokale tjenester, restauranter og bedrifter, primært i Oslo-området (VG, u.å.).

Dagbladet:

Dagbladet er en norsk dagsavis som ble grunnlagt i 1869. Avisen er en av Norges største aviser med 1,4 millioner daglige lesere på mobil, nett og papir. Dagbladet var i mange år kjent som den fremste norske radikale kulturavisen (Eide, 2021). Dagbladet eies av Aller Media. Rundt 1928 fikk Dagbladet en økt satsing på nyheter og krim. Dagbladets satsing på nyheter og krim henger sammen med satsingen på popularitet og løssalg. Axel Kielland ble spesielt viktig for Dagbladets satsning på krim. Kielland ble kjent for sine psykologiske portretter fra rettssalen. Kielland og Dagbladet la i tillegg stor vekt på det dramatiske og sensasjonelle i krimreportasjen, blant annet ble utropstegn vanlig i titlene (Røssland, 2019, s. 23).

De tre avisene som er valgt ut i analysen hadde i 2020 et samlet opplag på 659 995 eksemplarer (Medie Norge, u.å.). Sammenlagt kan de derfor gi et ganske beskrivende bilde på hvordan media dekker seksuelle overgrep.

Artikkelinnsamling

Når det kommer til valg av saker som handler om seksuelle overgrep, kommer jeg til å se på alle sakene innenfor de valgte årene, og i de valgte månedene. For ordens skyld, dette er gjelder bare den kvantitative innholdsanalysen. For å sikre at utvalget blir representativt for populasjonen, er reportasjer, notiser, leserinnlegg, ledere og nyhetsartikler inkludert i studien.

Det er viktig å ha et så stort utvalg at det vil være representativt. Jeg kommer i all hovedsak ikke til å sette mange begrensninger om hva slags saker jeg velger å ta med. Reportasjer, notiser, leserinnlegg, artikler osv vil alle bli tatt med, da jeg mener det er relevant og sier noe om medias prioritering. Det kommer likevel til å bli nødvendig med noen få begrensninger, og de vil være som følger:

- Saken skal ikke være en del av et sponset innlegg/reklame
- Seksuelle overgrep skal være tema i saken, og kan ikke bli nevnt i en bisetning eller i forbindelse med en annen sak.
- Saken kan ikke bare være basert på et bilde
- Saken kan ikke være en bok/tv/film- anmeldelse

Innsamling

Jeg brukte Atekst (retriever) for å samle inn sakene som jeg benyttet meg av i den kvantitative analysen. Atekst (retriever) er et digitalt nyhetsarkiv som inneholder over 300 millioner søkbare artikler fra norske papiraviser, fagblader og magasiner. Jeg filtrerte etter de valgte årene, altså 2000, 2010 og 2020. Søkemetoden min var å søke på nøkkelord som omhandlet ulike former for seksuelle overgrep. For eksempel "Voldtekt" og "blotting". Listen over søkeord er en forhåndsdefinert liste med søkeord knyttet til tema. Søkeordene er brutt ned fra definisjonen av seksuelle overgrep som ligger til grunn for denne oppgaven.

Søkeordene er som følger: *Seksuell krenkende atferd, seksuell handling, seksuell omgang, seksuell trakassering, seksuelt overgrep, blotting, seksuell ordbruk, beføling, sexpress, voldtekt, pedofili og grooming*. Jeg utelot "dobbel-artikler", som er artikler som er publisert flere ganger av samme avis. Dette gjorde jeg for å redusere feilmarginer og dobbeltføringer.

4.5 Variabler

Før man starter selve kodingen er det helt nødvendig å velge ut variabler for analysen. En variabel er en spesifikk egenskap eller et kjennetegn ved enhetene som varierer med forskjellige verdier (Johannessen et al., 2016, s. 249). Variablene vi vil arbeide med er nødt til å springe ut i fra forskningsspørsmålet. Det er gjennom definisjonen av de enkelte egenskapene i kodeboka at vi skaper eller ødelegger et eventuelt samsvar mellom tekstene og det kodede materialet (Østbye et al., 2013 2016). Variablene blir beskrevet under, sammen med en begrunnelse for valget. Kodeskjemaet som er brukt i SPSS er lagt ved som vedlegg.

Avis og år

Det er viktig å ha med variablene "avis" og "år" for å få et tydelig bilde av hvilken aviser som skriver om hva. Variabelen år vil fortelle oss om en eventuell økning eller nedgang i dekningen.

Sjanger

Den første variabelen jeg ønsket å ta for meg er artikkelens sjanger. Her ønsker jeg å klassifisere etter sjangrene reportasje, leserinnlegg (alle artikler skrevet av eksterne forfattere), nyhetsartikkel og kommentarer (redaksjonelle meninger).

Type overgrep

Jeg ønsker å kartlegge hvilke type seksuelle overgrep som media velger å dekke. Dette er interessant fordi det vil gi god innsikt i hvorvidt media klarer å speile virkeligheten. Altså om det som fremstilles i media, representerer den virkelige statistikken. Derfor er det hensiktsmessig å kategorisere ulike former for seksuelle overgrep. Kategoriene blir som følger: *voldtekt, beføling, blotting, seksuell trakassering, seksuell krenkende atferd, seksuell handling, seksuell omgang, seksuelt overgrep, seksuell ordbruk, sexpress og grooming*. Fordi voldtekt er et relativt vidt begrep som rommer ulike former for voldtekt, har jeg også valgt å dele overgrepet "voldtekt" inn i flere underkategorier. Disse underkategoriene er hentet fra politiet, og de er som følger: *festrelatert voldtekt, overfallsvoldtekt, relasjonsvoldtekt, sårbarhetsvoldtekt, bekjentskapsvoldtekt, voldtekt i familien, voldtekt over internett og ikke spesifisert*.

Sakens lengde

Jeg ønsker å se på hvor mye plass de ulike formene for seksuelle overgrep får i avisene. Sakens lengde er viktig fordi det sier noe om hvorvidt avisen prioriterer å skrive om seksuelle overgrep. Korte nyhetsartikler fremfor en lang reportasje, er for eksempel en prioritering avisene tar, som er med på å gjøre dekningen av seksuelle overgrep liten. I Atekst kommer det opp hvor mange ord, saken består av. Dette har jeg valgt å ta med i analysen. Sakene blir derfor inndelt i ulike grupper, etter hvor mange ord saken består av.

Tema/vinkling

For å undersøke hvilke temaer som får mest mediedekning er det viktig å kartlegge hvilke type temaer som blir prioritert. Jeg har derfor valgt å kategorisere sakene inn i disse valgte temaene: *politikk, økonomi, helse, kriminalitet og rettsvesen, utenriks, sport og annet.*

Kjønn på offeret

Blant de fornærmede i voldtektssaker i 2019 viste en rapport fra politiet at 89 prosent var jenter/kvinner (Politiet, 2020). Denne statistikken gir en indikasjon på at i de fleste saker er kvinner offer for seksuelle overgrep. Imidlertid skjer også seksuelle overgrep mot gutter/menn. Derfor mener jeg at media har et ansvar i nettopp formidlingen av seksuelle overgrep mot menn. Den samme rapporten forteller også at det er store mørketall og at mørketallene er desto større blant gutter/menn som er utsatt for seksuelle overgrep (Politiet, 2020). Den kvantitative analysen vil neppe fange opp disse da sakene ikke blir anmeldt. Jeg anser derfor det som svært relevant å se hva slags kjønn offeret har i saker som media dekker. Jeg har delt denne variabelen inn i tre grupper: *jente/kvinne, gutt/mann og ikke oppgitt.*

Etnisitet på overgriper og på offer

Grunnen til at jeg har valgt å undersøke denne variabelen er at utad kan det virke som det florerer en holdning om at seksuelle overgrep oftest begås av personer med innvanderbakgrunn og at overgrep skyldes mangel på integrering eller et annet kvinnesyn som følge av en annen kultur. Politiets rapport om voldtektssituasjonen i Norge i 2019 viste at 82 prosent av de som var anmeldt for voldtekt, hadde norsk statsborgerskap. Rapporten viste også at blant de fornærmede har 86 prosent norsk statsborgerskap (Politiet, 2020, s. 19). Hvordan media velger å legge vekt på den mistenkte/dømte's etnisitet anser jeg som er relevant faktor i dekningen av seksuelle overgrep. På forhånd har jeg definert variabelen inn i disse gruppene: *Etnisitet nevnes (norsk opprinnelse), Etnisitet nevnes (utenlandsk opprinnelse), etnisitet nevnes ikke.* Etter hvert som arbeidet med analysen pågikk, valgte jeg å legge til to variabler til. Disse er "*mørkhudet*" og "*oslomann*". Årsaken til at disse variablene ble lagt til senere skyldes at de dukket opp under selve analysen og er avisenes egne formuleringer når det er snakk om etnisitet på overgriper. De ble også lagt til av den grunn av de er vanskelige å kategorisere i de allerede satte variablene. For eksempel kan

man passe inn i kategorien “Etnisitet nevnes, norsk opprinnelse” og likevel være “mørkhudet”.

Journalisten og kildene

Jeg kommer til å undersøke hva slags kilder som blir brukt i de aktuelle sakene. Det er en variabel for antall kilde, en variabel for hvem som er hovedkilden samt en variabel for å avdekke om det er brukt anonyme kilder. Det er viktig å nevne at i denne sammenheng regnes en kilde som en kilde, dersom avisen selv har snakket med personen, altså en muntlig kilde som avisen selv har intervjuet. Dersom en avis kun refererer til andre avisers kilder eller til skriftlig materiale, vil ikke dette regnes som en kilde i denne sammenheng. Kilder er viktig å undersøke fordi kvaliteten på kildematerialet har betydning for innholdet i journalistikken. Den amerikanske medieforskeren John McManus knytter journalistisk informasjonskvalitet til følgende tre faktorer: faktaorienterte sitater, antall siterte kilder og forekomsten av bakgrunnsopplysninger som gjør det mulig å forstå nyheten (Allern, 2001, s. 161). Kilder blir delt inn i disse variablene: *antall kilder, hovedkilde og anonyme kilder*. *Journalistens kjønn* er også tatt med som en variabel.

Grafiske virkemidler

I følge Hågvar leser vi det visuelle før vi leser selve teksten. I en moderne avis synker verdien av en sak drastisk hvis avisen ikke har gode bilder (Hågvar, 2007, s. 65). Grafiske virkemidler vil derfor være et viktig element å undersøke, for å kartlegge verdien av saken. Samtidig vil grafiske virkemidler fortelle oss noe om hvorvidt avisen har prioritert denne saken. Jeg mener derfor dette er en variabel som er relevant for oppgaven. Jeg kommer ikke til å vurdere motivet eller størrelsen på bildet. Variabelen er delt inn slik: *ja og nei*.

4.6 Valg av metode: Kritisk diskursanalyse

Som nevnt tidligere har jeg valgt å bruke såkalt metodetriangulering, da dette er med på å øke troverdigheten til forskningen. Metodetriangulering dreier seg om å sette ulike metoder sammen, slik at de utfyller hverandre styrker og svakheter. Den andre metoden jeg har valgt å gjennomføre er en kritisk diskursanalyse.

Hva diskurs og kritisk diskursanalyse er, står beskrevet i kapittel 3, og kommer derfor ikke til å bli utdypet i metodegjennomgangen. I metodekapittelet skal jeg heller utdype den metodiske fremgangsmåten i kritisk diskursanalyse. I følge Hitching, Nilsen og Veum (2011, s. 118) bør kritisk diskursanalyse kalles et rammeverk heller enn en klart definert skole, eventuelt en ideologisk og vitenskapsteoretisk grunnholdning der man forholder seg til språket som et uttrykk for og en påvirkningskraft innen samfunnsutviklingen. Norman Faircloughs modell for kritisk diskursanalyse er et godt utgangspunkt som metodisk fremgangsmåte i kritisk diskursanalyse. Modellen tar utgangspunkt i en tredeling der tekster produseres og fortolkes under visse produksjonsbetingelser, for eksempel sjangerkrav og språknormer, som igjen avhenger av samfunnsnormen som omgir dem (Hitching et al., 2011, s. 119).

Forskningsspørsmålene samt de analytiske spørsmålene står formulert i kapittel 1, innledningskapittelet. Det er likevel verdt å gjenta de, da de vil påvirke utformingen av den kritiske diskursanalysen. Forskningsspørsmålet samt de analytiske spørsmålene, er som følger:

Hvilke type seksuelle overgrep vektlegges i norske aviser, og hvordan dekkes de?

- Hvordan har dekningen av seksuelle overgrep endret seg over tid?
- Hvilke diskurser dominerer avisene?
- Hvilke temaer forekommer oftest i artiklene som dekker seksuelle overgrep?

I den kritiske diskursanalysen blir det analysert tre nyhetsartikler. En fra VG, en fra Dagbladet og en fra Aftenposten. De tre valgte sakene vil også være fra hvert sitt tiår, dermed vil det være en sak fra 2000, en fra 2010 og en fra 2020. Årsaken til at det bare er valgt ut tre saker til den kritiske diskursanalysen skyldes blant annet oppgavens omfang og begrensning i både tid og antall sider. Samtidig er hensikten med den kritiske diskursanalysen å utdype tendenser fra den kvantitative analysen. Selv med bare tre saker vil vi kunne avdekke noen tendenser samt diskurser i medieinnholdet.

Fra Dagbladet er det valgt ut en sak fra 2000. Saken handler om Baneheiasaken, og denne saken spesielt handler om at Jan-Helge Andersen (mistenkt, på det tidspunktet) vil bli forelagt nye bevis i saken. Den andre saken er fra VG og er fra 2010. Denne handler om en kvinne som har blitt seksuelt mishandlet og voldtatt av sin samboer. Den tredje og siste saken er fra Aftenposten i 2020. Denne saken handler om at en undersøkelse har avdekket hendelser med seksuell trakassering i politiet, og dette er bakgrunnen for at det skal gjennomføres en ny undersøkelse, spesielt rettet mot seksuell trakassering.

I Faircloughs tredimensjonale modell deler han den kritiske diskursanalysen inn i tre nivåer for analyse. Disse er diskursiv praksis, tekst og sosiokulturell praksis. Denne modellen er utgangspunkt for de tre kritiske diskursanalysene. I den diskursive praksisen er man interessert i hvordan teksten produseres og konsumeres. Hvis man analyserer tekstens diskursive praksis kan man se hvordan struktur og innhold transformeres, og man kan begynne å lage hypoteser om hva slags produksjonsforhold de forskjellige tekstene er underlagt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 93). Teksten interdiskursivitet er også relevant å undersøke i denne delen av analysen. Interdiskursivitet handler om hvilken andre sjangre og tekstnormer teksten påvirkes av. I det andre leddet av den tredimensjonale modellen skal teksten analyseres. Her skal språket analyseres, slik som for eksempel ordvalg, modalitet, metaforer og grammatikk. Ved å analysere teksten vil man få et innblikk i hvordan teksten beskriver begivenheter og sosiale relasjoner og dermed konstruerer bestemte versjoner av virkeligheten, sosiale identiteter og sosiale relasjoner (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 95). I følge Faircloughs modell er den sosiokulturell praksisen det siste som skal analyseres. I denne delen av analysen skal man se på sammenhengen mellom teksten, den diskursive praksisen og den sosiokulturelle praksisen. Det er i denne delen av analysen at forholdet mellom diskursiv praksis og den bredere sosiokulturelle praksis, at undersøkelsen finner sine endelige konklusjoner (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 98). Her avdekkes det hvilke diskurser som inngår i teksten.

4.7 Metodiske refleksjoner og utfordringer

Data og empiri er ikke selve virkeligheten. Virkeligheten er omfattende og kompleks og det er ikke mulig å registrere alt. Data er mer eller mindre vellykkede representasjoner av

virkeligheten. Selv den mest nøyaktige iakttakelse og gjengivelse kan aldri fange opp den autentiske virkeligheten, men kun et utsnitt av det som studeres (Johannessen et al., 2016, s. 32). Dette gjelder både den kvantitative og den kvalitative metoden i denne forskningen. Resultatet av denne forskningen vil ikke vise den fulle sanne virkeligheten, men vil kunne gi en god indikasjon på hvordan virkeligheten er. For eksempel er det gjort flere begrensninger som følge av oppgavens omfang som gjør at resultatene fra denne forskningen naturlig nok ikke vil kunne vise alle sider og aspekter ved denne problemstillingen.

Validitet handler om hvorvidt undersøkelsen gjenspeiler virkeligheten ved hjelp av graden av overensstemmelse mellom data og virkelighet. Ekstern validitet handler om generalisering, og fordi jeg inkluderer alle saker skrevet i de valgte månedene og årene, mener jeg at de funnene jeg gjør, vil til en viss grad kunne generaliseres. Ingen funn vil kunne generaliseres 100 prosent fordi mennesker er forskjellige av natur, og vi vil derfor tolke ting ulikt. Jeg har ikke inkludert alle aviser i Norge, men de tre største avisene vil kunne gi en god oversikt over hvordan avisene dekker seksuelle overgrep. Utvalget av aviser er ikke stort nok til å kunne generalisere funnene for den generelle dekningen av seksuelle overgrep i Norge. Men fordi materialet er på 595 saker, vil dette kunne gi oss et godt bilde på hvordan de tre valgte avisene dekker temaet. Jeg begrenset oppgaven ved at jeg har valgt formatet papiravis, tre år og tre aviser. Under arbeidet forstod jeg at jeg var nødt til å gjøre en avgrensning til. I utgangspunktet var planen å ta for seg alle månedene i de tre valgte årene. Dette viste seg å være for omfattende, med et materiale på mange tusen saker, jeg valgte derfor å gjøre en avgrensning til, ved at jeg analyserte innholdet i annenhver måned, slik at jeg tilslutt satt igjen med saker fra seks måneder per år. Disse avgrensningene er gjort på bakgrunn av oppgavens omfang, likevel mener jeg at utvalget er såpass stort at vi kan trekke generelle slutninger på bakgrunn av denne forskningen, og at forskningen vil avdekke generelle medietendenser. En annen utfordring som man må ta til etterretning er at Atekst (retriever) kan mangle enkelte saker fra papiravisene. Det er ikke nødvendigvis sånn at alle saker fra de valgte papiravisene er å finne i Atekst sine arkiver.

En annen utfordring det er vanskelig å komme unna, er at forskeren ikke vil kunne klare å være 100 prosent nøytral og objektiv. Forskerens forståelse- eller forståelseshorisont- vil kunne påvirke hva forskeren observerer, og hvordan disse observasjonene vektlegges og

tolkes. Forskeren starter sjeldent med blanke ark og går løs på en undersøkelse helt uten oppfatninger av det som undersøkes (Johannessen et al., 2016, s. 35). Både den kvalitative og den kvantitative delen kan preges av at forskeren ikke er helt nøytral. Informasjonen blir tolket, det vil si tillagt mening ut fra forhåndsoppfatninger og hva forskeren tillegger mest vekt. Dette er viktig, ikke minst fordi mye av informasjonen om den sosiale virkeligheten i seg selv er meningsbærende, det vil si at mennesker som studeres, selv har en oppfatning av denne virkeligheten (Johannessen et al., 2016, s. 35). I denne forskningen har den kvantitative innholdsanalysen høyere validitet enn den kritiske diskursanalysen. Dette skyldes at den kvantitative innholdsanalysen lettere kan bevises og etterprøves av andre. I denne delen av forskningen er det mindre rom for tolkning enn det der i den kritiske diskursanalysen.

Forskningens reliabilitet er også en viktig faktor. Reliabilitet knytter seg til nøyaktigheten av undersøkelsens data, hvilken data som brukes, den måten de samles inn på og hvordan de bearbeides (Johannessen et al., 2016, s. 36). Det handler derfor om hvorvidt man kommer frem til det samme resultatet, dersom man gjentar undersøkelsen flere ganger. For å styrke forskningens reliabilitet er det i den kvantitative analysen gjort en pilotstudie. Dette er gjort for å avdekke eventuelle feil i kodingen. Noen variabler var for eksempel for utydelige, og jeg fikk derfor endret på de før selve analysen startet. Valget av anerkjente metoder for innhenting og bearbeiding av data og at det er dokumenter metodiske valg vil bidra til å heve forskningens reliabilitet.

I den kvalitative metoden, den kritiske diskursanalysen, er det viktig å understreke at den ikke kan eller vil beskrive virkeligheten. Kritisk diskursanalyse har blitt kritisert for relativisme. Den gir ikke entydige beskrivelser av virkeligheten, men legger vekt på at man forstår virkeligheten gjennom språklige systemer (Johannessen et al., 2016, s. 222). Valget av enheter til den kritiske diskursanalysen er ikke nødvendigvis representativt for datamateriale i denne forskningen. Enhetene som er valgt er valgt på bakgrunn av at seksuelle overgrep er hovedtema i artikkelen. Utvalget er også valgt ut for å understreke noen sentrale tendenser vi ser i mediedekningen for de tre valgte årene.

5. Funn og analyse

Analysematerialet består av 595 saker hentet fra Aftenposten, VG og Dagbladet. Materialet er hentet fra månedene januar, mars, mai, juli, september og november i årene 2000, 2010 og 2020. I de valgte månedene er alle saker tatt med i analysen, med noen få unntak som står beskrevet i metodekapittelet.

5.1 Univariat analyse:

Tabellene i denne univariat analysen er flere frekvensfordelinger, det vil si at man ser hvor mange enheter det er på variabelens verdier, samt hvor stor andel i prosent det er på hver av verdiene (Johannessen et al, 2016, s. 277) . Det vil også være noen kakediagrammer i univariat analysen. Dette vil først og fremst gjelde de variablene som ikke er gjeldene for alle sakene. For eksempel variabelen “type voldtekt”. Alle sakene vil ikke kunne kodes inn i denne variabelen, bare de som faktisk handler om voldtekt, vil kodes inn i denne. Dette har ført til det som kalles “savnede verdier”, altså saker som ikke er kodet inn i variabelen. I en frekvenstabell er disse sakene tatt med i tabellen, og denne tabellen gir dermed et feilaktig bilde. Kakediagrammet tar ikke med “savnede verdier” og det gir dermed et mer presist bilde. Derfor vil univariat analysen bestå av både frekvenstabeller og kakediagrammer.

		Avis			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	VG	188	31.6	31.6	31.6
	Dagbladet	164	27.6	27.6	59.2
	Aftenposten	243	40.8	40.8	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Tabell 2: Artikler fordelt på avis

Den første tabellen er variabelen “Avis” og denne viser at Aftenposten er den avisen som har publisert flest saker om seksuelle overgrep (243 saker). VG har publisert nest mest (188

saker) og Dagbladet har publisert færrest (164 saker). Artikkene er kodet bare en gang, så selv om en avis har publisert en sak flere ganger er dette ikke tatt med i analysen. Unntaket fra dette er like NTB-meldinger som er publisert i flere av avisene.

		År			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2000	218	36.6	36.6	36.6
	2010	222	37.3	37.3	73.9
	2020	155	26.1	26.1	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Tabell 3: Artikler fordelt på år

Variabelen "år" viser at det har vært en nedgang i antall publiserte saker om seksuelle overgrep i de tre avisene. Det var først en minimal oppgang i publiserte saker fra 2000 til 2010, men fra 2010 til 2020 ble det en betydelig nedgang. I 2000 ble det skrevet 218 saker om seksuelle overgrep. I 2010 ble det skrevet 222 saker og i 2020 ble det skrevet 155 saker. En forklaring på nedgangen kan skyldes koronapandemien som kom til Europa i 2020. Dekningen av pandemien har vært enorm, og det vil være en naturlig forklaring at andre saker har måttet vike til fordel for dekningen av pandemien. Det er derfor rimelig å anta at dekningen av seksuelle overgrep har blitt nedprioritert som følge av pandemien. En annen årsak til at det har vært en nedgang i dekningen kan være at dekningen har flyttet seg fra papiravisen og over til nettavisene.

		Sakens lengde			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	600+	156	26.2	26.2	26.2
	300-599	163	27.4	27.4	53.6
	Under 300	276	46.4	46.4	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Table 4: Artikler fordelt på lengde

Variabelen “sakens lengde” vil fortelle noe om avisenes prioriteringer når det kommer til seksuelle overgrep. 46,4 prosent av alle sakene har en lengde på under 300 ord. Dette er en stor andel av sakene og dette kan tolkes som at avisene ikke prioriterer saker som handler om seksuelle overgrep i veldig høy grad. Her ser vi også en tydelig sammenheng mellom variabelen “sjanger”, hvor notisen er den nest mest brukte sjangeren.

		Sjanger			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Nyhetsartikkel	323	54.3	54.3	54.3
	Reportasje	40	6.7	6.7	61.0
	Notis	155	26.1	26.1	87.1
	Leserinlegg	69	11.6	11.6	98.7
	Leder	8	1.3	1.3	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Table 5: Artikler fordelt på sjanger

Variabelen viser at det er sjangeren “nyhetsartikkel” som forekommer mest med 54,3 prosent. Det som er litt overraskende er at “notis” forekommer nest mest med totalt 26,1 prosent. Dette er en ganske høy forekomst av denne sjangeren, samtidig som det henger tydelig sammen med den forrige variabelen “sakens lengde” der det viste seg at 46,4 prosent av sakene var på under 300 ord. Den tredje mest brukte sjangeren er “leserinlegg” med 11,6 prosent av sakene, og denne sjangeren dekket leserinnlegg og debattinnlegg som er skrevet av personer utenfor redaksjonen. Reportasjen representerer bare 6,7 prosent av alle sakene. Selv om alle avisene har lederartikler er det i dette tilfellet bare 1,3 prosent av de som handler om seksuelle overgrep.

Tema og vinkling

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Politikk	45	7.6	7.6	7.6
	Økonomi	2	.3	.3	7.9
	Helse	5	.8	.8	8.7
	Kriminalitet og rettsvesen	398	66.9	66.9	75.6
	annet	28	4.7	4.7	80.3
	Utenriks	112	18.8	18.8	99.2
	Sport	5	.8	.8	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Table 6: Artikler fordelt på tema

Denne variabelen viser hva slags vinkling sakene har fått. Flere av sakene vil ofte passe inn under flere temaer. Dette har jeg løst ved å ta utgangspunkt i det som ut i fra overskriften, ingressen og innhold vurderes som sakens viktigste tema. Temaet politikk står for 7,6 prosent av sakene og handler om alt som skjer på Stortinget, og med politiske partier. I denne kategorien er for eksempel saken om forslaget om å innføre en samtykkelov samt saker som handler om Giske, Arbeiderpartiet og den store metoo-skandalen. Temaet “økonomi” står for 0,3 prosent av sakene som handler om seksuelt overgrep. Temaet “helse” står for 0,8 prosent av sakene. Det er ikke overraskende at temaet “kriminalitet og rettsvesen” står for 66,9 prosent av alle sakene. Dette temaet dekker nyheter som straffesaker, anmeldelser, forbrytelser, politiets etterforskning og rettsprosessen. Temaet “annet” består av 4,7 prosent av sakene. I dette temaet har saker som ikke har passet inn i de andre kategoriene havnet, for eksempel har saker som gjerne handlet om “kultur” havnet i denne kategorien. “Utenriks” handler om alle saker som er internasjonale og handler om forhold utenfor Norge. Dette temaet utgjør 18,8 prosent av sakene. For eksempel er sakene om Harvey Weinstein kodet inn i denne kategorien. “Sport” står for 0,8 prosent av sakene.

		Type overgrep			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Voldtekt	301	50.6	50.6	50.6
	Beføling	9	1.5	1.5	52.1
	Blotting	11	1.8	1.8	53.9
	seksuell trakassering	76	12.8	12.8	66.7
	pornografiske bilder	4	.7	.7	67.4
	seksuelt overgrep	100	16.8	16.8	84.2
	Incest	18	3.0	3.0	87.2
	Grooming	11	1.8	1.8	89.1
	Seksuell handling	5	.8	.8	89.9
	seksuell omgang	50	8.4	8.4	98.3
	pedofili	7	1.2	1.2	99.5
	seksuell mishandling	3	.5	.5	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Table 7: Artikler fordelt på type overgrep

Denne variabelen viser hva slags type overgrep som får størst oppmerksomhet. Her er det viktig å nevne at variablene er definert ut i fra avisenes egne ordvalg. For eksempel har jeg valgt å bruke variabelen “seksuell mishandling” fordi det er det avisen selv brukte, og når dette overgrepet ikke står mer spesifisert, er det vanskelig å kode det inn i et satt skjema når overgrepet ikke er beskrevet mer. Mange av disse ordene er overlappende, for eksempel vil ordet voldtekt også passe inn under seksuelt overgrep. Likevel har jeg ønsket å beskrive de ulike overgrepene like presist som avisen selv har valgt å beskrive de. Derfor vil voldtekt ikke være kodet inn under seksuelle overgrep. De sakene som derimot er kodet i variabelen “seksuelt overgrep” er kodet her, fordi avisene selv ikke har presisert overgrepet, men omtalt det som “seksuelt overgrep”.

Denne variabelen viser at av alle sakene som handler om seksuelle overgrep handler halvparten av sakene (50,6 prosent) av sakene om voldtekt. Seksuelle overgrep er på andreplass med en dekning på 16,8 prosent av sakene. Så kommer seksuell trakassering med 12,8 prosent av sakene. Disse tre “typene” seksuelle overgrep står for til sammen 80 prosent av sakene. Det overgrepet som er nevnt minst er seksuell mishandling med 0,5 prosent av sakene samt pornografiske bilder med 0,7 prosent.

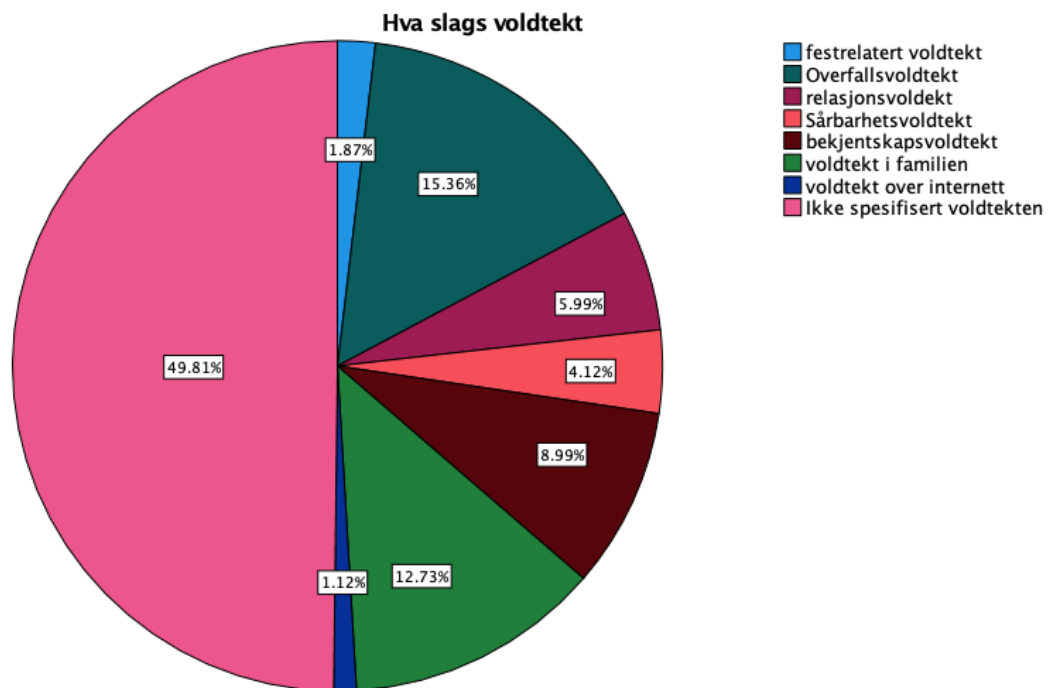

Table 8: Artikler fordelt på type voldtekt

De ulike alternativene i denne variabelen er bestemt etter politiets egne kategoriseringer av voldtekt. I nesten halvparten (49,81 prosent) av sakene er voldtekt ikke spesifisert. I de sakene der voldtekt spesifiseres er det overfallsvoldtekt som får størst oppmerksomhet i media med 15,36 prosent av sakene. I 12,73 prosent handler det om voldtekt i familien. 8,99 prosent handler om bekjentskapsvoldtekt. De minst omtalte voldtektene er festrelatert voldtekt (1,87 prosent) og voldtekt over internett (1,12 prosent). Ifølge en rapport fra politiet, om voldtektssituasjonen i 2019, er det forventet at det er store mørketall når det kommer til vold og voldtekt i parforhold, fordi mange frykter konsekvensene av å anmelde en partner eller tidligere partner.

Bilder og kilder:

Denne undersøkelsen undersøker blant annet redaksjoners kildebruk. Det er undersøkt hvor mange muntlige kilder som blir brukt, hvem som er hovedkilden, forekomsten av anonyme kilder og kjønn på journalisten. Journalister kan bruke skriftlige dokumenter som kildematerialet, men det er vanligvis de muntlige kildene som spiller størst rolle. Derfor er det bare muntlige kilder som er kodet i denne analysen. Om avisen bare har brukt skriftlige

kilder, er disse kodet som “ingen kilder”. Kilder som refererer til hva kilder har sagt til andre aviser er også kodet som “ingen kilder”. Det er altså bare avisens egne muntlige kilder som regnes som en “kilde” i denne analysen. Dette er begrunnet med oppgavens omfang.

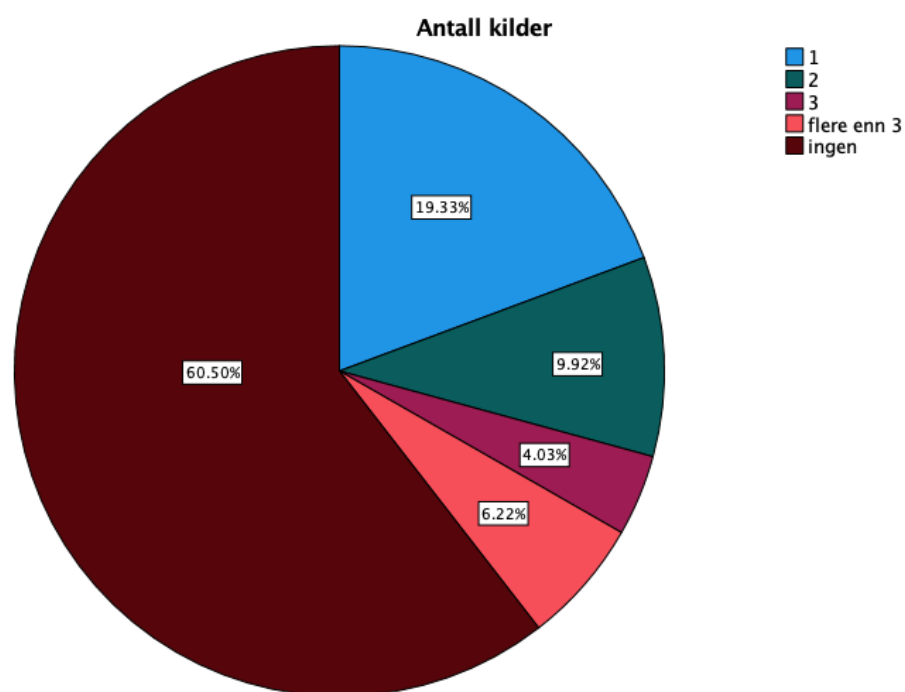

Table 9: Artikler fordelt på antall kilder

Variabelen “antall kilder” viser hvor mange *egne muntlige kilder* avisene bruker i saker om overgrep. Som kakediagrammet viser har 60,5 prosent av sakene ingen kilder. Dette betyr ikke at avisene ikke bruker en eneste kilde. Kanskje bruker de skriftlige kilder, eller så refererer de til andre avisers kilder. Diagrammet viser at i over halvparten av sakene så har avisen ikke brukt egne muntlige kilder. Dette henger også sammen med sakens lengde. Som vi har sett tidligere, er notisen en sjanger som er mye brukt, og i notisen er det sjeldent brukt egne muntlige kilder. Vi ser også at en nesten halvparten av sakene er på under 300 ord. I 19,33 prosent av sakene er det brukt en muntlig kilde og i 9,92 prosent av sakene er det brukt to muntlige kilder. Det er brukt flere enn tre muntlige kilder i 6,22 prosent av sakene og to muntlige kilder i 4,03 prosent av sakene.

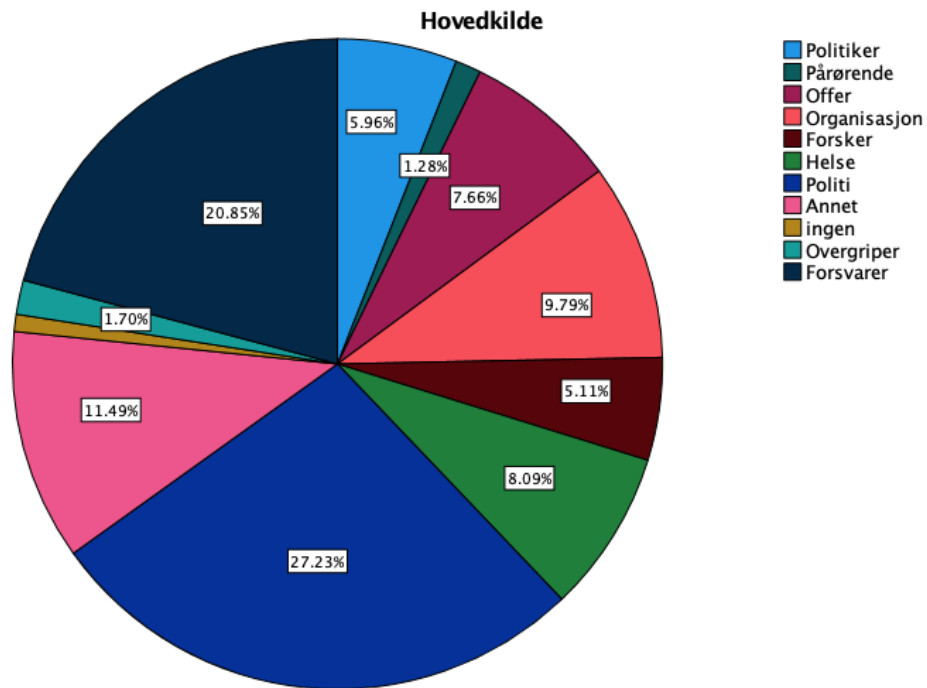

Table 10: Artikler fordelt på sakens hovedkilde

Politi er den hovedkilden som blir brukt mest i saker om seksuelle overgrep, og utgjør 27,23 prosent av kildene. På andreplass over mest brukte hovedkilde finner vi forsvarer men 20,85 prosent. Forsvarer er enten offerets eller siktedes forsvarer. 11,49 prosent av hovedkildene er kodet under annet, og det er da kilder som ikke passer inn i noen av de andre kilde-kategoriene. 9,79 prosent av kildene tilhører en organisasjon som de snakker på vegne av. 8,09 prosent av kildene tilhører helsesektoren.

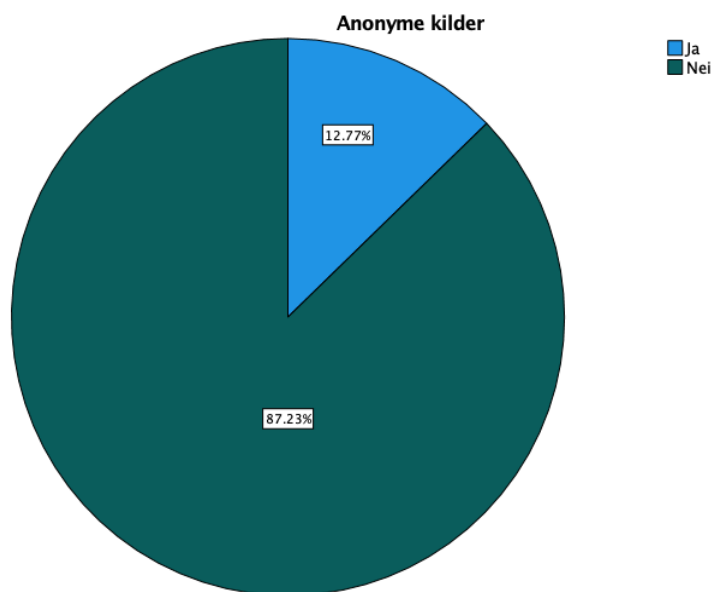

Table 11: Artikler fordelt på bruk av anonyme kilder

En anonym kilde er i denne undersøkelsen er person som ikke er navngitt. Vær varsom-plakaten har som hovedprinsipp at kildene skal identifiseres. Likevel viser denne undersøkelsen er 12,7 prosent av kildene er anonymiserte. De anonyme kildene ser vi gjerne i saker der offeret selv uttaler seg, eller pårørende til personer som har blitt utsatt for overgrep.

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kvinne	119	20.0	20.0	20.0
	Mann	273	45.9	45.9	65.9
	Ikke oppgitt	203	34.1	34.1	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Table 12: Artikler fordelt på journalistens kjønn

Variabelen "journalistens kjønn" forteller oss at nesten halvparten, 45,9 prosent, av journalistene er menn. Bare 20 prosent av journalistene er kvinner. I 34,1 prosent av sakene

er journalistens kjønn ikke oppgitt. At journalistens kjønn ikke er oppgitt kan skyldes at notisene ofte refererer til NTB, og da er ikke journalisten kreditert.

Grafiske virkemidler

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ja	290	48.7	48.7	48.7
	Nei	305	51.3	51.3	100.0
	Total	595	100.0	100.0	

Table 13: Artikler fordelt på bruk av grafiske virkemidler

Denne variabelen viser at det er ganske jevn fordeling av saker med grafiske virkemidler. 48,7 prosent av sakene har et eller flere grafiske virkemidler mens 51,3 prosent av sakene har ikke det.

Offer og overgriper:

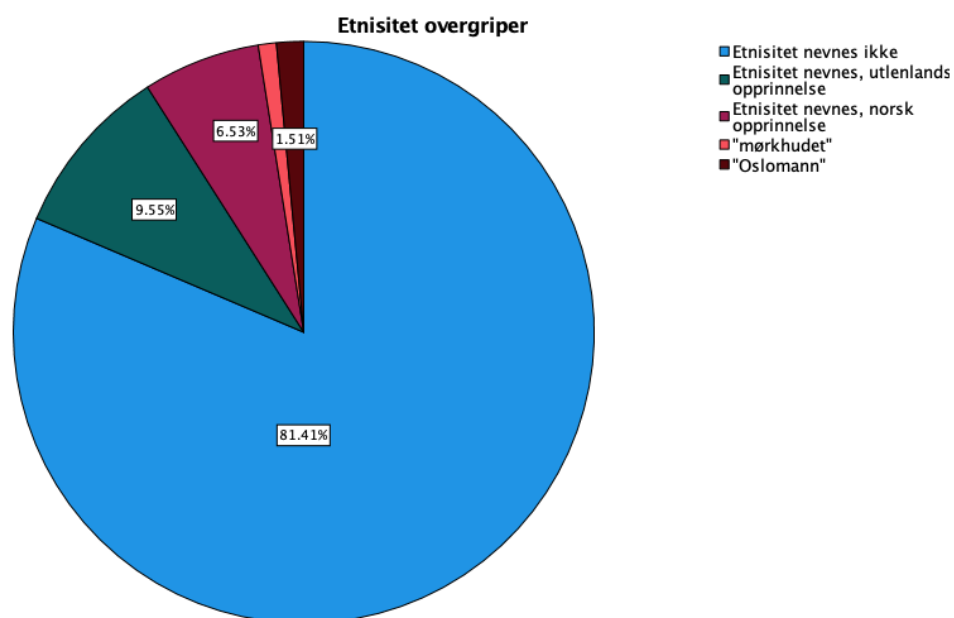

Table 14: Fordeling på etnisitet på overgriper

Denne variabelen er delvis definert på forhånd og delvis definert av avisene selv. Jeg definerte variablene “etnisitet nevnes ikke”, “etnisitet nevnes, utenlandsk opprinnelse” og “etnisitet nevnes, norsk opprinnelse”. Under kodingen oppdaget jeg at i noen tilfeller dukket det opp andre beskrivelser som jeg mener er relevant å ta med, disse var “Osломann” og “mørkhudet”. Undersøkelsen viser at i 81,41prosent av tilfellene blir etnisitet på overgriper ikke nevnt. I 9,55 prosent av tilfellene blir etnisiteten nevnt og da har overgriper en utenlandsk opprinnelse. I 6,53 prosent av tilfellene nevnes etnisitet og da har overgriper norsk opprinnelse. I 1,51 prosent av sakene blir overgriper omtalt som “Osломann” og i 1 prosent av tilfellene blir overgriper omtalt som “mørkhudet”.

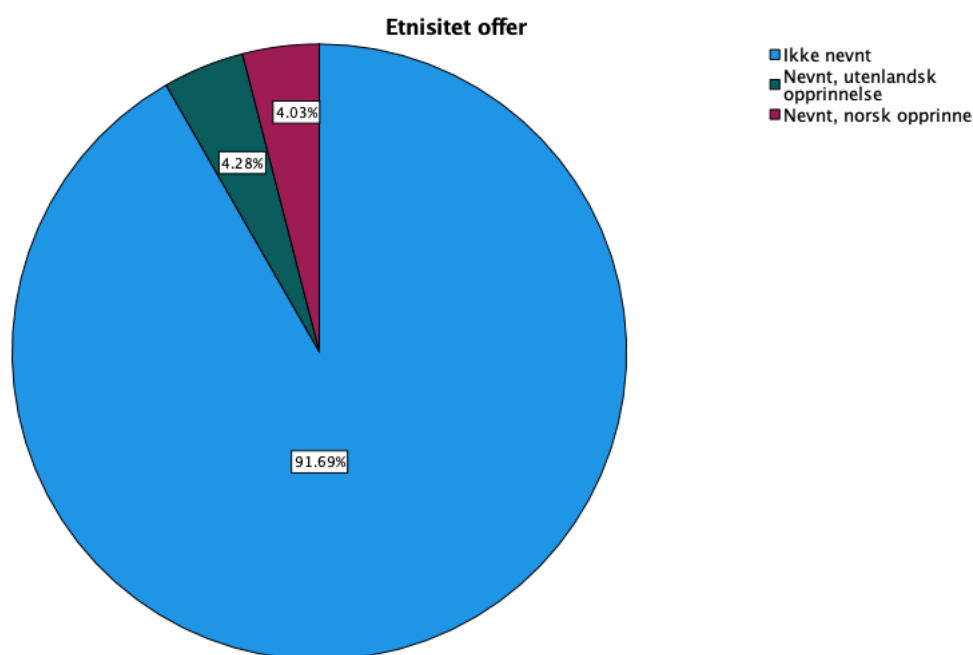

Table 15: Artikler fordelt på etnisitet på offer

Denne variabelen viser hvorvidt etnisiteten på offeret blir nevnt i saken. I 91,69 prosent av sakene blir etnisiteten på offeret ikke nevnt. I 4,28 prosent av tilfellene blir etnisitet nevnt og da har offeret utenlandsk opprinnelse. I 4,03 prosent av sakene er etnisitet nevnt, og da har offeret norsk opprinnelse.

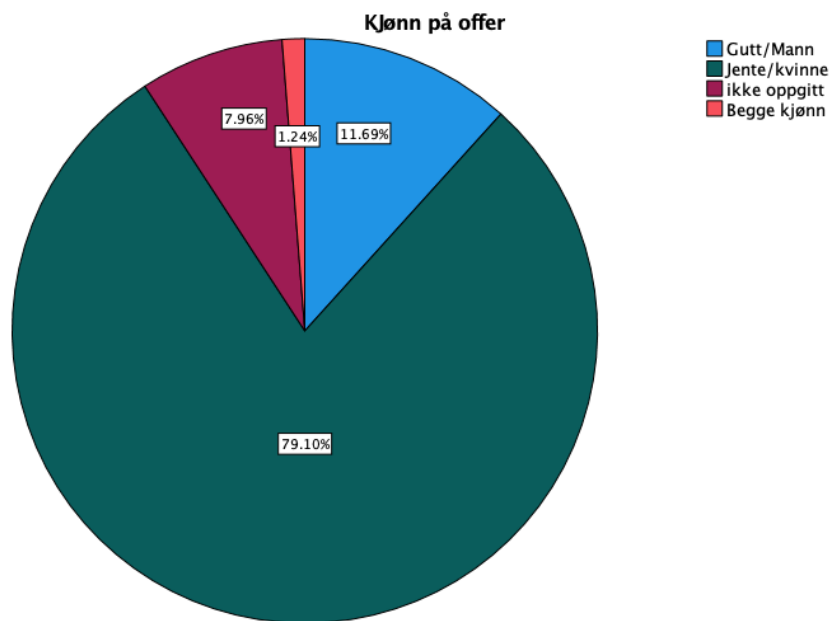

Table 16: Artikler fordelt på kjønn på offer

Denne variabelen forteller oss at i 79,10 prosent av tilfellene er offeret en kvinne/jente. I 11,69 prosent av tilfellene er offeret en mann/gutt. I 7,96 prosent av sakene er offerets kjønn ikke oppgitt.

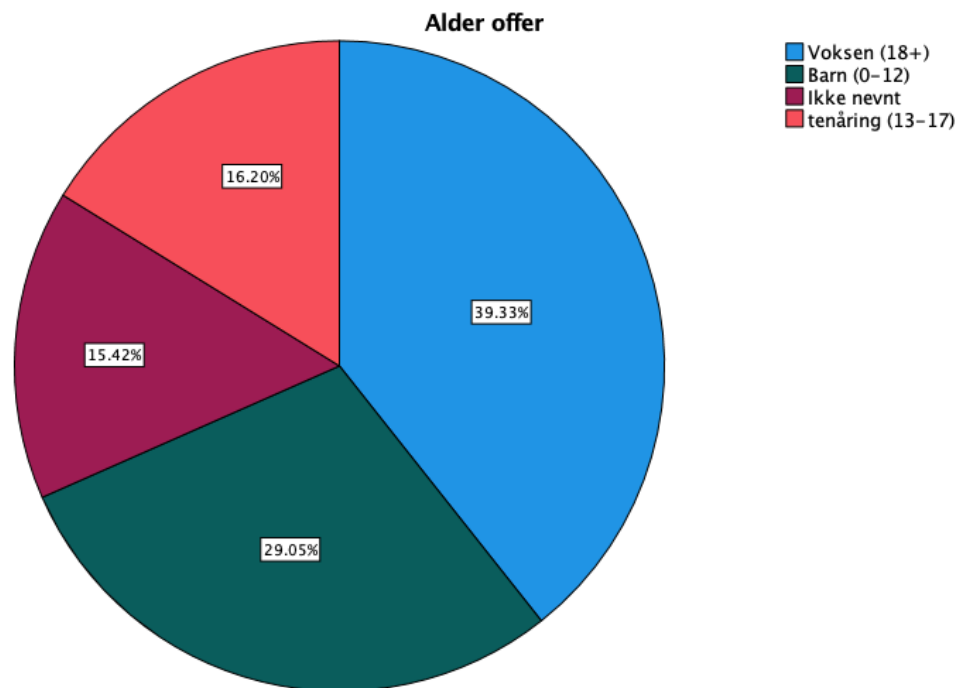

Table 17: Artikler fordelt på alder på offer

I 39,33 prosent av sakene er offeret en voksen på 18 år eller eldre. I 29,05 prosent av sakene er offeret et barn (0-12) og i 16,20 prosent av sakene er offeret en tenåring (13-17 år)

5.1.1 Oppsummering av univariat analysen

Univariat analyse er analyse av en og en variabel og ved å bruke denne analysemetoden vil man få et overordnet bilde av det totale materialet. Univariat analysen forteller oss at deknningen av seksuelle overgrep hadde sitt toppunkt i år 2010, men har siden gått kraftig ned i deknningen. I 2020 var deknningen på sitt laveste med bare 155 saker om temaet. Dette kan skyldes flere ting, for eksempel koronapandemien og at deknningen har flyttet seg over til internettet. Det kommer også frem av analysen at nesten halvparten av sakene er på under 300 ord, dette henger tydelig sammen med at den nest mest brukte sjangeren er notisen. Over halvparten av vinklingene/temaene handler om kriminalitet og rettsvesen, noe som ikke er veldig overraskende.

Over 50 prosent av sakene omhandler overgrep er voldtektssaker. I halvparten av sakene der voldtekt er tema, nevnes det ikke hva slags type voldtekt det er snakk om. Der voldtekten spesifiseres er det overfallsvoldtekter som får størst oppmerksomhet med 15,36 prosent. I

tillegg til voldtekt er det to andre typer overgrep som dominerer, og disse er seksuelt overgrep og seksuell trakassering. Til sammen står disse for 477 saker av 595 totalt.

I over halvparten av sakene har avisene ikke brukt egne muntlige kilder. Det er å forvente at dette henger sammen med lengde på saken, samt at notis er den nest mest brukte sjangeren. De mest brukte hovedkildene i saken er politi og forsvarer. Det brukes relativt mange anonyme kilder, nesten 13% av kildene er anonyme. Det er en jevn fordeling av bruk av grafiske virkemidler, nesten femti-femti fordeling. I underkant av halvparten av tilfellene er journalisten en mann og i 20 prosent av sakene er journalisten en kvinne.

Analysen viser at det er lavere terskel på å nevne etnisitet på overgriper enn på offer. Offeret er i underkant av 80 prosent kvinner og i underkant av 40 prosent voksen (dvs over 18 år).

5.2 Bivariat analyse

Når man har kvantitative data, nøyer man seg som regel ikke med å framstille univariate fordelinger. Man går et skritt videre for å undersøke sammenhengen mellom flere variabler. En undersøkelse av sammenhengen mellom to variabler betegnes som en bivariat analyse (Johannessen et al., 2016, s. 293). I denne bivariat analysen ser man på variabelen "år" samt andre variabler for å undersøke hvordan disse forholder seg til hverandre. De andre variablene som blir undersøkt opp mot de tre årene er: avis, sjanger, sakens lengde, type overgrep, hva slags voldtekt, etnisitet på offer og overgriper, bruk av grafiske virkemidler og journalistens kjønn.

5.2.1 Bivariat analyse av avisenes dekning i år 2000

I 2000 ble det publisert 218 saker om seksuelle overgrep i de valgte avisene. Aftenposten hadde flest saker med totalt 111 saker, VG hadde nest mest med 63 saker og Dagbladet hadde færrest med 44 saker. Nyhetsartikkel er den sjangeren som blir brukt mest (ca 62 prosent), notisen er nest mest brukt (ca 21 prosent). Voldtekt troner høyest på hva slags

type overgrep som blir skrevet om. I 2000 står voldtekter for 104 av de totalt 218 sakene som blir skrevet dette året. Dette utgjør i underkant av halvparten av alle sakene dette året (ca 47 prosent). Seksuelle overgrep er det overgrepet som står for nest flest av publiseringene med totalt 57 publiserte saker. I 2000 er over halvparten (ca 53 prosent) av sakene på under 300 ord, noe som tyder på at avisene ikke prioriterer seksuelle overgrep i særlig stor grad. Her ser vi også en tydelig sammenheng med at notiser er den nest mest brukte sjangeren.

Aftenposten dekket voldtekt mest dette året med 48 saker. VG har skrevet 33 saker om voldtekt og Dagbladet 23 saker. Seksuelle overgrep er som nevnt det overgrepet som blir dekket nest mest i 2000. Aftenposten er den avisen som har dekket dette mest med totalt 38 saker. Til sammenlikning har VG bare 15 saker om temaet og Dagbladet bare 4. Pedofili, beføling, blotting, seksuell mishandling, grooming og pornografiske bilder er de overgrepene som blir dekket minst i 2000 av alle avisene. Det er skrevet maks tre saker om hver av disse seksuelle overgrepene sammenlagt i de tre avisene.

Som nevnt er voldtekt det overgrepet som blir mest skrevet om i alle de tre avisene og de tre valgte årene. I de sakene det er ikke har skjedd en voldtekt, men det skrives generelt om temaet, er ikke saken kodet inn i variabelen "type voldtekt". I 2000 utgjør det kun fire saker som ikke er kodet inn i denne variabelen. I de sakene som handler om voldtekt er det i et flertall av sakene ikke spesifisert hva slags type voldtekt som har skjedd. I 50 av totalt 104 saker om voldtekt i 2000 er voldtekten ikke spesifisert. Når voldtekten er spesifisert er det i år 2000 voldtekt i familien som får størst oppmerksomhet i de valgte avisene. 16 saker er skrevet om voldtekt i familien i 2000. Åtte saker i Aftenposten, fem i VG og tre i Dagbladet. Den nest mest spesifiserte voldtekten i år 2000 er overfallsvoldtekter med 14 saker sammenlagt. De voldtektene som får minst oppmerksomhet er voldtekt over internett, sårbarhetsvoldtekt, relasjonsvoldtekt og festrelatert voldtekt.

I 20 prosent av sakene er det ikke brukt noen muntlige kilder. I underkant av 10 prosent av sakene består av en muntlig kilde, og i ca 2 prosent av sakene har saken mer enn tre muntlige kilder. Dette året er politi hovedkilden i et flertall av sakene- med en prosentandel

på nesten 13 prosent. Forsvarer/advokat er den nest mest brukte hovedkilden dette året. 2000 er det året der det brukes flest anonyme kilder, med en prosentandel på ca 6 prosent.

I et stort flertall av sakene nevnes ikke etnisitet på overgriper. Sammenlagt blir etnisitet nevnt 16 ganger når overgriperen har utenlandsk opprinnelse. Fem ganger i VG og Aftenposten og seks ganger i Dagbladet. Dagbladet bruker ordet "mørkhudet" i tre av sakene. Etnisiteten blir sammenlagt nevnt ti ganger når overgriper har norsk opprinnelse. Fire ganger i Aftenposten og seks ganger i VG.

I år 2000 er det en stor overvekt i saker uten noe form for grafiske virkemidler. Bare 59 av 218 saker hadde grafiske virkemidler. Dette utgjør ca 27 prosent av sakene. Året 2000 er det året der vi ser at det er flest mannlige journalister. Ca 57 prosent av sakene ble skrevet av menn. Kvinnelige journalister utgjør bare rundt 27 prosent. De resterende prosentene er saker hvor journalistens kjønn ikke er oppgitt.

5.2.2 Bivariat analyse av avisenes dekning i år 2010

I 2010 ble det publisert 222 saker om seksuelle overgrep i de tre avisene. I 2010 hadde Dagbladet størst dekning med 82 saker, Aftenposten hadde nest mest med 76 saker og VG hadde færrest med 64 saker. Nyhetsartikkelen er mest brukte sjanger med ca 53 prosent av de publiserte sakene dette året. Notisen er fortsatt en god nummer to med ca 33 prosent. I 2010 er dekningen av seksuelle overgrep høyest og også dette året er voldtekt det overgrepet som blir dekket hyppigst. Dette året utgjør voldtekter over halvparten (ca 54 prosent) av alle sakene som er publisert. I 2010 blir seksuell omgang den formen for seksuelt overgrep som er nest mest nevnt med 30 saker. Dette året er halvparten av sakene på under 300 ord. Igjen ser vi at dette har en sammenheng med at notisen er den mest brukte sjangeren. Slik som i år 2000, kan vi tolke dette som at avisene ikke prioriterer saker om seksuelt overgrep i særlig stor grad.

Også i 2010 er voldtekt det overgrepet som er mest dekket av avisene. Dette året har Aftenposten og Dagbladet skrevet nøyaktig like mange saker om voldtekt, begge avisene

med 42 saker. VG er rett bak med 38 saker. Seksuell omgang er det overgrepet som blir dekket nest mest dette året. Dagbladet har størst dekning med 14 saker. Aftenposten har 12 saker og VG bare 4. Seksuelt overgrep fikk ganske stor dekning i 2000, spesielt av Aftenposten. I 2010 gikk denne dekningen ganske mye ned. I 2000 ble det skrevet 57 saker om seksuelle overgrep, men i 2010 var det en halvering i antall saker, dette året ble det bare skrevet 28 saker om seksuelle overgrep. Aftenposten skrev fortsatt flest saker om temaet med 12 saker, Dagbladet skrev 9 og VG skrev 7. Grooming er ikke et overgrep som har blitt dekket mye i de aktuelle årene. I 2000 var det ingen saker som ble skrevet om grooming, men dette er ikke overraskende da grooming først ble definert i straffeloven i 2005. Dekningen av saker som handlet om grooming hadde størst dekning i 2010, da med 6 saker totalt. Dagbladet hadde størst dekning med 3 saker. Beføling, blotting, pronografiske bilder, incest, grooming, seksuell handling, pedofili og seksuell mishandling er de overgrepene som blir dekket minst i 2010. Det er skrevet maks 7 saker om disse seksuelle overgrepene sammenlagt i de tre avisene.

I 2010 er også et flertallet av sakene som handlet om voldtekt, ikke voldtekten spesifisert. I 47 av totalt 122 saker som handler om voldtekt er voldtekten ikke spesifisert. Når voldtekten spesifiseres ser vi at det er overfallsvoldtekter som får mest oppmerksomhet, med 22 av 122 saker. De voldtektene som får minst oppmerksomhet dette året er voldtekt over internett, festrelatert voldtekt, relasjonsvoldtekt og sårbarhetsvoldtekt. I 2010 er det 16 saker som diskuterer voldtekt som et generelt tema, og dermed ikke er kodet inn i variabelen "hva slags voldtekt".

I 2010 ser vi den høyeste andelen av saker uten noen muntlige kilder- ca 22 prosent. Ca 7 prosent av sakene har en muntlig kilde og også er det ca 2 prosent av sakene som har mer enn tre muntlige kilder. Også i 2010 er politi den mest brukte hovedkilden også her med en andel på ca 13 prosent. Forsvarer/advokat er hovedkilden som er nest mest brukt dette året. Det blir brukt anonyme kilder i underkant av 5 prosent dette året.

Også i et stort flertall av sakene i 2010, blir etnisitet på overgriper ikke nevnt. Dekningen av overgrep er høyst dette året og vi ser også at etnisiteten på overgriper blir i større grad nevnt dette året. Totalt blir etnisiteten på utenlandsk overgriper nevnt 22 ganger. VG nevner

etnisitet (utenlandsk opprinnelse) ni ganger, Aftenposten nevner det syv ganger og Dagbladet nevner det seks ganger. VG bruker beskrivelsen “mørkhudet” en gang dette året. VG bruker beskrivelsen “oslomann” en gang dette året, og Dagbladet bruker samme beskrivelse fem ganger.

I 2010 ble det en overvekt av saker som hadde grafiske virkemidler. 118 saker av 222 saker brukte grafiske virkemidler dette året. Dette utgjør ca 53 prosent. Dette kan henge sammen med den teknologiske utviklingen, hvor vi ser at teknologi spiller en desto større rolle enn tidligere. I 2010 var det helt lik fordeling mellom mannlige journalister og saker der kjønn ikke blir oppgitt, 94 saker på hver av kategoriene. Kvinner utgjør i 2010 15 prosent av journalistene som har skrevet om seksuelle overgrep. Dette er en liten økning fra 2000.

5.2.3 Bivariat analyse av avisenes dekning i 2020

I 2020 var dekningen lavest med bare 155 publiserte saker sammenlagt. VG publiserte flest saker med 61 saker, Aftenposten publiserte nest mest med 56 saker og Dagbladet publiserte færrest med 38 saker. Nyhetsartikkelen er også i 2020 den mest brukte sjangeren (ca 44 prosent), men dette året er notisen forbigått av sjangeren leserinnlegg (ca 25 prosent). Voldtekter er også i 2020 det overgrepet som blir mest omtalt. Også dette året står voldtekter for i underkant av halvparten (ca 48 prosent) av sakene. I 2020 er seksuell trakassering det overgrepet som får nest mest oppmerksomhet, med totalt 44 saker. Dette året ser vi at en trend har snudd. I 2020 er det første året at halvparten av sakene har en lengde på over 600 ord. Notisen er i 2020 den tredje mest brukte sjangeren, og vi ser at nyhetsartikkelen har blitt betydelig lenger dette året, enn de tidligere årene.

VG er i år 2020 den avisen som skriver mest om voldtekt, med 34 saker. Aftenposten skrev 21 saker og Dagbladet 20 saker. Seksuell trakassering var overgrepet som ble dekket nest mest i 2020. Totalt ble det skrevet 44 saker om temaet. Aftenposten skrev mest med 20 saker, VG og Dagbladet skrev begge 12 saker hver. Aftenposten skrev nesten dobbelt så mye om seksuell trakassering som de to andre avisene. Seksuelt overgrep var det overgrepet som ble dekket nest mest i 2000, men i 2020 sank dekningen drastisk. I 2000 var det totalt 57

saker om temaet men i 2020 var det bare 15 saker. Beføling, blotting, pornografiske bilder, incest, grooming, seksuell handling, seksuell omgang, pedofili og seksuell mishandling er de overgrepene som er dekket minst. Det er skrevet maks 7 saker om disse seksuelle overgrepene sammenlagt i de tre avisene.

Som i år 2000 og 2010 er det også i 2020 voldtekt som er det mest dominerende seksuelle overgrepet i avisene. I 36 av 75 saker er voldtekten ikke spesifisert. I 2020 ser vi at det er i større grad enn de to tidligere årene snakk om voldtekt på generelt grunnlag. De sakene som handler generelt om voldtekt, for eksempel leserinnlegg om strengere voldtektsstraffer, vil ikke være kodet inn i variabelen som handler om "type voldtekt". Dette året utgjør det 14 saker av 75 totalt.

I 2020 er ser vi den laveste prosenten i saker uten en muntlig kilde- ca 18 prosent. Når det først brukes muntlige kilder, ser vi i 2020 at to kilder er mer brukt enn en kilde. Dette året er advokat/forsvarer den mest brukte hovedkilden. I 2020 ser vi en økning i bruk av politikere som hovedkilde. Det er også en kraftig nedgang i å bruke politi som hovedkilde, dette året er politi bare brukt som hovedkilde i ca 2 prosent av sakene. Dette året blir det brukt færrest anonyme kilder med en prosentandel på ca 2 prosent.

Også i 2020 nevnes ikke etnisitet på overgriper i et stort flertall av sakene. VG er den eneste som nevner at overgriper har en utenlandsk opprinnelse, og dette gjør de i fire saker. 2020 var det året der grafiske virkemidler ble mest brukt. 113 av 155 saker hadde en eller flere grafiske virkemidler. Dette utgjør ca 72 prosent av sakene. I 2020 er det året vi ser flest kvinnelige journalister, hele 36 prosent av sakene er skrevet av kvinner. Dette er en dobling fra de to tidligere årene i denne analysen. Menn har skrevet 34 prosent av sakene og de resterende prosentene er saker skrevet der kjønn ikke er oppgitt. Dette er det første året der vi ser at menn og kvinner er likestilte i deknningen av seksuelle overgrep.

5.3 Sammenligning av dekningen i 2000, 2010 og 2020

I denne sammenligningen av dekningen i 2000, 2010 og 2020 har jeg valgt å sammenligne de tre overgrepene som dominerer mest. Disse er; voldtekt, seksuelle overgrep og seksuell trakassering. Disse dominerer nyhetsbildet i de tre avisene med ca 80 prosent av overgrepssakene. De andre overgrepene som avisene skriver om, for eksempel blotting og beføling, vil det være for lite materiale av til å kunne gjøre en god sammenligning over årene. Resultatene blir presentert i relative størrelser for å visualisere de forholdsmessige endringene.

5.3.1 Sammenlikning: Voldtekt

Voldtekt er det seksuelle overgrepet som avisene dekker mest. I 2000 handlet 34,55 prosent av sakene om voldtekt, i 2010 handlet 40,52 prosent av sakene om voldtekt og i 2020 handlet 24,92 prosent av sakene om voldtekt. Vi ser at dekningen av voldtektssaker steg noe fra 2000 til 2010, før dekningen sank igjen i 2020. Dette kan skyldes at dekningen har gått over til nettavisene. Den lave dekningen i 2020 kan også skyldes at dette året var Norge og resten av verden rammet av en pandemi som naturlig nok fikk mye mediedekning, og dette kan være en årsak til at andre saker blir mindre prioritert.

Sakens lengde:

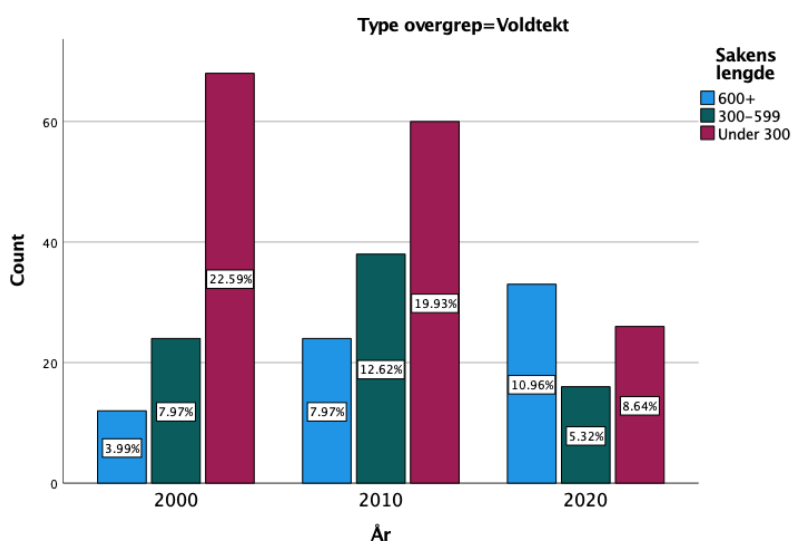

Table 18: Artikler fordelt på lengde - Voldtekt

Analysen viser at saker på under 300 ord dominerer nyhetsbildet, spesielt i 2000 og 2010. De største sakene, på over 600 ord, blir minst brukt i årene 2000 og 2010. I 2020 er det en endring i dekningen, for dette året er det saker på over 600 ord som dominerer dekningen. Det skrives færre saker om voldtekt dette året, men til gjengjeld ser vi at sakene er lenger dette året.

Sjanger:

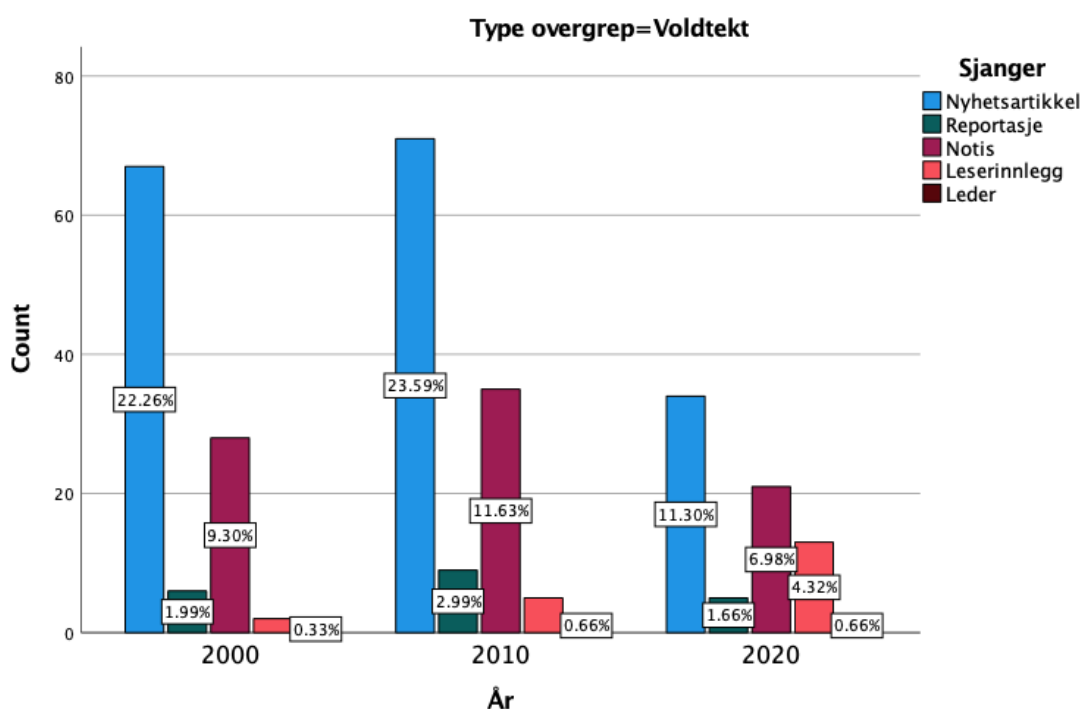

Table 19: Artikler fordelt på sjanger - Voldtekt

Nyhetsartikkelen er den sjangeren som dominerer nyhetsbildet i alle de tre årene. Notisen er i de tre aktuelle årene den nest mest brukte sjangeren. Dette har også en tydelig sammenheng med lengde på saken, hvor vi så at saker på under 300 ord er mest brukt, med unntak av i 2020. Vi ser også at det er en halvering av nyhets saker fra 2010 til 2020. I 2020 ser vi dermed en økning i antall leserinnlegg (ikke redaksjonelle innlegg) noe som tyder på at avisene prioriterer ikke redaksjonelle innlegg i noe større grad enn tidligere.

Grafiske virkemidler:

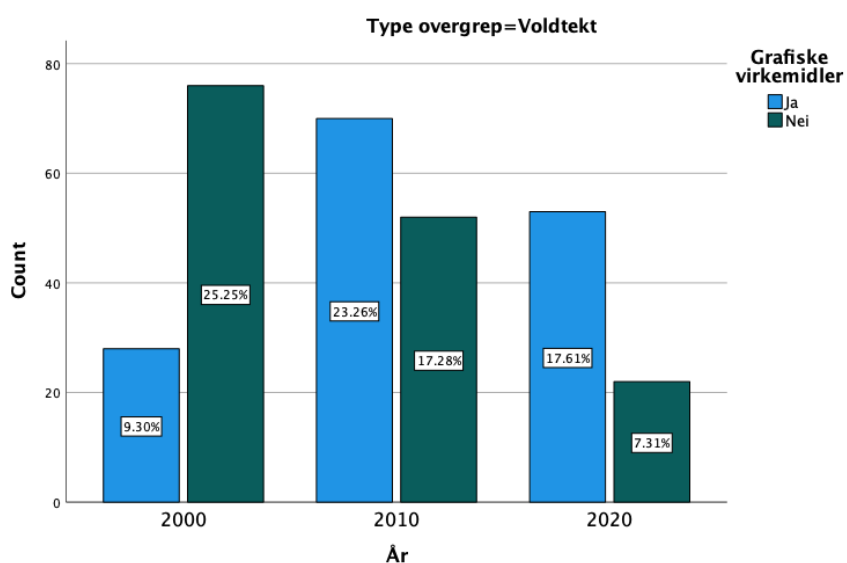

Table 20: Artikler fordelt på praktiske virkemidler - Voldtekt

I 2000 ser vi at i et stort flertall av sakene er det ikke brukt grafiske virkemidler. Dette endrer seg de neste årene og i 2010 og i 2020 har flesteparten av sakene grafiske virkemidler.

Avis:

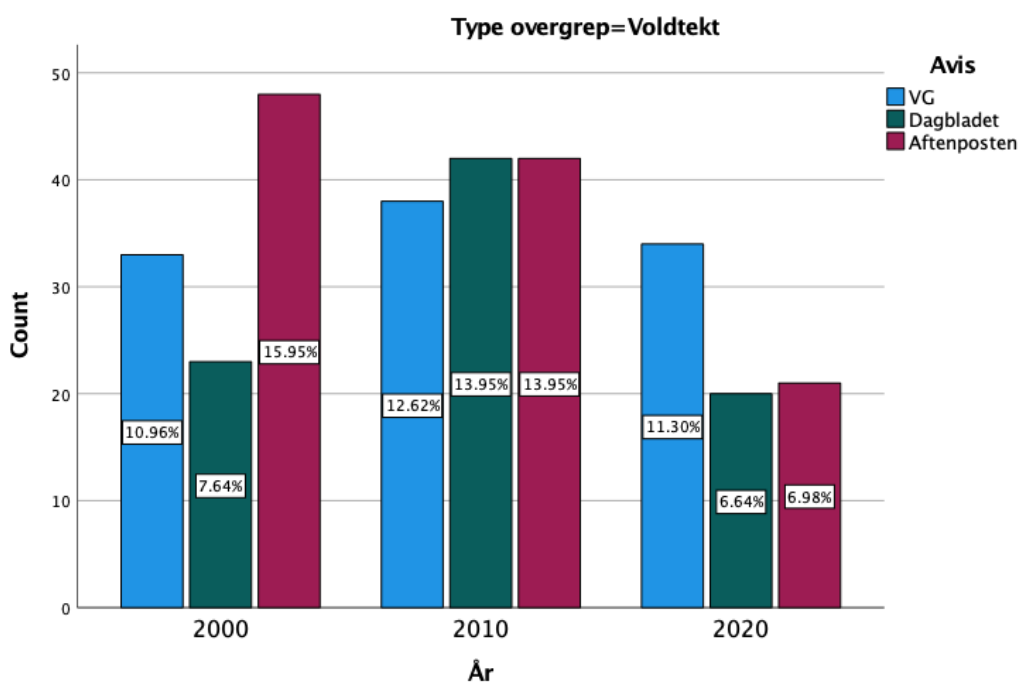

Table 21: Artikler fordelt på avis - Voldtekt

Diagrammet viser at det har vært varierende dekning av voldtektssaker i de tre avisene. I 2000 hadde Aftenposten størst dekning av voldtektssaker med ca fem prosent mer enn VG som dekket temaet nest mest. I 2020 har VG for første gang høyest dekning av voldtektssaker, med nesten dobbelt så mange saker som Aftenposten og Dagbladet.

Tema:

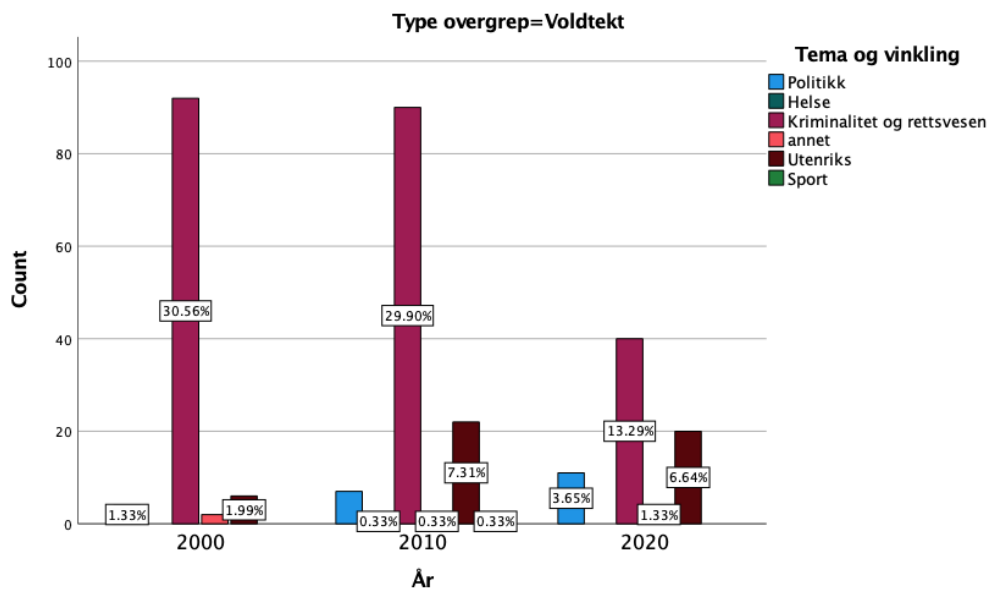

Table 22: Artikler fordelt på tema/vinkling - Voldtekt

Grafen forteller oss at det er kriminalitet og rettsvesen som dominerer sakenes vinkling/tema. I 2010 og 2020 ser vi også en ganske kraftig økning i utenriksaker om voldtekt.

Type voldtekt:

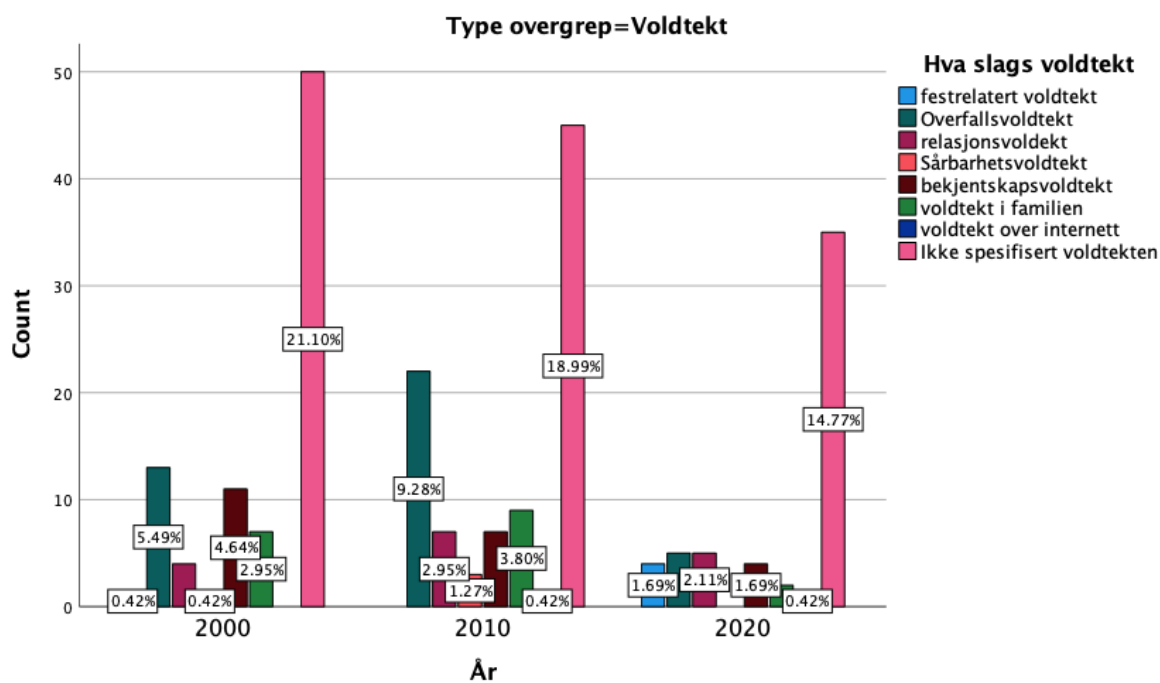

Table 23: Artikler fordelt på type voldtekt - Voldtekt

I et stort flertall av sakene blir voldtekten ikke spesifisert i saken, og det er dermed ikke mulig å vite hva slags type voldtekt det er snakk om, dette gjelder for alle de tre årene. Av de voldtektene som blir spesifisert er overfallsvoldtekter den type voldtekt som får størst oppmerksomhet i media.

Etnisitet på overgriper:

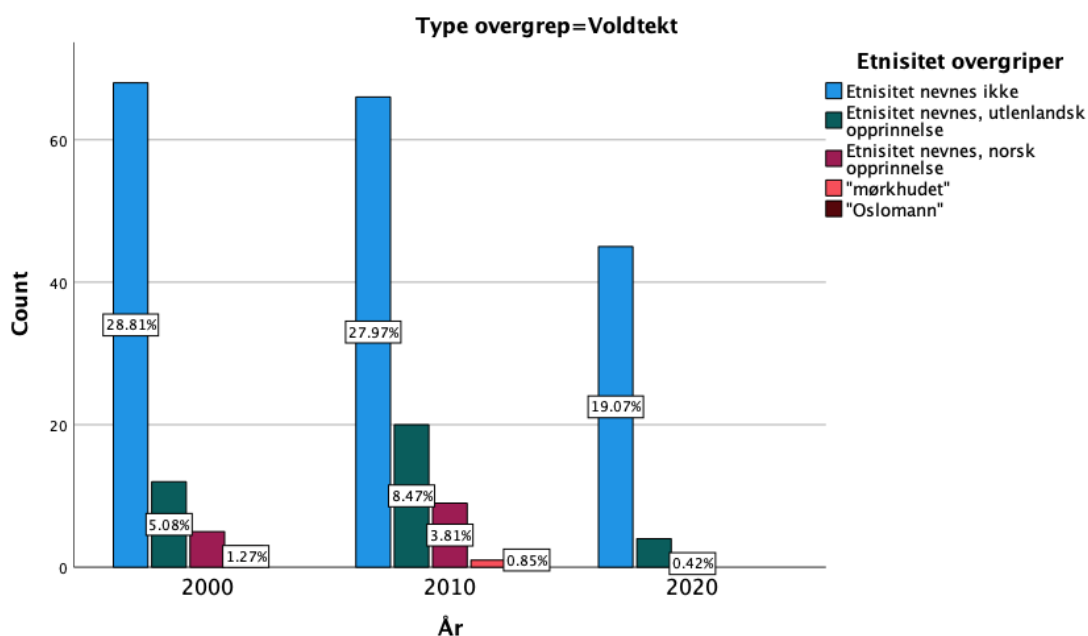

Table 24: Artikler fordelt på etnisitet - Voldtekt

I de aller fleste voldtektssakene nevnes ikke etnisitet på overgriper, dette gjelder for alle årene. Grafen forteller oss også at når etnisitet nevnes, er det saker hvor overgriper har utenlandsk opprinnelse som blir oftest nevnt. I 2000 nevnes etnisitet, utenlandsk opprinnelse nesten fem ganger så ofte som etnisitet, norsk opprinnelse.

Etnisitet offer:

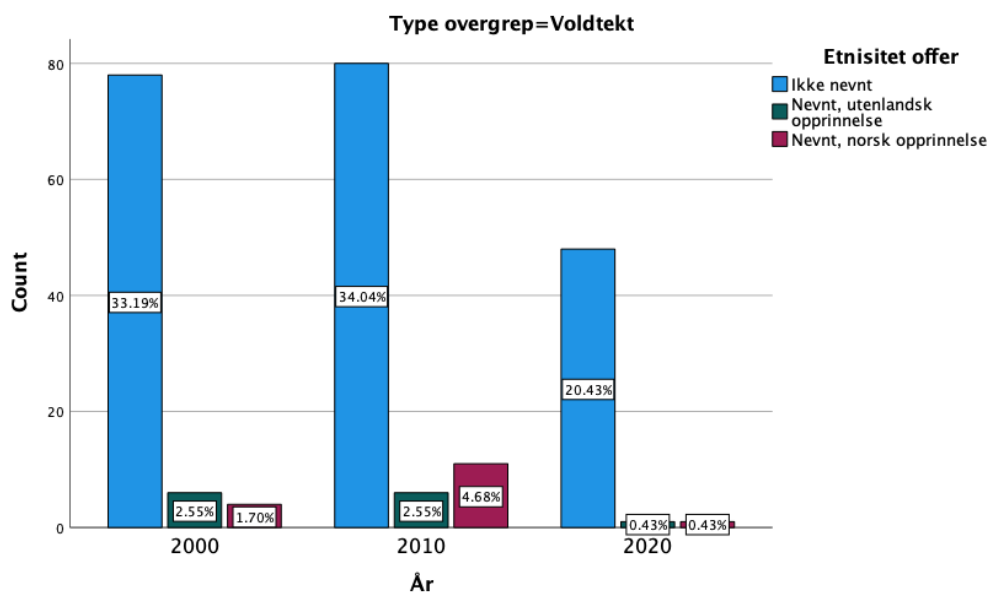

Table 25: Artikler fordelt på etnisitet offer - Voldtekt

I de aller fleste sakene om voldtekt blir etnisitet på offer ikke nevnt. I 2000 ser vi at når etnisitet nevnes, har offeret utenlandsk opprinnelse. I 2010 har dette snudd, og vi ser at når offerets etnisitet nevnes, har offeret norsk opprinnelse. I 2020 er det lik fordeling mellom at etnisitet på offer nevnes, norsk og utenlandsk opprinnelse.

Kjønn på offer:

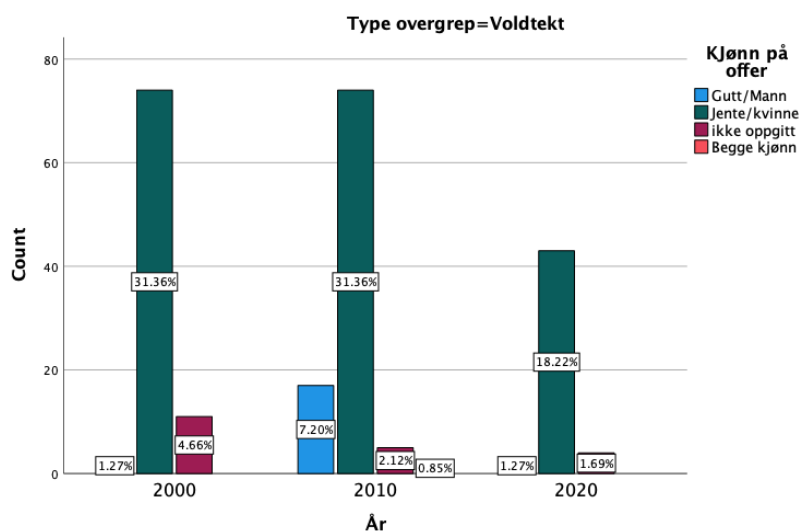

Table 26: Artikler fordelt på kjønn på offer - Voldtekt

Grafen forteller oss at i et flertall av sakene om voldtekt, der det finnes et offer, er det kvinner som oftes er offeret, i følge mediene. I både 2000 og i 2010 er 31,36 prosent av ofrene jenter/kvinner. I 2020 er det ca 18 prosent som er jente/kvinne. I 2010 ser vi at offeret i 7,20 prosent av sakene er en mann. I både 2000 og i 2020 er dette tallet mye lavere, bare rundt 1 prosent.

5.3.2 Sammenligning: Seksuelle overgrep

I 2000 handler 57 prosent av sakene om seksuelt overgrep, i 2010 handler 28 prosent av sakene om seksuelt overgrep og i 2020 handlet 15 prosent av sakene om seksuelt overgrep.

Lengde:

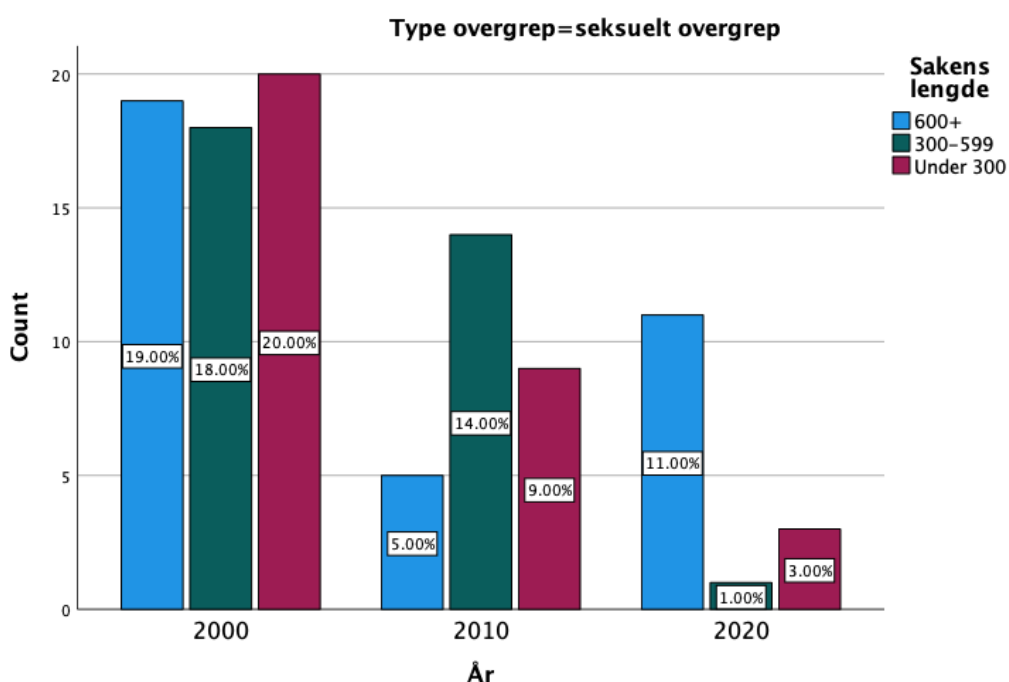

Table 27: Artikler fordelt på sakens lengde - Seksuelt overgrep

I 2000 ser vi at det er en ganske jevn fordeling av hvor lange sakene er. Det skiller bare to prosent på “under 300 ord” som er mest brukt og “300-599 ord” som er minst brukt. Derimot ser vi større forskjeller i både 2010 og 2020. I 2010 dominerer de mellomstore sakene og i 2020 dominerer de lengste sakene.

Sjanger:

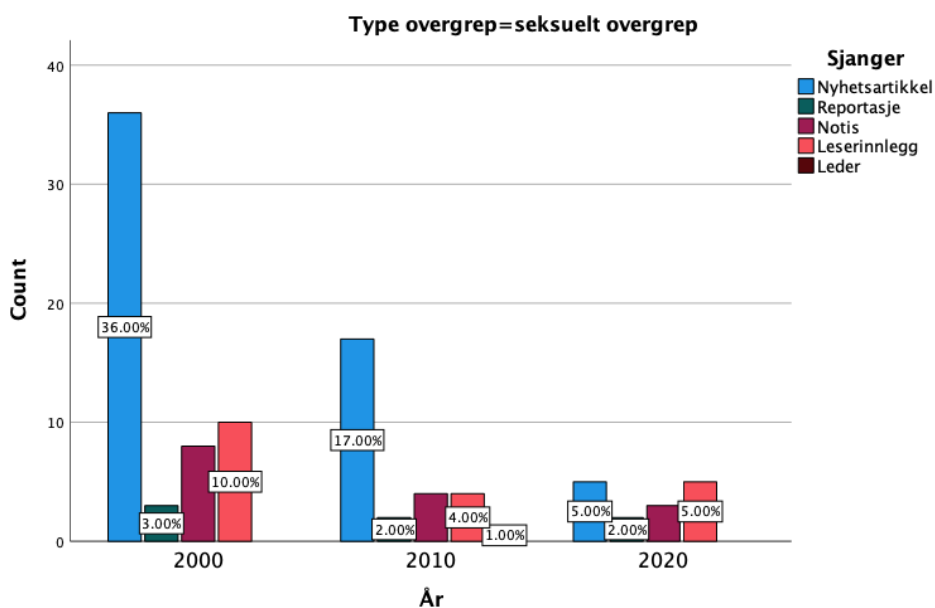

Table 28: Artikler fordelt på sakens sjanger - Seksuelt overgrep

Nyhetsartikkelen er også her den sjangeren som dominerer mest. I 2000 er det flere leserinnlegg (ikke redaksjonelle saker) enn det det er notiser. Sammenliknet med voldtekt, blir sjangeren notis brukt i mindre grad når det skrives om seksuelle overgrep.

Grafiske virkemidler:

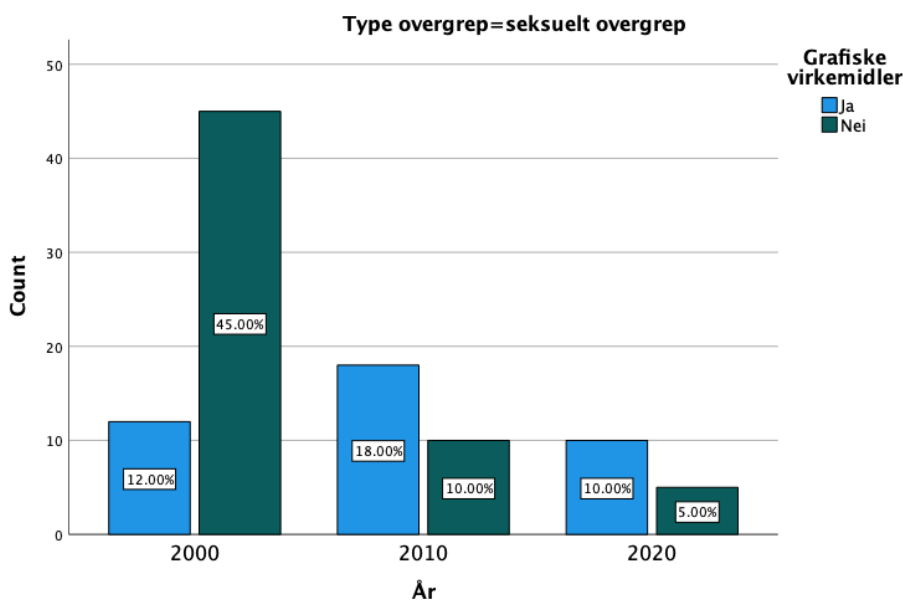

Table 29: Artikler fordelt på grafiske virkemidler - Seksuelt overgrep

Grafen viser at det i år 2000 er stor overvekt av saker uten grafiske virkemidler. I 2010 og 2020 endrer dette seg og grafiske virkemidler blir brukt i et flertall av sakene som skrives om seksuelt overgrep.

Avis:

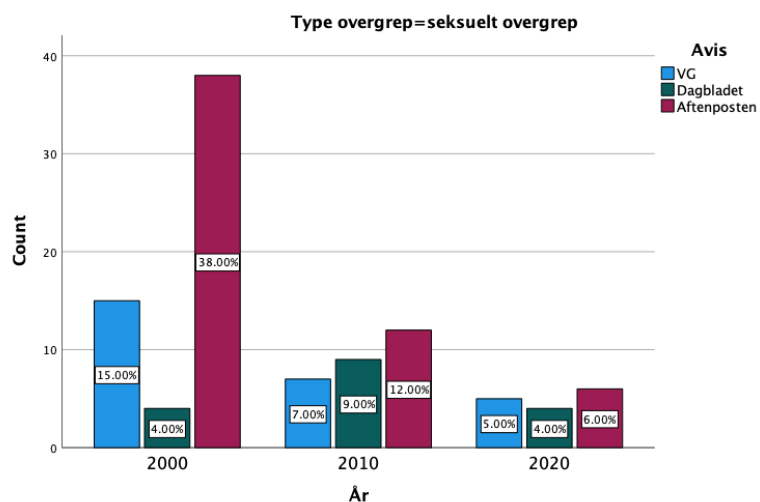

Table 30: Artikler fordelt på avis - Seksuelt overgrep

Aftenposten har i 2000 over dobbelt så stor dekning som VG, som har nest størst dekning, av seksuelle overgrep. Dekningen går relativt mye ned de neste årene, men Aftenposten er fortsatt den avisen som dekker seksuelt overgrep i størst grad.

Tema:

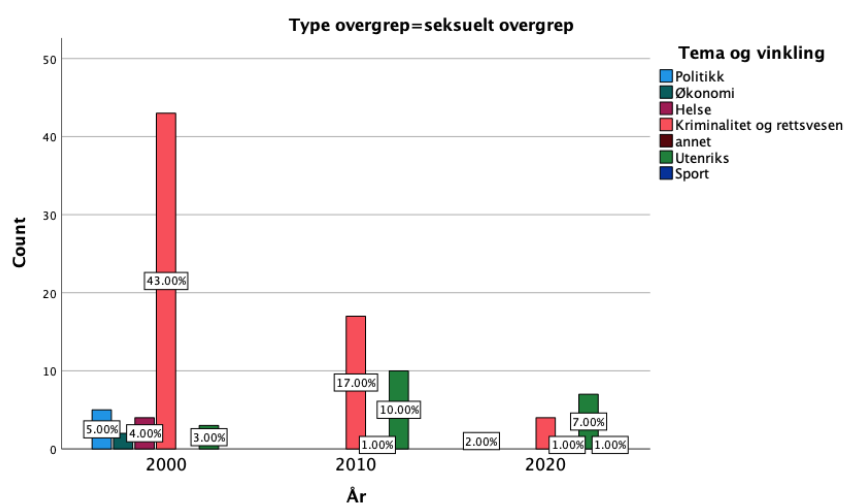

Table 31: Artikler fordelt på tema/vinkling - Seksuelt overgrep

Kriminalitet og rettsvesen er også det mest dominerende temaet innenfor seksuelt overgrep. I år 2000 er det veldig dominerende, men i 2010 ser vi at temaet utenriks har økt veldig sammenliknet med i 2000. I 2020 er et flertall av sakene om seksuelt overgrep innenfor temaet utenriks.

Etnisitet overgriper:

I

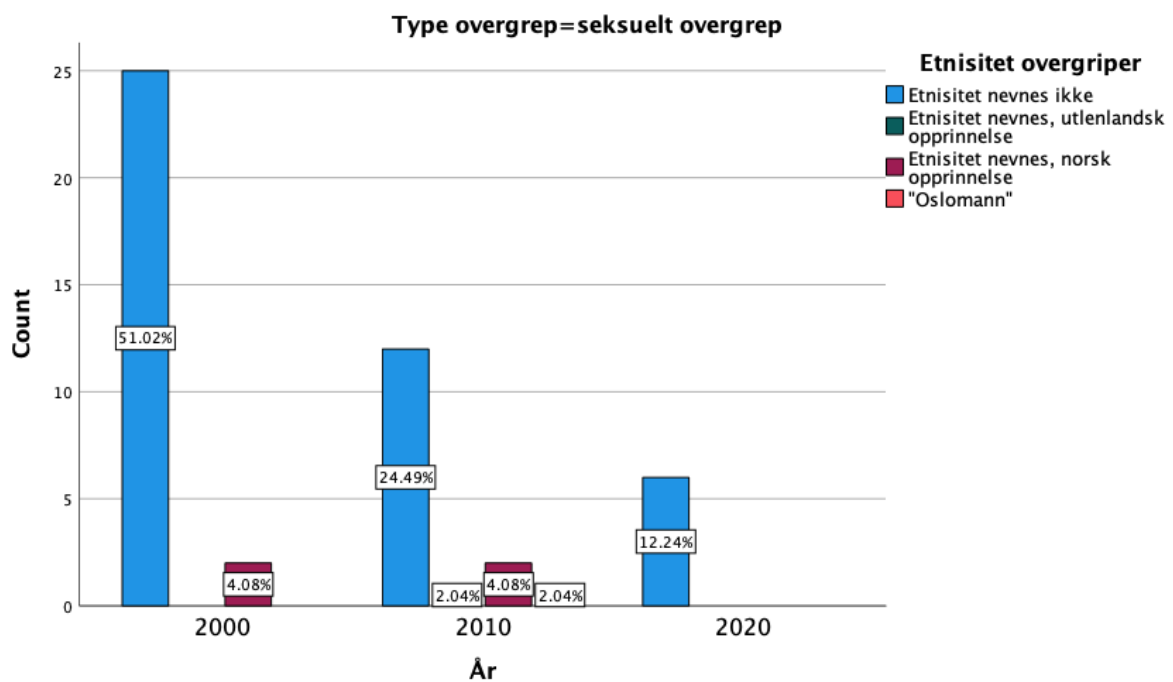

Table 32: Artikler fordelt på etnisitet på overgriper - Seksuelt overgrep

I et stort flertall av sakene ser vi at etnisitet på overgriper ikke nevnes. Denne tendensen så vi også innenfor voldtekt. De gangene etnisitet nevnes ser vi at det i størst grad nevnes når overgriper har norsk opprinnelse. Dette overrasker med tanke på at i saker om voldtekt ble utenlandsk opprinnelse nevnt i større grad enn norsk opprinnelse.

Etnisitet offer:

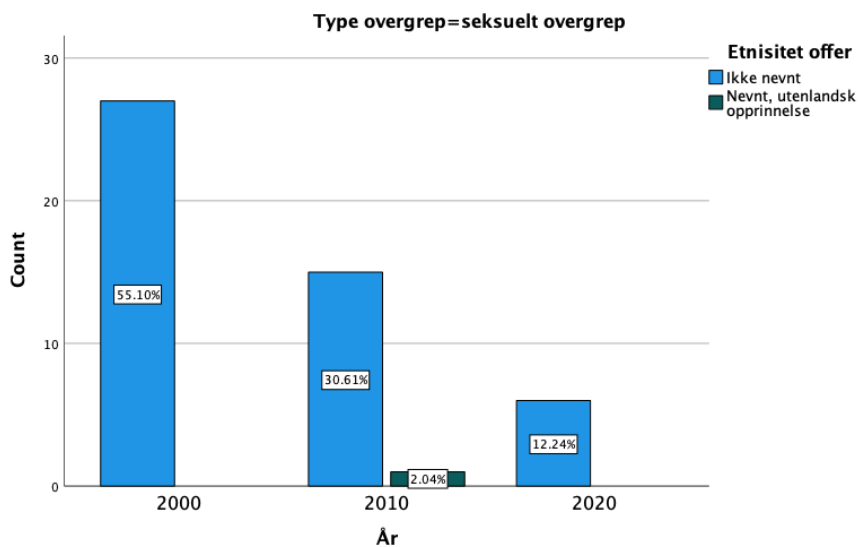

Table 33: Artikler fordelt på etnisitet på offer - Seksuelt overgrep

Grafen forteller oss at etnisitet på offer bare blir nevnt i 2,04 prosent av sakene i de tre aktuelle årene. I dette tilfellet ble det nevnt at offer hadde utenlandsk opprinnelse. Ellers nevnes ikke etnisitet på offer.

Kjønn offer:

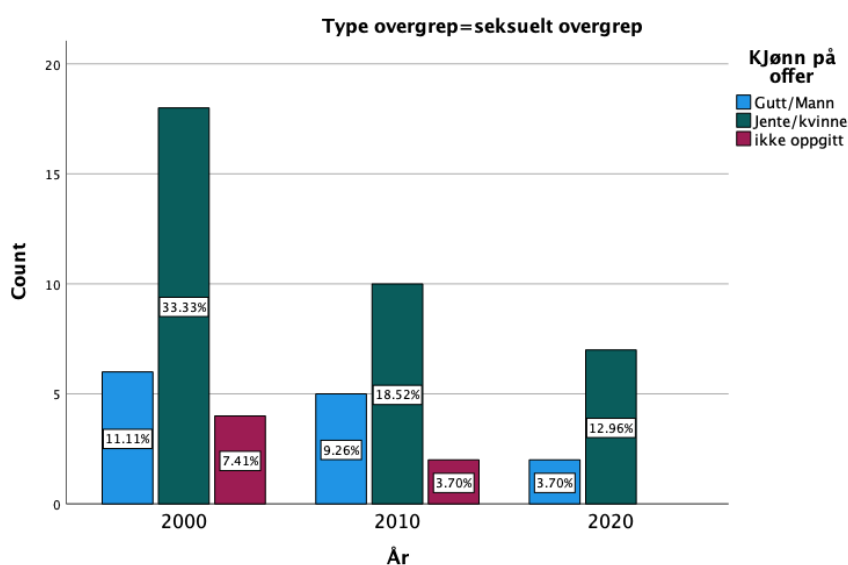

Table 34: Artikler fordelt på kjønn på offer - Seksuelt overgrep

I et flertall av sakene er jente/kvinne det kjønn som oftest blir utsatt for overgrep, i følge de valgte avisene. Vi ser også at blir det skrevet mer om gutter som utsettes for seksuelt overgrep sammenlignet med gutter som blir utsatt for voldtekt.

5.3.4 Sammenligning: Seksuell trakassering

I 2000 handlet 23,68 prosent av sakene om seksuell trakassering, i 2010 handlet 18,42 prosent av sakene om seksuell trakassering og i 2020 handlet 57,9 prosent av sakene om seksuell trakassering.

Lengde:

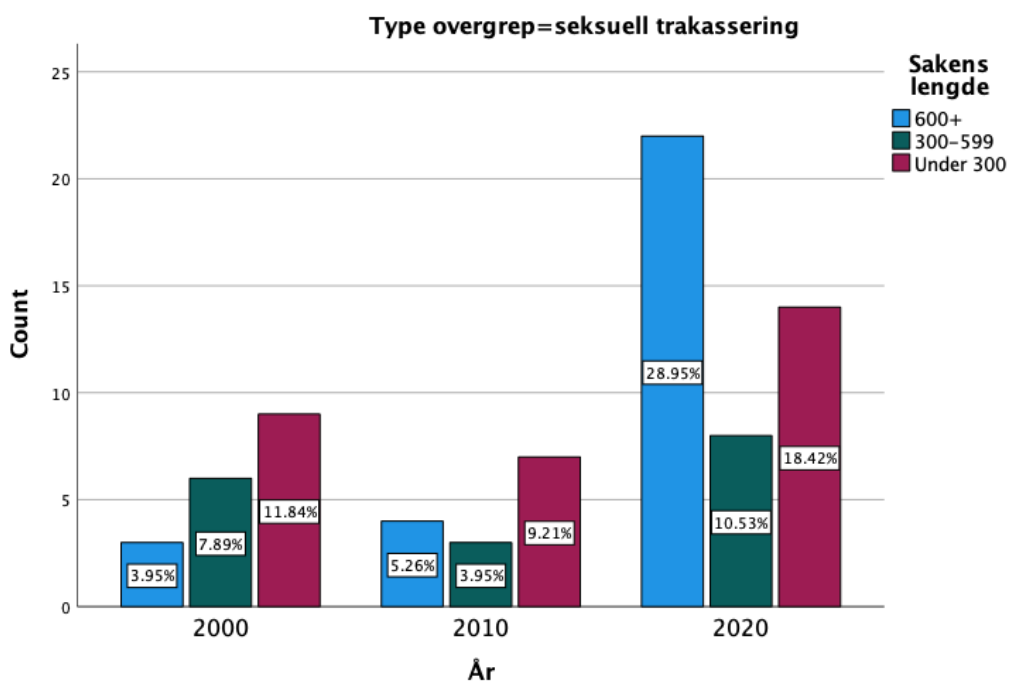

Table 35: Artikler fordelt på sakens lengde - Seksuell trakassering

Også i saker om seksuell trakassering dominerer de korte sakene på under 300 ord. I 2020 ser vi dermed at det er de lengste sakene på 600 ord og mer som dominerer. Dette så vi også i sammenligningen om voldtekt, der de lengste sakene dominerte i 2020.

Sjanger:

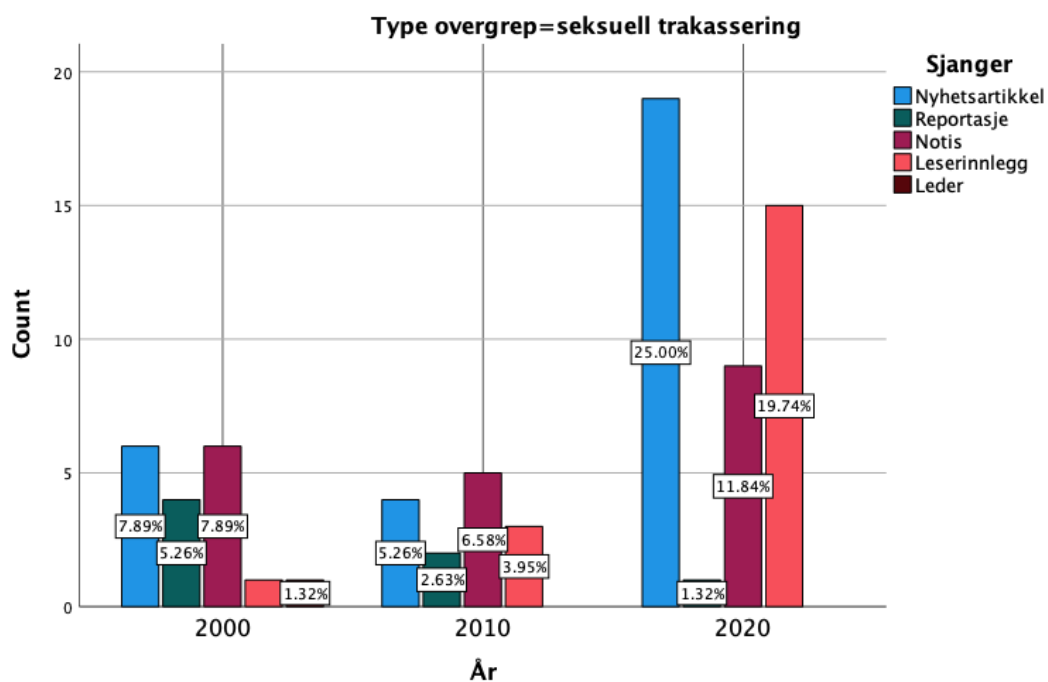

Table 36: Artikler fordelt på sjanger - Seksuell trakassering

Grafen viser at i 2000 var notisen og nyhetsartikkelen de mest brukte sjangrene. I 2010 var notisen mest brukt. I 2020 ser vi derimot at nyhetsartikkelen er den mest brukte sjangeren og leserinnlegget (ikke redaksjonelle meninger) er den nest mest brukte sjangeren dette året.

Grafiske virkemidler:

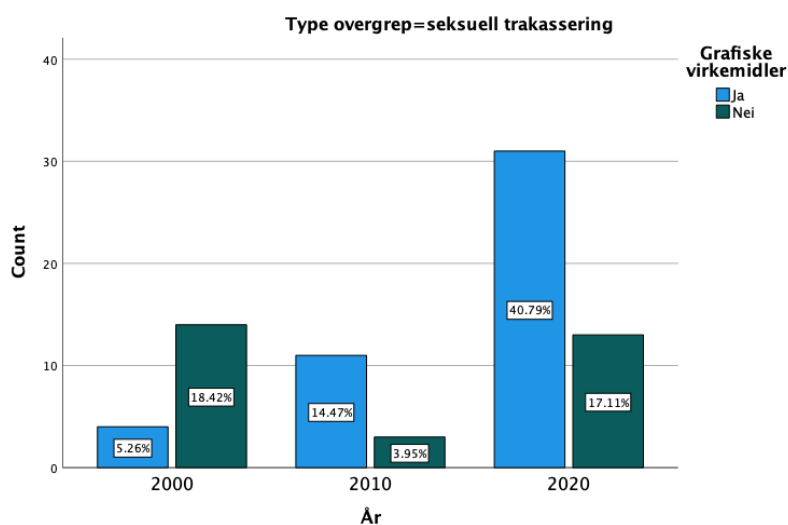

Table 37: Artikler fordelt på grafiske virkemidler - Seksuell trakassering

Slik som med voldtekt og seksuelle overgrep er det også i 2000 er flertall av saker uten noe form for grafiske virkemidler. Dette endret seg senere og i både 2010 og i 2020 hadde et flertall av sakene grafiske virkemidler.

Avis:

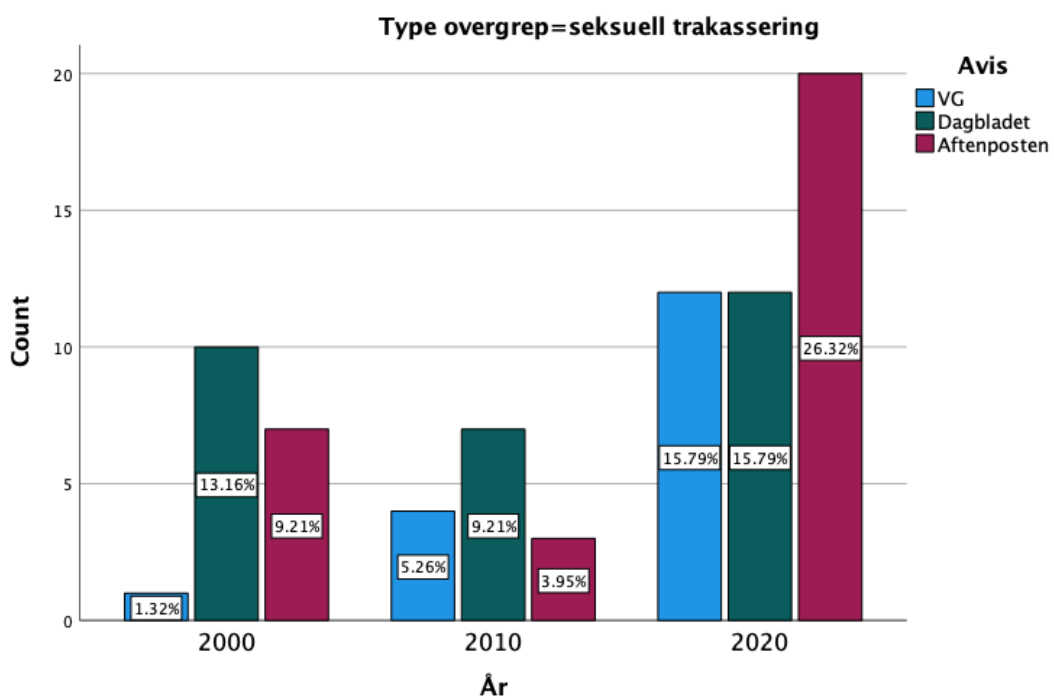

Table 38: Artikler fordelt på avis - Seksuell trakassering

Grafen forteller oss at fra 2000 og til 2020 har det vært en økning i dekningen av seksuell trakassering. I 2000 dekket Dagbladet temaet mest og i 2020 var Aftenposten avisen som skrev mest om temaet.

Tema:

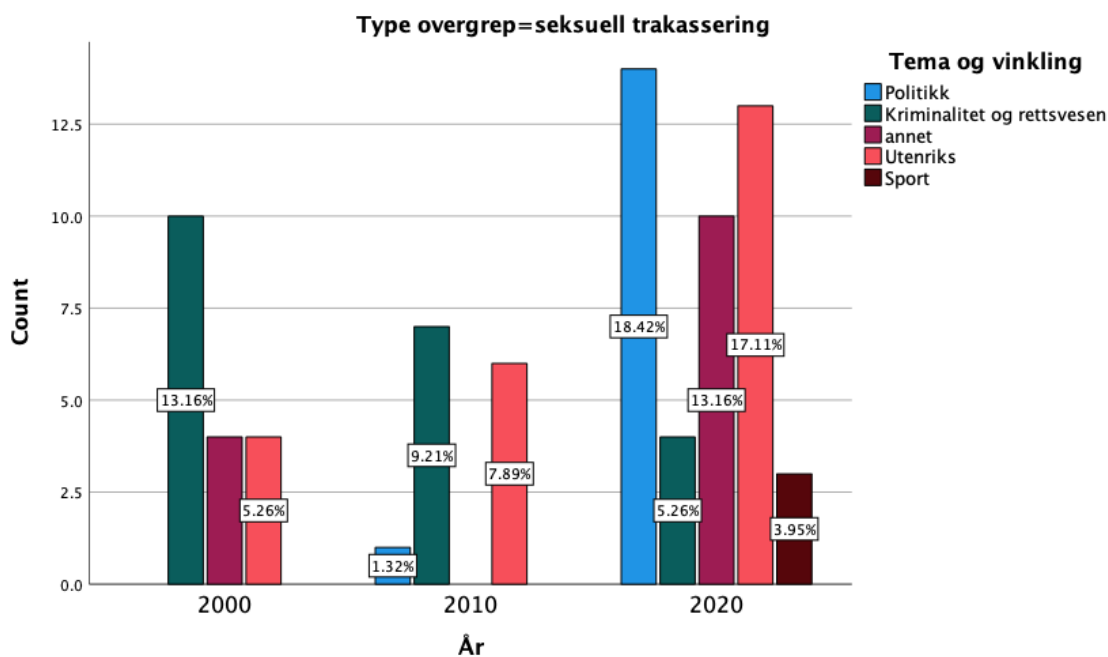

Table 39: Artikler fordelt på tema/vinkling - Seksuell trakassering

Innenfor saker om seksuell trakassering ser vi størst variasjon med tanke på tema og vinkling. I 2000 og i 2010 er kriminalitet og rettsvesen det mest dominerende temaet, men i 2020 synker denne vinklingen mye. I 2020 er politikk det mest brukte temaet, etterfulgt av utenriks og annet.

Etnisitet på overgriper og offer:

Når seksuell trakassering dekkes, blir ikke etnisitet på hverken overgriper eller offer nevnt i det hele tatt.

Kjønn offer:

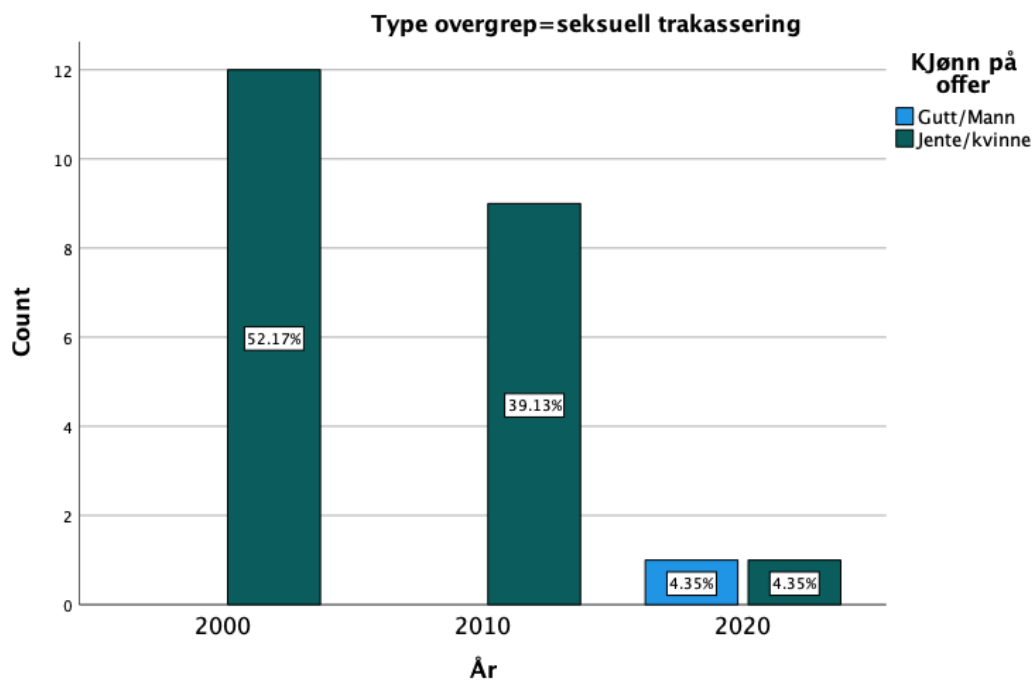

Table 40: Artikler fordelt på kjønn på offer - Seksuell trakassering

I 2000 og i 2010 var ofrene for seksuell trakassering, i følge avisene, kvinner. I 2020 handlet 57,9 prosent av sakene om seksuell trakassering. Likevel ser vi at det i 2020 bare er 8,70 prosent som regnes som offer for seksuell trakassering. Dette forteller oss at avisene i liten grad fokuserte på enkeltsaker innenfor seksuelt overgrep, men i større grad skrev om saken på et mer generelt grunnlag, uten at saken handlet om et offer. Grafen forteller oss også at det i 2000 ble i langt større grad fokusert på offeret innenfor seksuell trakassering i stedet for de generelle sakene om temaet.

6. Kritisk diskursanalyse

Den kvantitative innholdsanalysen avdekket at når avisene dekker seksuelle overgrep, er sakene ofte nyhetsartikler eller notiser. Sakene er ofte korte, på under 300 ord, og de tre dominerende temaene er voldtekt, seksuelle overgrep og seksuell trakassering. Den kvantitative innholdsanalysen viste oss tendenser i dekingen i form av tall og prosent. I denne delen av oppgaven skal vi gå dypere inn i teksten, for å avdekke diskurser og kontekstuelle rammer i dekingen av seksuelle overgrep.

Under følger en kort beskrivelse av de tre sakene som er valgt ut til den kritiske diskursanalysen. Beskrivelsen følges også med en beskrivelse av hvordan funnene i den kvantitative analysen henger sammen med disse tre sakene.

Gjennom en kritisk diskursanalyse av tre tekster skal vi gå dypere inn i medieinnholdet, slik at vi kan avdekke diskurser og hvordan saker om seksuelle overgrep blir fremstilt i de valgte avisene. Kritisk diskursanalyse er en forskningsretning som har som ambisjon å beskrive, forklare og kritisere språkbruk som tilslører eller dekker over problematiske samfunnsforhold (Hitching et al., 2011, s. 112). Analysen består som nevnt av tre saker, en fra hver avis og en fra hvert år. Kritikken som utføres gjennom kritisk diskursanalyse, handler i all hovedsak om å synliggjøre de ideologiske premissene for ulike former for språkbruk. Ideologikritikken er først og fremst det å vise hvordan noe som av mange oppfattes som naturlig, i virkeligheten er historisk, kulturelt og politisk betinget (Hitching et al., 2011, s. 112).

Den første saken i analysen er en nyhetsartikkel fra Dagbladet i år 2000. Denne nyhetsartikkelen handler om Jan-Helge Andersen vil bli konfrontert med nye bevis som knytter han til voldtekt av en av jentene i Baneheia, mai 2000. I denne analysen er politiets rolle veldig tydelig og noe som vektlegges i saken. Denne saken bekrefter flere av funnene i den kvantitative analysen. Det første er at denne saken er en nyhetsartikkel, som er den mest brukte sjangeren i 2000. Voldtekt er den formen for seksuelle overgrep som blir dekket mest i 2000, og det er det denne saken handler om. Når voldtekt ble dekket i år 2000 var det et stort flertall av sakene som handlet om en enkelt hendelse, slik det også er i den valgte saken. Innholdsanalysen viste også at politi var mest brukt som hovedkilde dette året.

Strengt tatt er ikke politiet en hovedkilde i denne saken, men politiets rolle og stemme er sentral i saken likevel.

Den andre analysen er en sak fra VG i 2010. Den handler om en kvinne fra Tromsø blir voldtatt og seksuelt mishandlet av sin samboer. I denne analysen kommer det tydelig frem hvordan kvinnen blir fremstilt som et offer. Nyhetsartikkelen er den mest brukte sjangeren, også dette året. Av de sakene som handler om seksuelle overgrep, handler over halvparten av sakene om voldtekt i 2010. Denne saken får tydelig frem hvordan saker om seksuelle overgrep, blir presentert som noe sensasjonelt. Saken er også preget av caseifisering.

Den tredje og siste saken er fra Aftenposten i 2020. Denne saken handler om at det er avdekket hendelser med seksuell trakassering i politiet, og dette er bakgrunnen for at det skal gjennomføres en ny undersøkelse om nettopp dette temaet. Denne saken er den som skiller seg mest ut fra de to andre sakene. Som vi så i den kvantitative analysen var dekningen av seksuelle overgrep lavest i 2020. Nyhetsartikkelen er fortsatt den mest brukte sjangeren. Selv om voldtekt var den formen for seksuelt overgrep som ble omtalt mest også i 2020, viste analysen at dette året har noe endret seg. Dekningen av seksuell trakassering økte mye dette året, og var det overgrepet som ble dekket nest mest. Aftenposten dekket seksuelle overgrep mest, og skrev nesten dobbelt så mange saker om temaet som de to andre avisene. Derfor er saken som er plukket ut i analyse tre en sak om seksuell trakassering fra Aftenposten. I saker om voldtekt ser vi at dekningen handler i stor grad om enkelthendelser eller personer. Slik er det ikke når seksuell trakassering dekkes. Når seksuell trakassering dekkes, handler det i stor grad om å belyse et større problem, ofte på samfunnsnivå. Slik er det også i saken som er valgt ut i analyse tre. Av de tre sakene i den kritiske diskursanalysen er analyse tre, den eneste saken som er skrevet av en kvinne. Den kvantitative innholdsanalysen viste at i 2020 var året det var flest kvinnelige journalister som hadde dekket seksuelle overgrep.

Kritisk diskursanalyse som teori og metode er beskrevet i tidligere kapitler, så det kommer ikke til å bli utdypet i dette kapitlet. Blir det introdusert nye begreper kommer disse til å bli forklart, etter hvert som de blir brukt i analysen. På grunn av oppgavens omfang er det bare analysert tre saker. Dette er ikke nok til å trekke konklusjoner om diskurser brukt i dekningen

av seksuelle overgrep. De diskursene som blir avdekket her, vil likevel kunne gi en pekepinn på hvordan avisene dekker temaet, men kan ikke sies å være representative for hele mediedekningen.

6.1 Analyse 1:

Dagbladet: "Barnedrapene. I dag får Jan Helge se nye sexbevis"

I dag får han se politiets sex-bevis

BARNE-DRAPS-SIKTET: Jan Helge Andersen (19)

Side 10 og 11

MIA og Camilla:

Dagbladet

Mandag 18. september 2000 Nr. 246 Uke 38. 132. årgang. - Løssalg kr 9,00

Brettes ut i verdenspressen

FOLKEOPPRØRET FORTSETTER:

34,2% 23,4%

NY SJOKKMÅLING: Carl I. Hagen og Fip fortsetter framgangen, Jens Stoltenberg og Ap går tilbake til 23,4 pst

Side 12, 13 og 14

Onsdag står Sør-Norge:

TRAPPES OPP: Blokaden vil stanse all levering til bensinstasjonene i Sør-Norge. SVs Kristin Halvorsen er provosert over at bensinprisene har fått monopol på den politiske dagsorden. Hun mener bedre skoler og eldreomsorg er viktigere. Hva mener du? Ring Kristin Halvorsen og Per Kristian Foss i Dagbladet i dag.

Her blir det FØRST TOMT

SI DIN MENING RING mellom Dagbladet 18.00 og 19.30 22 20 00 00

Side 6 og 7

:sterke meninger TUSENTIPSET - 22 20 00 00

www.dagbladet.no

16 sider sport

7 102207 000000

Table 41: 18.september 2000. Dagbladet.

I dag får Jan Helge se nye sexbevis

KRISTIANSAND (Dagbladet): I dag blir Jan Helge Andersen (19) konfrontert med bevis som underbygger at han deltok i sexmisbruket av småjentene før han drepte Stine Sofie Sørstrønen (8). Samtidig intensiveres jakten på drapsvåpenet.

Av **EIVIND PEDERSEN** og **FRODE HANSEN**

Kriminalsjef Arne Pedersen hevder kategorisk at politiet har grunn til å tro at Jan Helge Andersen (19) og Viggo Kristiansen (21) var sammen om å voldta og drepe de to jentene. Andersen benekter at han deltok i de seksuelle overgrepene.

Sexmisbruket

I formiddag må Jan Helge Andersen gi ny forklaring til avdelingsjef Geir Hansen i Kristiansand-politiet, som er utpekt til å avhøre 19-åringen. Hansen vil sannsynligvis framlegge konkrete tekniske spor, som etter politiets oppfatning indikerer at også Andersen har deltatt i sexmisbruket forut for drapene.

Dersom Andersen likevel ikke deltok i sexmisbruket, vil han kunne dømmes for medvirkning til voldtekt fordi han var til stede under overgrepene, uten å gripe inn. Andersens advokat, Ben Fegran, opplyste i går at

Andersens foreldre hevder at Jan Helge vanligvis snakker sant.

- Politiet kommer til å spørre min klient om forhold de ennå ikke har tatt opp. I tillegg må han uttype en del detaljer fra tidligere avhør, sier Fegran.

Håpløs knivjakt

Samtidig skal jakten på kniven som jentene ble drept med trappes opp. Politiet har en tilsynelatende håpløs oppgave, som kan sammenliknes med å finne nåla i høystakken.

Jan Helge Andersen har forklart at drapsvåpenet befinner seg i den såkalte bunkersen, ikke ved Viggo Kristiansens hjem i Egstien 2 i Kristiansand. Der lette teknikerne forgjeves da de før helga endevendte bunkersen.

Seinere har politiet fått en rekke tips om ulike tilholdssteder der det kan tenkes at kniven kan ligge. Blide tilfluktsrom fra krigens dager og et bunkersanlegg på Odderøya er nevnt, i tillegg til steder i selve Baneheia der ungdommene er lømmekjent.

Kniven kan godt være kastet i søpla. Kristiansen jobbet inn til en uke før pågripelsen som hjelpemann på søppelbil i Kristiansand. Hvis han har kastet kniven i søpla, ligger den under metervis søppel på Støleheia avfallsanlegg i Venesla.

eivind.pedersen@dagbladet.no
frode.hansen@dagbladet.no

JAKT: Politiet intensiverer jakten på drapsvåpenet. Ett av stedene politiet har konsentrert seg om, er denne bunkeren i nærheten av Baneheia. Foto: TOR MARTIN LIEN

Ny lov hindrer at de slipper ut

En ny lov vil trolig sikre at foreldrene til Stine Sofie Sørstrønen og Lena Slogedal Paulsen slipper å møte drapsmennene på gata etter bare fire års soning.

Av **JANNICKE NILSEN**

I går skrev Dagbladet at dersom Jan Helge Andersen og Viggo Kristiansen blir dømt til lovens strengeste straff på 21 år, kan de med dagens praksis få permisjon etter bare fire-fem år. Permisjon kan søkes etter soning av en fjerdedel.

- Det er helt horribelt at straffedømte som har sonet en fjerdedel

og to tredjedeler av straffen, automatisk får permisjon og prøveløslatelse. Slik har det i stor grad vært, slår Ane Sofie Tømmerås (Ap) i Stortingets justiskomité fast.

Med ny straffegjennomføringslov på trappene blir det trolig vanskeligere for straffedømte å få innvilget permisjon og prøveløslatelse. Da må dømt drapsmenn vente lengre på en

smak av friheten.

- Det nye lovforslaget er gjennomstyrt av individuell vurdering. Innsatte som kan være farlige, skal ikke ut på gata, sier Tømmerås.

Justiskomiteens Vidar Bjørnstad (Ap) sier reglene gjelder alle typer permisjoner: **- Prøveløslatelse skal være en reell prøving av den dømte, ikke mer eller mindre automatisk, som hittil, sier han.**

Nå er det...

gul.no

...enkelt!

Ta et webkurs

NKS Nettstudier

www.nettstudier.no/d • 815 44 999

Denne saken handler om den såkalte Baneheia-saken, eller “barnedrapene” som den også blir omtalt som. I mai 2000 blir to jenter på åtte og ti år voldtatt og drept i Baneheia i Kristiansand. I september det samme året blir Viggo Kristiansen (21 år) og Jan Helge Andersen (19 år) arrestert og senere dømt for voldtekt og drap på de to jentene. Denne artikkelen er skrevet bare fem dager etter at de to mennene ble arrestert. Artikkelen handler om at denne dagen blir Jan Helge framlagt bevis som underbygger at han deltok i voldtekten av jentene før han drepte den ene. Saken handler også om at jakten på drapsvåpenet intensiveres. Saken er som nevnt en forsidesak og står skrevet på side 11 inne i avisen.

Dagbladet er en dagsavis som ble grunnlagt i 1869. Avisen er en riksdekkende løssalgsavis og eies av Aller Media. Dagbladet har i mange år vært kjent som en av de fremste avisene i Norge innenfor kulturjournalistikk. I løssalgsaviser brukes det gjerne spissformuleringer og oppsiktsvekkende forsider fordi avisen er avhengig av å fange lesernes oppmerksomhet, i større grad enn det abonnementsavisene er. Dagbladet har vært en tabloidavis siden 1983. I tabloide aviser legges det stor vekt på korte artikler, mange bilder, vekt på sensasjoner og underholdning og at avistonen er pågående og urban (Allern, 2001, s. 27). Da Dagbladet gikk fra et radikalt opposisjonsorgan i Kristiania til populærjournalistikken på tidlig 80-tallet ble dette en suksess. Omleggingen førte til økt vekt på underholdning og en layout med flere bilder, men fjernet ikke utenriksnyheter, politisk stoff, kultur og debatt. Dagbladet hadde skrevet om krim saker siden 20-tallet men krim fikk enda høyere status etter at avisen la om til tabloidformatet. Når tabloidbegrepet ble mobilisert, var det ikke formatet som var det sentrale, men den journalistiske tradisjonen som en norsk, massespredt kvalitetstabloid. Tabloid var da å forstå som et hedersord og kvalitetsstempel (Eide & Myrvang, 2018, s. 59). Selv om Dagbladet ble tabloide på 80-tallet ble det nærmere 2000-tallet snakk om “nye Dagbladet”. “Nye Dagbladet” skulle bruke tabloidbegrepet som en ressurs for å øke Dagbladets markedsposisjon. Frisk, frekk og fändenivoldsk, preget av ironi og patos var ord som beskrev “nye Dagbladet” (Eide & Myrvang, 2018, s. 61).

Diskursiv praksis- sjanger og komposisjon

Sakens sosiale funksjon er å fortelle leserne om en brudd på normalen samt og å oppdatere leserne på en dagsaktuell nyhet. Saken er en nyhets fordi den har som formål å oppdatere leseren på et dagsaktuelt tema. Saken er også bygget opp etter såkalt omvendt pyramide,

der det viktigste blir presentert først, helst i tittel og ingress. Nederst i saken finner vi det som blir ansett som minst viktig. Saken faller derfor inn under sjangeren nyhetsartikkel. Dette er også den vanligste journalistiske sjangeren.

Denne artikkelen handler om to ting samtidig. Det første den handler om er at Jan Helge Andersen vil bli fremlagt nye bevis som underbygger at han deltok i voldtekten. Det andre denne saken handler om er at politiet skal trappe opp jakten på drapsvåpenet. Ut i fra at teksten er bygget opp etter en omvendt pyramide der det viktigste blir presentert først, kombinert på tittel og ingress skjønner vi som lesere at det viktigste denne saken handler om er Andersen og de nye bevisene. Selv om den mindre viktige delen av denne artikkelen er at politiet intensiverer jakten på drapsvåpenet, har også denne delen en funksjon i saken. Denne delen er med på å bygge opp politiets rolle. Dette blir begrunnet litt senere.

Tekst- multimodal analyse

Dagbladet har plassert denne saken på forsiden. Øverst på forsiden er det bilde av en smilende Andersen, med tittelen "I dag får han se politiets sex-sexvis". Ved siden av bildet følger en liten bildetekst der det står: "BARNEDRAPSSIKTET: Jan Helge Andersen (19)" (store bokstaver i originalen). Selve saken er plassert på side 11 og går over en side. I avisen er overskriften nesten lik som på forsiden: "I dag får Jan Helge se nye sexbevis". Inngressen oppsummerer: "KRISTIANSAND: I dag blir Jan Helge Andersen (19) konfrontert med bevis som underbygger at han deltok i sexmisbruket av småjentene før han drepte Stine Sofie Sørstrønen (8). Samtidig intensiveres jakten på drapsvåpenet". Inne i avisen er det et bilde av to politimenn som undersøker bunkersen til Kristiansen. Bildet har bildeteksten: "Politiet intensiverer jakten på drapsvåpenet. Et av stedene politiet har konsentrert seg om, er denne bunkeren i nærheten av Baneheia". Bildet på forsiden av Andersen viser et lite portrett av han som smiler og ser inn i kamera, det minner om et typisk portrettbilde som er tatt på skolen. Kontrasten mellom smilebilde av Andersen og tittelen og bildeteksten er stor. Ser vi kun bildet, ser Andersen ut som en helt vanlig tenåring. Men kombinert med beskrivelsen "Barnedrapssiktet" og tittelen, blir følelsen en helt annet. Bildet inne i avisen er av de to politimennene viser et øyeblikksbilde som virker spontant. Det er ikke oppstilt, men viser to politimenn som arbeider. Begge to har nesten ryggen til kamera. Dette bildet "inviterer" leseren til å bli med å lete etter drapsvåpenet, samtidig som det får politiet til å fremstå som

en aktiv part. Bildet i avisen er med på å illustrere selve saken, og bildet på forsiden er med på å illustrere hvem saken handler om, gjennom identifisering av Andersen. Bildet av de to politimennene som undersøker bunkersen er som nevnt det eneste bilde inne i avisen. Dette bilde fremhever den delen av saken som handler om at politiet intensiverer jakten på drapsvåpenet. Dette er også den delen av saken som fremstilles som minst viktig i denne saken, blant annet fordi det er det som er nevnt sist i saken.

Det er verdt å reflektere over bruken av ordet "sex" i denne saken- "*sexbevis*" og "*sexmisbruk*". Begge disse ordene brukes flere ganger, og førstnevnte ord er brukt både i tittelen på forsiden og inne i avisen. Ved å bruke sex, presupponerer Dagbladet at det var en form for gjensidighet i overgrepet. Bruken av ordet "sex" er ikke konstant gjennom teksten, og det brukes også ord som voldtekt og seksuelt overgrep. At Dagbladet bruker ordet "sex" er med på å ufarliggjøre og bagatellisere det grove overgrepet jentene ble utsatt for. Som tidligere er nevnt, var det rundt 2000-tallet et fokus på å fornye Dagbladet. I 1993 ble det gjennomført en undersøkelse i Dagbladet av Reidar Lundquist. På spørsmålet om sex og krim selger bedre enn noe annet, kommet det frem: ikke ubetinget, men svært ofte (Eide & Myrvang, 2018, s. 137). Denne undersøkelsen ble en viktig del av "nye Dagbladet". Sex og krim fikk en enda større plass i avisen på 2000- tallet enn det det hadde hatt tidligere. Ut i fra undersøkelsen til Lundquist er det derfor lett å se at denne saken må ha vært definisjonen på en god sak fra Dagbladets side, nettopp fordi den kombinerer både krim og sex (i Dagbladets øyne). Dette underbygges også med at saken er en forsidesak.

Saken er plassert under en presupponerende paratekst øverst på siden. Det er en hvit tekst på svart bakgrunn som sier "barnedrapene". En slik paratekst har som hensikt å markere kategorier. Det presupponeres at det har blitt begått barnedrap. I dette tilfellet brukes parateksten for enkeltsaker som tilhører stadig tilbakevendende tema, nemlig barnedrapene. "Barnedrapene" står som substantiv i bestemt form, noe som er veldig vanlig for slike paratekster. Paratekster har som oppgave å etablere en kontekst for teksten. Ved å bruke slike presupponerende paratekster konstruerer Dagbladet en modelleser som allerede vet hva saken handler om. Dette er med på å skape kontekst til den aktuelle saken.

Ordet “*småjentene*” blir brukt i ingressen, for å understreke hvor små jentene var. Ved å legge til ordet *små* blir det understreket hvor unge og uskyldige jentene var. Det er med på å skape mer empati med de to jentene, men også å skape større forakt mot de som står bak. Kontraster er et virkemiddel som blir brukt i saken. Kontraster dreier seg om motsetninger og er med på å bygge opp spenningen i teksten. For eksempel ser vi kontrastene: *jentene/småjentene - ungdommene*, men det er også flere eksempler på spenningsforhold i teksten, som har samme funksjon som kontrastene, nettopp å bygge opp spenningen. Eksempler på slike spenningsforhold er: *sexmisbruket- småjentene* og *små-sex*. Simile er også brukt som virkemiddel i denne saken. Simile er en sammenlikning. I denne teksten er setningen “Politiet har en tilsynelatende håpløs oppgave som kan sammenliknes med å finne nåla i høystakken”. Similen er med på å understreke politiets håpløse oppgave.

Tekstdeltakerene

Det er fem referentkoplinger i teksten. Referentkopling er en mekanisme man bruker for å skape sammenheng i verbalteksten. Ord som blir gjentatt er som regel innholdstunge ord, som substantiv, adjektiv, eller adverb (Skovholt & Veum, 2014, s. 119). I denne saken er det som nevnt fem referenter. Disse er Andersen, de to jentene som ble voldtatt og drept, politiet, Kristiansen og Andersens advokat (Fegran). Referentkjedene gir en viktig pekepinn hva Dagbladet vektlegger i saken.

Andersen presenteres med ord som “siktet”, “klient”, “ungdommene” og “barnedrapssiktet” (på forsiden). Han blir i tillegg beskrevet som en person som foreldrene hevder at “vanligvis snakker sant”. Politiet blir presentert i referentkoplingene Kriminalsjef Pedersen og Avdelingssjef Hansen. Stine Sofie Sørstrønen og Lena Sløgedal Paulsen blir presentert i referentkoplingene “småjentene”, “jentene” i tillegg til at Stine Sofie er den eneste av de to som blir omtalt med navn i denne saken. Kristiansen blir satt i referentkoplingene “ungdommene” og “hjelpemann (på søppelbil)”. Fegran er også referent i saken og han blir bare satt i en referentkopling og det er “advokat”.

I denne saken er advokat Fegran den eneste som uttaler seg i direkte tale. Politiet er en viktig referent i denne saken, men de kommer ikke til uttrykk i direkte tale. Helt i starten av saken blir vi møtt med setningen “Kriminalsjef Arne Pedersen *hevder* kategorisk at politiet har grunn til å tro at Jan Helge Andersen og Viggo Kristiansen var sammen om å voldta og

drepe de to jentene” (uthevet her). Det blir verken brukt replikkstrek eller anførselstegn i denne setningen, likevel sitter leserne igjen med opplevelsen at det er noe Kriminalsjef Pedersen sier direkte til leserene. Den eneste direkte sitatet kom som nevnt fra advokat Fegran “-Politiet kommer til å spørre min klient om forhold de ennå ikke har tatt opp. I tillegg må han utdype en del detaljer fra tidligere avhør”. Dette sitat er med på å underbygge det vi allerede vet til nå, nemlig at Andersen vil få se nye bevis som underbygger at han deltok i voldtekten.

Jan Helge vs politiet

I denne saken så er det to motparter med forskjellige interesser. Den ene parten er Jan Helge, også støttet av hans advokat Fegran. Motparten er politiet, som kommer til uttrykk gjennom Pedersen og Hansen. Det står i saken at Andersen benekter at han deltok i de seksuelle overgrepene. Setningen inneholder en sterk grad av modalitet, fordi det lite forbehold om at han deltok i voldtekten. Modalitet måler grad av usikkerhet i teksten. Graden av modalitet i et utsagn er det samme som i hvilken grad taleren eller skribenten legger frem fakta og påstander som er sikre eller ei, eller i hvilken grad man forplikter seg til eller pålegger noen å gjøre noe (Hågvar, 2007, s. 146). Andersen foreldre opplyser (gjennom advokat Fegran) at Andersen vanligvis snakker sant. Her er modaliteten lavere fordi det gir mer rom for tvil. Denne setningen er også med på å rive ned Andersen troverdighet fordi det sår tvil om hvorvidt han snakker sant, når han nå nekter for å ha noe med de seksuelle overgrepene å gjøre. Fordi Andersen på dette tidspunkt har status som siktet, er dette med på svekke Andersens troverdighet i saken. Rollen som siktet innebærer at du er mistenkt men at det også er satt i gang tvangsmidler mot den mistenkte som pågripelse, ransakelse, beslag med mer (Elden, 2021).

Som Andersens “motpart” finner vi politiet. “Politisjef Arne Pedersen hevder kategorisk at politiet har grunn til å tro at Jan Helge Andersen og Viggo Kristiansen var sammen om å voldta og drepe de to jentene” og “Hansen vil sannsynligvis fremlegge konkrete tekniske spor, som indikerer at også Andersen har deltatt i sexmisbruket forut for drapene”. Begge eksemplene inneholder en sterk grad av modalitet og er med på underbygge at Andersen er skyldig i voldtekt. I setningen “...etter politiets oppfatning indikerer at også Andersen har deltatt i sexmisbruket..” er det en presupposisjon som hevder at også Viggo Kristiansen var

med på voldtekten av de to jentene. Nettopp fordi setningen blir formulert med ordet “også” er det underforstått at Kristiansen var den andre personen som var med på handlingen, dette til tross for at Kristiansen nekter for det. At Kristiansen nekter for å ha noe med saken å gjøre kommer ikke frem i denne teksten.

Vi ser også at Dagbladet er med på å underbygge Andersen som skyldig. Allerede i ingressen møter vi en sterk grad av modalitet- *“konfrontert med bevis som underbygger at han deltok i sexmisbruket av småjentene”*. Denne setningen har sterk modalitet fordi den har en skråsikker fremstillingen av at Andersen deltok i voldtekten. Dagbladet fastslår at bevisene underbygger at Andersen deltok i voldtekten, men dette er det strengt tatt retten som skal ta stilling til. En alternativ formulering kunne vært “... nye bevis som skal underbygge at..”, i denne setningen ville Andersen skyld blitt tatt mindre for gitt.

I “konflikten” mellom politiet og Andersen, fremstilles politiet som den handlende parten. Politiet er agens i teksten, fordi de utfører handlingen. Det motsatte er patiens, og det er den handlingen går ut over (Hågvar, 2007, s. 95). “vil sannsynligvis fremlegge konkrete tekniske spor”, “lette forgjeves” og “konfrontert med bevis” disse eksemplene er bevis på at politiets handlinger vil gå ut over Andersen. Andersen blir satt i rollen som “offer” for politiets gode arbeid.

Den mest fremtredende diskursen i denne saken er politi-diskursen. Saken dreier seg i stor grad om politiets vanskelige arbeid, som har ført til resultater- nemlig at Andersen nå er siktet, og skal bli konfrontert med nye bevis. Det er også flere eksempler i teksten som underbygger hvor vanskelig politiets oppgave er - *“Politiet har en tilsynelatende håpløs oppgave, som kan sammenliknes med å finne nåla i høystakken”, “lette forgjeves” og “hvis han har kastet kniven i søpla, ligger den under metervis med søppel”*. Disse eksemplene er med på å underbygge politi-diskursen ved at politiets nesten “umulige” oppgave blir presentert, samtidig som politiets resultater og fremgang kommer til syne til tross for deres “håpløse” oppgaver.

Sosiokulturell praksis- drøfting og konklusjon

En av journalistikkens samfunnsoppdrag blir gjerne sett på som å forsvare mannen i gata mot maktpersoner. I nyhetsjournalistikk er det veldig vanlig at det konstrueres en motsetning mellom folk flest og personer med makt/eliten. I denne saken har Dagbladet tatt på seg en litt annen rolle, og vi får derfor en litt annen framstilling. Dagbladet har på mange måter tatt på seg rollen som formidler av politiets interesser. Denne saken har en ensidig framstilling av politiets arbeid, etterforskning og meninger. Dagbladet konstruerer en motsetning mellom Andersen og politiet, samtidig som de selv stiller seg bak politiet. Det som gjør denne diskursen problematisk er at Andersen ikke er dømt i en rettssak enda. Andersen er "uskyldig inntil det motsatte er bevist", men gjennom denne framstillingen til Dagbladet, er Andersen med på å bli dømt skyldig, lenge før han blir det i en rettssak. Det samme gjelder Kristiansen. Det som også er interessant er at selv om saken fremstiller saken som Andersen vs politiet, får vi også følelsen av at politiet og samfunnet er på samme side. Samfunnet har fulgt denne saken siden mai det samme året. Den har fått enorm dekning og hele Norge har fulgt med. Først i september blir de to mennene tatt og siktet. Da er det 4 måneder siden de to jentene ble drept. Da er det naturlig å tenke at det har vært noen lange måneder i påvente på at politiet skal sikte noen for de grusomme handlingene. Lettelsen er derfor sikkert stor, både hos politiet og samfunnet når Andersen og Kristiansen endelig blir tatt. Politiet og samfunnet for øvrig virker å ha samme interesser i denne saken, nemlig at noen skal bli arrestert. Saken fremstilles derfor på mange måter som Andersen mot politiet og samfunnet, og vi får en situasjon der Andersen blir dømt av media og samfunnet lenge før han blir dømt i en rettssal.

Som nevnt er det vanskelig å trekke generelle slutninger om dekningen av seksuelle overgrep i år 2000 ut i fra denne ene saken. Men saken er likevel et eksempel som understreker hva som kan skje dersom kildeforholdet er for nært mellom politi og journalist. Selv om gode kilder er viktig, virker politi i denne saken å styre både journalisten og framstillingen av saken, nettopp fordi politiets side fremstilles så ensidig og ukritisk.

6.2 Analyse 2:

VG: "Vansiret i underlivet"

18 18

TIRSDAG 7. SEPTEMBER 2010 VG

Drept etter Davud-kontakt

Av TOM BAKKELI og HANS PETTER AASS
Opphør av e-post-kommunikasjon med al-Qaida i Pakistan er et sentralt bevis i terrrorsaken.

Amerikansk etterretning fulgte ifølge nyhetsbyrået AP e-post-utvekslingen med

lom Davud og hans al-Qaida-feringsoffiser «Ahmad» over lengre tid. I november 2009 registrerte de at kommunikasjonen mellom Davud i Norge og «Ahmad» i Pakistan opphørte. En måned senere ble mannen som angivelig sto bak de planlagte attentatene i Norge, New York og Manchester, Saleh al-Somali, drept av en raket fra en CIA-drone i Pakistan. PST og dets samarbeidende tjenester

mener «Ahmad» var bindeleddet mellom al-Somali og Davud, og at tiltingen viser at kontakten mellom aktørene i denne perioden indikerer hensiktene. Ifølge terrorforsker Brynjar Lia ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) kan den norske terrorcellen, om det blir bevist, være del av et større miljø. – Spørsmålet er om vi ser konturene av et større ekstremistisk nettverk. Terrorceller opptrer sjelden i et vakuum; det

trenger støttespillere og sympatisører for å rekruttere og operere med suksess, sier Lia. Mikael Davud (39) og David Jakobsen (31), som begge har skiftet navn fra sine opprinnelige og flyttet ofte, ble varetektsfengslet for ytterligere fire uker i Oslo tingrett i går. Forsvarerne Atild Humlen og Kjell T. Dahl vil begge anke kjennelsen til lagmannsretten.

VANSIRET

i underlivet

Av JOHN STRANDMO, LARS KRISTIAN SOLEM og RONALD JOHANSEN (foto)

TROMSØ (TROMSØ/VG) «Jeg skulle vært død», sier kvinnen som ble slått bevisstløs og mishandlet i underlivet av sin samboer.

Samboer siktet - leger tror det er brukt kniv

42-åringen gikk med gips og var fullstendig hjelpeløs da samboeren gikk løs på henne fredag kveld.

Jeg skulle vært død. Sånn sett har jeg vært heldig, forteller kvinnen, som nå er innlagt på Universitetssykehuset Nord-Norge.

Funnet av kjente

Tromsø-kvinnen viser frem skadene forloveden påførte henne. Voldsofferet har både blåmerker over hele kroppen, slag- og kutt-skader, avrevet hår og skader i underlivet etter mishandlingen.

– Politiet har ennå ikke slått fast hva skadene i ansiktet og underlivet skyldes. Men alt tyder på at min samboer har brukt kniv. Det har legene forklart meg.

Garvede politifolk skal ha fortalt henne at skadene er noe av det verste de har opplevd, mens legene betrakter skadene som livstruende. Til alt hell ble voldsofferet funnet av noen bekjente som varslet politi og ambulanse.

Samboeren er nå siktet for grov legemsbeskadigelse med særlig farlig redskap og voldtekt begått på en særlig smertefull måte. Siktelsen har en strafferamme på 21 år.

– Dette er en alvorlig og stygg sak med store skader på fornærmede. Den fengslede Tromsø-mannen er tidligere straffet for vold. I 2006 utøvde han vold mot et tidligere samboer, sier påtaleleder Einar Sparboe Lysnes ved Tromsø politistasjon.

Advart av sønnen

Kvinnen sier at hun fikk sterke advarsler fra samboerens

volksne sønn etter en voldsepisode for noen uker siden.

– Jeg burde ha fulgt hans råd, sier hun stille.

Nå angrer hun bittert på at hun lot 54-åringen få flytte inn igjen.

Han var kastet ut av sin egen leilighet og hadde ikke noe sted å bo. Derfor slapp jeg han inn. Han lovet bot og bedring, men det motsatte skjedde. Nå er jeg ikke til å kjenne igjen etter alle skadene, påpeker offeret.

Erkjenner noe

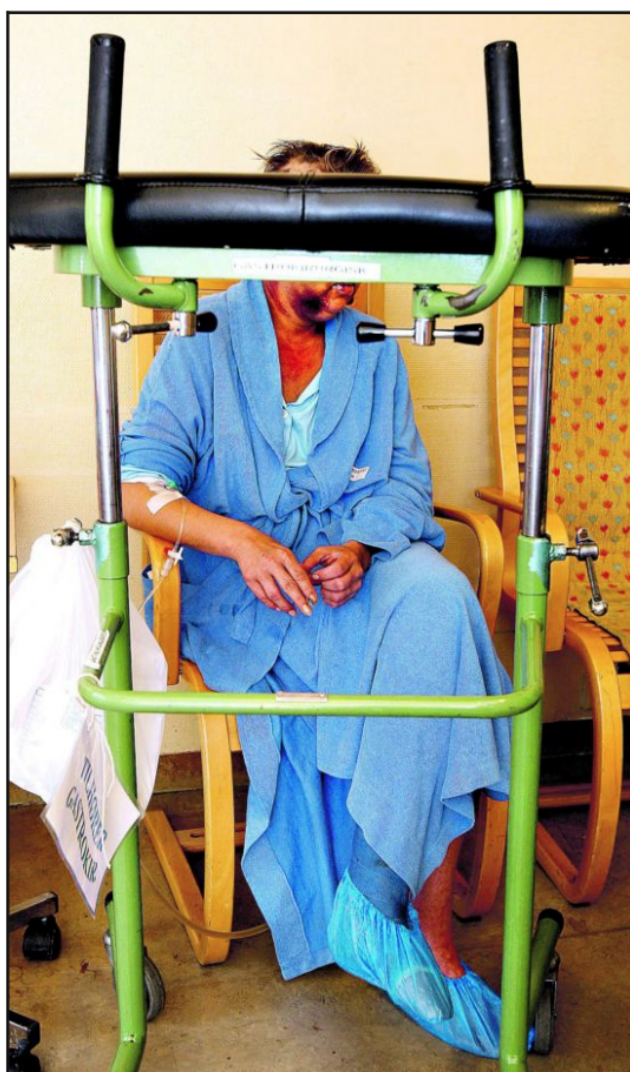
Hun forteller at livet hennes har vært preget av vold helt siden hun var 16 år.

– Allerede nå gruer jeg meg til rettsaken. Da må jeg stå ansikt til ansikt med ham og rippe opp i det som nå er skjedd. Det blir veldig vanskelig.

54-åringen er nå varetektsfengslet for fire uker.

– Jeg ønsker ikke å kommentere enkeltpunkter i siktelsen. Det jeg kan si er at han ikke kjenner seg igjen i deler av siktelsen, men har samtidig erkjent noe, sier advokat Truls Heitmann, som er siktedes forsvarer.

E-post: lars.kristian.solem@vg.no

MISHANDLET: Kvinnen (42) ble stygt mishandlet, trolig også med kniv, og er nå innlagt på sykehus i Tromsø. Samboeren er nå varetektsfengslet.

Pedofil overlærer fikk 21 år

Den tidligere overlæreren Derek Slade fra Norfolk i Ost-England, ble i femte uke dømt til 21 års fengsel for mer enn 50 tilfeller av barnemishandling på 1970 og 1980-tallet.

61-åringen ble funnet skyldig i å ha seksuelt misbrukt 12 gutter mellom åtte og 13 år mellom 1978 og 1983, melder Sky News.

Slade ble arrestert for to år siden etter at tidligere elever gikk til politiet med sine historier.

Den andre artikkelen i analysen er en nyhetsartikkel fra VG den 7 september 2010. Også denne nyhetsartikkelen er kategorisert innenfor temaet kriminalitet og rettsvesen, som vi så i den kvantitative analysen faller over halvparten av alle saker om seksuelle overgrep innenfor dette temaet. Saken handler om en kvinne fra Tromsø, som ble seksuelt mishandlet og voldtatt av sin samboer.

VG er en riksdekkende tabloidavis som utgis både i papirform og på nett. Avisen var Norges største papiravis fra 1981 til 2010, men ble i 2010 forbigått av Aftenposten. Flere av avisene sliter i 2010 med sviktende salg, og det er løssalgavisene som sliter mest. Fordi VG er en løssalgavis er de avhengig av å produsere engasjerende stoff hver eneste dag for at folk skal ha lyst til å kjøpe avisen. Førstesiden har derfor som mål om å fange leserens interesse og nysgjerrighet, ofte med store bilder, sensasjonelle overskrifter og andre blikkfang. Når leseren så har kjøpt avisen, er avisen like fullt avhengig av å skape interessant innhold inne i avisen. Derfor finner vi også her tabloide overskrifter og store bilder. Dette er denne saken et godt eksempel på.

Diskursiv praksis- sjanger og plassering

Saken er ikke en førstesidesak, men den er plassert omtrent midt i avisen på side 18. Saken består av tittel, ingress, brødtekst, et fremhevet sitat, bilde og brødtekst. Høyresiden i avisen er en gjevere plassering enn venstresiden, fordi den er det første vi ser når vi blar opp (Hågvar, 2007, s. 33). Denne saken er publisert på en venstreside, noe som kan tolkes som at saken på høyresiden, anses som en gjevere sak. Vi finner en liten notis nederst til høyre på samme siden som hovedsaken og en litt kortere nyhetssak over. Begge disse sakene kan også kategoriseres innenfor temaet kriminalitet. Ofte plasseres slike saker i nærheten av hverandre så leserne slipper å omstille forventningene fra sak til sak.

Saken er en nyhetsartikkel. Den er skrevet etter omvendt pyramide-prinsippet, der det viktigste blir presentert først, og det minst viktig kommer til slutt. Tittel, ingress, bildet og det uthevede sitatet forteller raskt leseren hva saken handler om. Selv om dette som nevnt er en nyhetsartikkel, inneholder den et element som er typisk for reportasjesjangeren. Dette er journalistens tilstedeværelse i teksten. Journalisten tilstedeværelse ser vi flere eksempler

på blant annet at kvinnen *“viser frem skadene sine til journalisten. Journalisten beskriver også skade til kvinnen “voldsofferet har både blåmerker over hele kroppen, slag- og kuttskader, avrevet hår...”*. Det er flere eksempler på at saken er sensasjonspreget. Det første vi ser er naturlig nok tittelen hvor vansiret står i store fete bokstaver. Også i ingressen møter vi et lignende eksempler, nemlig sitatet *“jeg skulle vært død”*. Setningen *“jeg skulle vært død”* står også lenger ned i saken. Sammen med flere eksempler som *“Garvede politifolk skal ha fortalt henne at skadene er noe av det verste de har opplevd, mens legene betrakter skadene som livstruende”*.

Tekst- multimodal analyse

Saken har tittelen *“VANSIRET i underlivet”* (uthevet i teksten). Tittelen er plassert øverst i saken både over bildet og brødteksten. Saken består av bare et bilde og dette viser den skadde kvinnen. Bildeteksten lyder som følger: *“MISHANDLET. Kvinnen (42) ble stygt mishandlet, trolig også med kniv, og er nå innlagt på sykehus i Tromsø. Samboeren er nå varetektsfengslet”* (uthevet i teksten). Bildet viser som nevnt den skadde kvinnen. Hun blir anonymisert ved hjelp av en prekestol foran i bildet som dekker deler av ansiktet hennes. Hun har på seg sykehuskjorte og er åpenbart skadet. Dette kommer frem av blant annet av gipsen på benet, blåmerkene og veneflonen i armen. Bildet er med på å skape sympati med kvinnen samt at det er med på å underbygge historien som fortelles i brødteksten.

Ordet *vansiret* kommer tydelig frem i tittelen, da det er skrevet med store fete bokstaver og plassert over saken og bildet av kvinnen. Det er tydelig at det er plassert slik for at det skal være et blikkfang. I følge ordboken er vansiret et verb som betyr *“å gjøre stygt”*. Selv om vansiret er et alvorlig ord, som beskriver en alvorlig handling, er det likevel verdt en refleksjon over hvor godt dette ordvalget er i akkurat denne saken. Lenger ned i saken får vi vite at samboeren er siktet for grov legemsbeskadigelse med særlig farlig redskap og voldtekt begått på en særlig smertefull måte. Hvorvidt vansiret beskriver den faktiske hendelsen og får frem graden av alvorlighet og brutalitet, kan derfor diskuteres.

Tekstdeltakerene

Det er to referentkoplinger det er verdt å merke seg teksten. De to referentkoplingene er kvinnen (som er utsatt for overgrepet) og samboeren (som er siktet). Referentkoplingene gir en viktig pekepinn på hva VG vektlegger i saken. Kvinnen settes i referentkoplingene: kvinnen, 42-åringen, Tromsø-kvinnen, voldsofferet og offeret. Samboeren settes i referentkoplingene: forloveden, samboeren, Tromsø-mannen og 54-åringen.

Det er tre personer som er intervjuet i saken, og det er brukt direkte tale fra disse tre personene. Det er stort sett kvinnen som forteller hva som har skjedd, og hun referer til to andre aktører. Den ene hun referer til er legene ved sykehuset hun er innlagt på. Kvinnen forteller at legene har fortalt henne at skadene i underlivet trolig skyldes en kniv. Hun kan også fortelle at den voksne sønnen til samboeren har advart henne mot samboeren. Hverken legene eller stesønnen uttaler seg i saken, de er bare brakt inn i saken gjennom kvinnens fortelling. De to andre personene som er brukt som kilder i saken er påtaleleder ved Tromsø-politistasjon, Einar Spareboe Lysnes og siktedes forsvarer, Truls Heitmann. Direkte sitater med replikkstrek gir leseren en følelse av nærhet, ekthet og tilstedeværelse, samtidig som de alltid vil være underlagt de journalistiske tekstnormene (Hågvar, 2007, s. 88). I saken brukes det også indirekte tale. Det er vanlig at journalisten veksler mellom direkte og indirekte tale for en god flyt i teksten. Årsaken til at det ikke blir brukt mye indirekte tale i denne saken kan skyldes at teksten er bærer med seg et element som er typisk for reportasjen. Journalisten er på stedet og skildrer i presens, og da opprettholdes dramatikken best ved at kvinnen, politiet og forsvareren får prate i direkte tale.

Offer-diskursen

Den mest fremtredende diskursen i denne saken er offer-diskursen. Allerede i ingressen møter vi en sterk grad av modalitet i setningen *“jeg skulle vært død”*. Her møtes vi ingen grad av usikkerhet, og modalitet er dermed høy. Hele saken består av setninger med sterk modalitet, og det er ingen rom for usikkerhet rundt det som blir sagt i teksten. Hovedpoenget i denne saken er hvordan kvinnen har blitt et offer. Gjennom flere ulike karakteristikk tilskrives kvinnen en offerrolle, for eksempel: *“gikk med gips og var fullstendig hjelpeløs”*, *“-jeg skulle vært død”*, *“voldsofferet”* og *“livet hennes har vært preget*

av vold helt siden hun var 16 år". Gjennomgående beskrivelser av skadene hun ble påført underbygger det kvinnen har vært utsatt for, samt hennes rolle som offer. Bildet av kvinnen viser at hun er tydelig skadet med blant annet gips på begge bena samt blåmerker på kropp og i ansiktet. Både teksten og bildet er med på å underbygge at hun er et offer for ekstrem vold. Artikkelen "påstår" at kvinnen er et offer og dette begrunnes med flere eksempler blant annet "*gikk med gips og var fullstendig hjelpeløs*". Saken krever at vi aksepterer at dersom man er utsatt for seksuelle overgrep er man et offer. Offer-diskursen forutsetter at det er utført en urett mot et annet menneske, men det forutsetter også en viss grad av uskyldighet. For eksempel ville nok ikke kvinnen i denne saken bli satt i en offer-rolle, dersom det viste seg at hun angrep mannen sin først, og han endte opp hardest skadet. Det er også verdt å legge merke til at kvinne selv, aldri omtaler seg selv som et offer. Det er bare journalisten`s beskrivelser som tilsier at kvinnen er et offer.

Sosiokulturell praksis- drøfting og konklusjon

På en måte er offer-diskursen med på å indikere at en person er utsatt for skadelig og urettferdig behandling. Man sitter igjen med tanken om at personen som er et offer fortjener hjelp eller kompensasjon men det indikerer også at den andre parten bør bli straffet som følge av sine skadelige handlinger. På en annen side fører denne diskursen med seg flere utfordringer. Ordet "offer" fører ofte med seg negative konnotasjoner som for eksempel å bli ødelagt eller å være passiv og hjelpeløs. Samtidig reises det ofte spørsmål om offerets egne ansvar. Hva har ofret gjort eller ikke gjort som gjør dem til offer? Offeret ilegges gjerne et slags ansvar for det som har skjedd. Dette har vi for eksempel sett i flere rettssaker eller nyhetssaker om voldtekt. Der blir det ofte reist spørsmål om offerets troverdighet eller egne ansvar. Var hun/han for beruset? Flørtet hun med vedkommende? Brukte hun utfordrende klær? Ved offerrollen ilegges det et slags eget ansvar for å ha havnet i den situasjonen. Også i denne saken ser vi at offeret pålegger seg selv et slags eget ansvar for volden hun ble utsatt for. Under mellomtitelen "*Advert av sønnen*", forteller kvinne om at hun fikk sterke advarsler fra samboerens voksne sønn etter en voldshendelse for noen uker siden. I saken står det "*Jeg burde ha fulgt hans råd*" og "*nå angreer hun bittert på at hun lot 54- åringen flytte inn igjen*". Her ser vi to eksempler på at kvinne tar på seg ansvar for den volden hun har blitt utsatt for.

Kvinnens historie ligger til grunn i denne saken. Journalisten tar for gitt at kvinnen snakker sant om samboeren. Han blir forhånds dømt uten at vi som lesere vet om han erkjenner handlingene. Han har foreløpig kun status som siktet. Dette premisset ligger til grunn for hele offer-diskursen. Om det ikke hadde vært en tydelig skurk, hadde det heller ikke vært en like tydelig offerrolle.

En ting som er påfallende med denne saken er hvordan den kun handler om denne ene kvinnen og hennes historie. Lars Arve Røssland mener at krimjournalistikk er samfunns viktig først når den klarer å ta styringen over informasjon og gi oss de maktkritiske vinklingene som gjør oss klokere når det gjelder kriminalitetens plass i samfunnet (Røssland, 2019, s. 144). Det kan vi strengt talt ikke si at denne saken gjør. Denne saken forteller om et viktig og alvorlig problem, nemlig det som kalles partnervold. I følge Barne-ungdom og familiedirektoratet (Bufdir) opplever hver femte kvinne og mann vold eller seksuelle overgrep fra sin partner (Bufdir, 2020). Partnervold er et samfunnsproblem som burde vies mer oppmerksomhet. Denne saken hadde vært en gyllen mulighet til å dekke partnervold som et samfunnsproblem, og ikke bare denne saken som en enkelthistorie. Likevel har VG her valgt å fokusere på denne ene kvinnens historie, fremfor å bruke kvinnen som en identifikasjonsmarkør for et samfunnsproblem.

6.3 Analyse 3:

Aftenposten: "Ny undersøkelse om seksuell trakassering i politiet: - Det blir som å rive plasteret av et vondt sår"

Aftenposten
Mandag 16. november 2020

Nyheter 7

Ny undersøkelse om seksuell trakassering i politiet: - Det blir som å rive plasteret av et vondt sår

Rektor ved Politihøgskolen, Nina Skarpnes, er bekymret for at befolkningen skal miste tillit til politiet hvis det viser seg at lovens voktere ikke selv følger lovverket.
Foto: Morten Uglum

Marthe Laurendz Jensen

Mandag sendes medarbeiderundersøkelsen ut til hele Politi-Norge.

U kultur, trynefaktor og misbruk av posisjon. Det har gått ca. en måned siden begrepet «knulle-torsdag» ble brukt over 100 ganger i norske medier.

Da hadde politidirektør Benedicte Bjørnland fått presentert urovekkende funn fra to forskere:

- Misbruk av posisjon ved at sex ble byttet mot gunstige vakter eller gode referanser.
- «Knulle-torsdag» ved B3-leir (en treningsleir for tredjeårsstudenter på Politihøgskolen).
- Sex mellom instruktører i leiren og kvinnelige studenter.
- Intime relasjoner mellom instruktører og studenter i en setting hvor makt, autoritet og styrkeforhold er tvevnt fordelt. Men hvor stort er omfanget? Det er uklart.

Ønsker et mer finmasket bilde

Dette er bakgrunnen for at en ny arbeidsmiljøundersøkelse nå sendes ut til alle ansatte i politiet, også studentene ved Politihøgskolen. Det er snakk om nesten 20.000 personer.

«Jeg ønsker for det første et mer finmasket og presist bilde av hvor omfattende og alvorlig problemet er. Vi kommer til å gjennomføre en ny medarbeiderundersøkelse - avgrenset til seksuell trakassering, som stiller eksplisitte, presise og detaljerte spørsmål», sa Bjørnland 14. oktober.

Rektor ved Politihøgskolen, Nina Skarpnes, mener det er svært viktig å ta funnene på alvor.

- Det er vi som skal sørge for at folk følger loven. Når politiet ikke følger loven selv, mister vi all tillit, sier hun.

Hun beskriver funnene som ble kjent i oktober som ubehagelige. Men det er bra det kommer frem, blant annet fordi det kan bidra til at flere tørr å stå frem, mener Skarpnes.

- All som kommer frem i lyset, kan det gjøres noe med. Det blir som å rive plasteret av et vondt sår.

Uønskede hendelser

Kariann Høvdre er tilsatt ved Politihøgskolen i Oslo og sier til Aftenposten:

- Vi studenter skal være ærlige og si at vi vet at hendelser beskrevet i mediene har forekommet i leir.

Hun sikter da til historier om instruktører på treningsleir i regi av Politihøgskolen. Noen har hatt intime relasjoner til studenter i en setting hvor makt, autoritet og styrkeforhold er skjævt.

Hun legger til at dette selvsagt ikke er greit.

- Hendelsene som har fremkommet er fullstendig uakseptable, og som rektor har uttalt: én hendelse er én for mye, sier Høvdre.

Hun påpeker også at en instruktør og en student aldri vil bli likestilte i en leirsituasjon, og at det blir en ubalanse i maktforholdet. Derfor skal ikke relasjoner mellom dem oppstå.

Vanskelig balansegang

Politidirektør Benedicte Bjørnland erkjenner at fokuset på ukultur og skjev maktbalanse har vært utfordrende.

Kritikken treffer en hel yrkesgruppe. Mange føler seg såret. Lederen av Oslo Politiforening uttalte til Dagbladet at hun mener «politidirektøren stempler en hel etat med ordbrukt sin».

Bjørnland mener det store flertallet har gode verdier. Likevel er det viktig for henne å erkjenne at ikke alle opplever det samme.

Denne balansegangen beskriver hun som krevende.

Under årets medarbeiderundersøkelse kom det frem at 1,3 prosent i politiet har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet. I 2017 var tallet 2,0 prosent.

Til tross for at prosenten har gått ned, tilsier andelen rundt 200 tilfeller. Det beskriver politidirektøren som 200 tilfeller for mye.

Funnene i studien har vært en utøsende faktor for at det skal gjennomføres en grundig og finmasket arbeidsmiljøundersøkelse nå. Både tillitsvalgte og hovedverneombudet skal være med å bestemme utformingen. Spørsmålene skal være så tydelige som mulig.

- Hvis undersøkelsen viser at vi har et problem, må vi gjøre noen tiltak, sier hun.

- Vi må tåle å dykke ned i tematikken.

Bekymrede studenter

På Politihøgskolen har det vært mye snakk om funnene. Studentene er bekymret for at dette skal henge ved dem, forteller rektor Skarpnes.

Studentene hun har snakket med, er redd at avstanden mellom dem og instruktørene på leiren skal bli større. Mange har trives med deres selskap rundt lunsjbordet og frykter at dette vil forsvinne.

Allerede i 2018 ble det iverksatt tiltak for å motvirke seksuell trakassering i forbindelse med oppholdet i leir. Enkelte tilfeller har ført til at instruktører ikke har vært ønsket og fått beskjed om ikke å komme tilbake.

- Det viktigste nå er at det skal føles trygt å være student, sier rektoren.

Hun tror enkelthendelser kan ødelegge for mange. Etter at arbeidsmiljøundersøkelsen er gjennomført, vil de få mer kunnskap og dermed flere måter å kunne forebygge på, påpeker hun.

FAKTA

Dette er saken

Våren 2019 offentliggjorde forskerne Dag Ellingsen og Ulla-Britt Lilleaas urovekkende funn som omfattet politietaten.

De avdekket flere forhold av seksuell trakassering og uønsket adferd.

Onsdag 14. oktober rapporterte flere medier om maktmisbruk i politiet, uakseptable intime relasjoner og «knulle-torsdag» på treningsleir.

De siste funnene beskrives i en artikkel av Ellingsen og Lilleaas.

Hele artikkelen skal publiseres 8. desember i tidsskriftet «Søkelys på arbeidslivet».

Forskningsprosjektet er finansiert av NordForsk og skal sluttføres i 2021.

Table 44: Aftenposten. 16 november 2020. Av Marthe Laurendz Jensen

Som den kvantitative innholdsanalysen viser er seksuell trakassering, en av de tre store temaene i avisene når det er snakk om seksuelle overgrep. Denne saken skiller seg ut i fra de to andre i analysen fordi denne saken ikke caseifisert som de to andre sakene. Der de to andre sakene dreier seg om enkeltpersoner, er den tredje saken i analysen en sak som tar opp problematikk rundt seksuell trakassering, i politiet, på et mer allmenne plan, dette kommer vi også tilbake til senere i analysen. Den tredje og siste saken i den kritiske diskursanalysen er fra Aftenposten den 16 november 2020. Overskriften lyder som følger *“Ny undersøkelse om seksuell trakassering i politiet: - Det blir som å rive plasteret av et vondt sår”*. I 2019 offentliggjorde forskerne Dag Ellingsen og Ulla-Britt Lilleaas en forskningsrapport som avdekket flere forhold av seksuell trakassering og uønsket oppmerksomhet innad i politiet. Senere har det kommet opp flere saker om maktmisbruk og uønskede intime relasjoner innad i politiet. På bakgrunn av dette skal det nå gjennomføres en ny arbeidsmiljøundersøkelse i politiet, med fokus på seksuell trakassering.

Aftenposten ble grunnlagt i 1860 og har siden 2010 vært Norges største avis målt i opplag (Dahl, 2020). Avisen eies av mediehuset Schibsted og er en dagsavis som kommer ut på både papir og nett. Aftenposten er en abonnementsavis og det gjør at, til forskjell fra Dagbladet og VG, at avisen ikke er like avhengig av spissformuleringer og oppsiktsvekkende forsider for å fange lesernes interesse. Hvis Aftenposten en dag ikke har en fengende nyhet på forsiden er ikke det helt krise for avisen, for folk som abonnerer på avisen får den i postkassen likevel. Hågvar trekker frem at dette gjør at abonnementsaviser, som Aftenposten, i teorien kan løfte frem det mest vesentlige stoffet, uavhengig av hvor stor følelsesappell nyheten har (Hågvar, 2007, s. 48). Aftenposten var i starten en upolitisk avis, men fra slutten av 1880 tallet fikk avisen et konservativt preg. I dag beskrives avisen gjerne som uavhengig konservativ (Dahl, 2020)

Det er skrevet flere saker som ligner på denne i tiden før og etter at denne ble publisert. Denne saken er er oppfølging av tidligere saker om temaet. Også VG og Dagbladet har skrevet lignende saker. Helt siden metoo for alvor kom til Norge i 2017, og flere bransjer samlet inn opprop mot seksuell trakassering, har avisene hatt en viktig rolle i avsløringene om seksuell trakassering. Aftenposten er en avisene som har gått i spissen i kampen mot seksuell trakassering, dette ser vi blant annet tydelig i den kvantitative analysen. I

utgangspunktet krever ikke denne saken at leseren har noen forkunnskaper for å kunne forstå hva teksten dreier seg om. Saken har en faktaboks midt inne i saken som heter "*Dette er saken*" der bakgrunnen for denne saken blir presentert. Dette gjør at man som leser ikke nødvendigvis trenger å vite bakgrunnen for akkurat denne nyhetsartikkelen. Likevel er det å forvente at leseren har en forståelse for hva seksuell trakassering er, og hvorfor det er et problem. Det er likevel ikke urimelig å anta at leserne til Aftenposten sitter inne med disse forkunnskapene, da Aftenposten er en abonnementsavis og avisen har dekket temaet hyppig fra 2017.

På lik linje som de to tidligere sakene i den kritiske diskursanalysen, er også denne saken en nyhetsartikkel. Den er bygget opp etter prinsippet om den omvendte pyramiden, der det viktigste blir presentert først, og det minst viktig blir presentert sist.

Tekst- multimodal analyse

Det er en ukultur som er avdekket i politiet som er bakgrunnen for denne nyhetsartikkelen. Denne ukulturen blir satt i referentkoblingen: "*misbruk av posisjon*", "*knulletorsdag*", "*intime relasjoner der makt, autoritet og styrkeforhold er ujevnt fordelt*", "*ubalanse i maktforholdet*" og "*uønsket seksuell oppmerksomhet*". Uttrykkene viser eksempler på flere hendelser innad i politiet som blir beskrevet som en ukultur. Denne ukulturen er årsaken til at det blir gjennomført en ny miljøundersøkelse i politiet, denne gangen avgrenset til seksuell trakassering.

Den diskursive forståelsen som ligger til grunn i denne artikkelen er at det er en ukultur innad i politiet og at denne ukulturen går negativt utover politiet. Som rektor ved Politihøgskolen, Nina Skarpenes, sier: "*Når politiet ikke følger loven selv, mister vi all tillit*" og "*Studentene er bekymret for at dette skal henge ved dem*" og "*Studentene hun har snakket med er redd for at avstanden mellom dem og instruktørene skal bli enda større*". Graden av modalitet i det første eksempel fra Skarpenes er sterk, det er ingen tvil (fra hennes ståsted) at tilliten til politiet vil svekkes dersom politiet selv ikke følger loven. Også de to andre eksemplene fra Skarpenes inneholder også en relativt sterk modalitet. Den siste setningen har for eksempel en sterk modalitet fordi studentene er redd for at avstanden mellom dem og instruktørene skal bli enda større. Her er det også presupposisjon som avslører at det

allerede er en avstand mellom studentene og instruktørene fra før. Teksten fremmer et bilde av hva som vil skjer, dersom også den nye undersøkelsen avslører seksuell trakassering i politiet- nemlig mindre tillit til politiet, og større avstand blant elevene og instruktørene.

Selv om det er avdekket en ukultur i politiet, ser vi bare ett konkret eksempel som er underbygd med tall, *“Under årets medarbeiderundersøkelse kom det frem at 1,3 prosent i politiet har opplevd uønsket seksuell oppmerksomhet. I 2017 var tallet på 2,0 prosent”*. I artikkelen er det kun påstanden om uønsket seksuell oppmerksomhet som blir “bevist” med tall. De andre eksemplene som for eksempel *“misbruk av posisjon”* blir ikke underbygget med tall eller statistikker. Men, som både rektor Skarpenes og tillitsvalgt Høvde påpeker, *“En hendelse, er en for mye”*. Tall og statistikk er med på å gi saken saklighet og tyngde, og fordi det ikke brukes konkret statistikk i denne saken, får vi ikke et nyansert bilde på hvor utbredt denne ukulturen er. Alt vi får vite er at den eksisterer, men vi får ikke vite i hvor stor grad.

Politiet i forskjellige roller

I saken er det tre personer som er intervjuet og kommer til ordet med direkte tale. Disse er rektor ved Politihøgskolen Nina Skarpenes, tillitsvalgt ved Politihøgskolen Karianne Høvde og politidirektør Benedicte Bjørnland. Direkte sitater med replikkstrek gir leseren en følelse av nærhet, ekthet og tilstedeværelse, samtidig som de alltid vil være underlagt de journalistiske tekstnormene (Hågvar, 2007, s. 88). At det er akkurat disse tre som kommer til orde er ikke tilfeldig. De er alle tre autoriteter, aller mest Skarpenes og Bjørnland, og dette gir saken seriositet og tyngde. De tre kildene i denne saken, har tilnærmet like roller fordi de alle er tilknyttet politiet; en som rektor ved Politihøgskolen, en som tillitsvalgt ved Politihøgskolen og en som politidirektør. Likevel er rollene også forskjellige fordi vi forventer med av rektor Skarpenes og politidirektør Bjørnland, enn tillitsvalgte Høvde, som fortsatt er student og under opplæring.

I rollen som politi og leder (i form av rektor og politidirektør) har vi som samfunn høye forventninger. Vi har en forventning om at politiet, som håndhever lover, også følger disse selv. Og vi har en desto større forventning til at i rollen som rektor på Politihøgskolen og som politidirektør at det er deres ansvar å gjøre noe med problemet, dersom det først blir en konflikt. Både Skarpenes og Bjørnland blir presentert som handlende i denne saken. Begge

snakker om en alvorlig tematikk, som begge to er enig om at de må dypdykke i. Skarpenes uttaler blant annet at *“Alt som kommer frem i lyset kan det gjøres noe med”* og Bjørnland uttaler blant annet at *“Hvis undersøkelsen viser at vi har et problem, må vi gjøre noen tiltak. Vi må tørre å dykke ned i tematikken”*. Tillitsvalgt Høvde`s rolle i saken er mer passiv enn de to andres, men hun har likevel en viktig rolle. Dette fordi hun er student selv, og kan bekrefte hendelser som inngår i denne ukulturen, og hun er dermed med på å gi ansikt og troverdighet til undersøkelsen som er gjort.

Det er også interessant hvordan politiet i denne saken blir fremstilt på tre forskjellige måter. Politiet blir fremstilt som skurk, fordi det er politiet selv som står bak hendelsene med seksuell trakassering og misbruk av makt. Vi ser også at politiet opptre i rollen som offer, fordi den seksuelle trakasseringen går ut over politiet, i form av at de mister tillit, at de blir utsatt for trakassering og at avstanden nå blir større mellom instruktørene og elevene på Politihøgskolen. Den tredje og siste rollen politiet har i denne saken er rollen som helt, fordi det er de som nå skal rette opp i problemet, og vinne tilliten tilbake.

I denne saken møter vi ingen personer som har blitt utsatt for hendelsene som kommer frem i saken. Vi har kun tillitsvalgte Høvde`s bekreftelse på at det forekommer. Ofrene for den *“uønskede seksuelle oppmerksomheten”* og mer, kommer ikke til uttrykk i saken. Dette er med på å gjøre at saken fremstår som en sak som er opplysende for allmennheten. Saken er med på å belyse et samfunnsproblem og ikke et individs-problem. Der de to tidligere sakene i analysen fokuserer på enkeltindivider og hendelser har ikke denne saken det samme fokuset. Det sensasjonelle og caseifiseringen er mye mindre i denne saken enn i de to tidligere analysene. Dette skyldes blant annet at VG og Dagbladets er mer tabloide og sensasjonspregede i motsetning til Aftenposten. Samtidig skyldes det også metoo-kampanjen. Metoo løftet seksuell trakassering frem i lyset på et mer allment nivå enn før. Saker som avdekket seksuell trakassering ble dekket på en helt annen måte enn tidligere, fordi de nå på sett på som et samfunnsproblem og ikke som et individsproblem.

Konsensus-diskurs

Saken *“påstår”* at ukulturen i politiet dreier seg om misbruk av posisjon og uønsket seksuell oppmerksomhet, samtidig som denne ukulturen vil føre til at tilliten til politiet svekkes. Den

mest framtreddende diskursen i denne teksten, er konsensus-diskursen. Saken krever at leserne aksepterer at seksuell trakassering er en ukultur, og også at det vil føre til svekket tillit til politiet. Konsensus-diskursen forutsetter at det er en naturlig kobling mellom seksuell trakassering og mistillit. Koblingen mellom seksuell trakassering og mistillit etableres først innenfor rammene av konsensus-diskursen. Målet med den nye undersøkelsen som skal gjennomføres er å avdekke hvor utbredt seksuell trakassering i politiet er, slik at det kan bli satt i gang tiltak mot seksuell trakassering.

Allerede i tittelen blir vi møtt med at det skal gjennomføres en ny undersøkelse om seksuell trakassering, dette viser ansvar. Det blir gjennom mange eksempler i denne saken beskrevet hendelser som blir definert som en ukultur. Vi ser også flere eksempler på at rektor Skarpenes og politidirektør Bjørnland tar undersøkelsen på alvor, og ønsker å ta ansvar for det som har kommet frem- *“Hvis undersøkelsen viser at vi har et problem, må vi gjøre noen tiltak. Vi må dykke ned i tematikken”* og *“Alt som kommer frem i lyset kan det gjøres noe med. Det blir som å rive plasteret av et vondt sår”*. Eksemplene viser hvordan både Skarpenes og Bjørnland tar tematikken på alvor, og kommer til å handle dersom den nye undersøkelsen avslører seksuell trakassering. Konsensus-diskursen handler om at seksuell trakassering på arbeidsplassen (og skolen) kommer til uttrykk som følge av ujevne maktforhold og strukturene på arbeidsplassen (og skolen). Konsensus-diskursen er basert på en strukturell forståelse av seksuell trakassering. *“ukulturen”* ble definert som et produkt av ujevne maktforhold og seksuell trakassering, som igjen vil føre til at tilliten til politiet synker. For å løse problemet blir det derfor gjennomført en ny undersøkelse som skal øke kunnskapen og vise til omfanget, slik at det kan iverksettes tiltak.

7. Avslutning og konklusjon

Målet med denne masteroppgaven var å avdekke hvordan media dekker seksuelle overgrep. Forskningsspørsmålet mitt var derfor: *Hvilke type seksuelle overgrep vektlegges i norske aviser, og hvordan dekkes de?* I tillegg hadde jeg noen analytiske spørsmål som var som følger: Hvordan har dekningen av seksuelle overgrep endret seg over tid? Og hvilke diskurser dominerer i nyhetssaker om seksuelle overgrep? Gjennom en kvantitativ innholdsanalyse av 595 saker fra Dagbladet, VG og Aftenposten og en kritisk diskursanalyse av tre saker har jeg prøvd å besvare disse spørsmålene.

Den kvantitative analysen viste oss at dekningen av seksuelle overgrep fra 2000 til 2010 var nok så jevn, bare en prosent forskjell i dekningen på disse to årene. Resultatene indikerer at fra 2010 til 2020 har dekningen av seksuelle overgrep totalt sett blitt redusert siden 2010. Aftenposten er avisen som dekker saker om seksuelle overgrep mest med 40 prosent av sakene. Dagbladet har den laveste dekningen med ca 27 prosent av sakene. Selv om studien ikke undersøker denne sammenhengen, kan den lavere dekningen i 2020 skyldes coronapandemien. Corona har tatt mye medieplass og da går denne plassen på bekostning av andre ting. Det er vanskelig å si med sikkerhet at nedgangen skyldes dette, men det kan være en faktor som spiller inn. Selv om avisenes dekning av seksuelle overgrep gikk ned i 2020, har politiet en annen statistikk på virkeligheten. I følge tall fra politiet var det i 2020 en nedgang i antall anmeldte voldtekter, en nedgang på tre prosent siden 2019 (Politiet, 2021). Den samme rapporten viste også seksuelle overgrep mot barn økte i 2020. For eksempel kommer det frem i rapporten at det har vært en økning på 4,8 prosent fra 2019 i antall anmeldte seksuallovbrudd mot barn under 16 år, seksuell omgang med barn i alderen 14-16 år økte med 15,3 prosent, seksuell omgang med barn under 14 år økte med 9,6 prosent og overgrepsmateriale og pornografi økte med 15,2 prosent (Politiet, 2021). Som det kommer fram av disse tallene, har seksuallovbrudd i hjemmet økt under pandemien, mens voldtekt generelt har sunket.

Vi har sett i teorikapittelet at selv om objektivitet gjerne er et ideal i journalistikken, er man likevel innforstått med at journalister aldri vil kunne være helt objektive, fordi også journalister er sosiale individer som er formet gjennom ulike sosiale prosesser. Bourdieu

kaller dette for habitus, og det er denne habitusen som journalistene innehar som vil være med på å forme journalistikken. Fordi journalister innehar en habitus ville det i en ideell verden blitt rekruttert journalister som har kjennskap til seksuelle overgrep slik at dekingen av seksuelle overgrep også ble dekket av noen med kjennskap til temaet, som forhåpentligvis dermed kunne vært med på å motvirke den synkende dekingen. Et annet, og bedre alternativ kan være å la kvinner få dekke saker om seksuelle overgrep i større grad. I 2000 viste analysen at bare 27 prosent av journalistene var kvinner, i saker om seksuelle overgrep. I 2010 utgjør kvinner 15 prosent av journalistene og i 2020 er det kvinner som har skrevet flest saker om seksuelle overgrep med 36 prosent. Ifølge Folkehelseinstituttet opplever kvinner i større grad enn menn seksuelle overgrep (Folkehelseinstituttet, 2019). Sigurd Allern påpeker at journalisters kildeutvalg påvirkes av nyhetsverdier og tradisjonelle organisatoriske rutiner, men at de også blir påvirket av journalistens personlige erfaringsbakgrunn, sosiale nettverk og holdninger (habitus). Derfor er det rimelig å anta at mansdominerte og kvinnedominerte redaksjonelle miljøer i noen grad vil treffe ulike beslutninger, både når det gjelder temavalg, kildevalg og vinkling (Allern, 2001, s. 201). Som den kvantitative undersøkelsen viste har det vært en økning i kvinnelige journalister som dekker temaet. Dette gjelder også journalister generelt. Både tall fra Norsk Journalistlag og den kvantitative undersøkelsen viser at kvinneandelen av journalister er økende fra 2000 til 2020 (Norsk journalistlag, 2018).

Analysen avdekket at det i all hovedsak er tre dominerende temaer i dekingen av seksuelle overgrep. Disse er voldtekt, seksuelt overgrep og seksuell trakassering. Voldtekt alene står for halvparten av sakene. I de aller fleste saker om voldtekt, blir det ikke nevnt hva slags type voldtekt det er snakk om. Men, i de sakene voldtekten blir spesifisert er det overfallsvoldtekter som i størst grad blir skrevet om. Dette på tross av at en rapport fra politiet fra 2019 viste at bare 4,8 prosent av de anmeldte voldtektene er overfallsvoldtekt (Politiet, 2020). Dette er interessant fordi det er med på å fremstille virkeligheten nokså skjevt. Når det i virkeligheten er festrelatert voldtekt, mellom personer som kjenner hverandre, som er den største kategorien innenfor anmeldte voldtekter. Denne framstillingen kan skape holdninger om at overfallsvoldtekter er den store faren, samtidig som det kan sette standarden på at voldtekt er å bli overfalt av en fremmed på gata. Mangel på en nyansert fremstilling i mediene kan føre til at samfunnet fortrenger oppmerksomheten

fra andre seksuelle overgrep, som kan være like alvorlige som overfallsvoldtekt. Analysen viser også at når voldtekt blir spesifisert i media er det voldtekt innad i familien som blir dekket nest mest, etter overfallsvoldtekter. Som vi avdekket lenger opp var det i 2020 en nedgang i voldtekter generelt, men et økning i den formen som handler om voldtekt mot barn. At mediene i 2020 dekket voldtekt i lavere grad enn i de to tidligere årene i analysen, viser på mange måter at det er samsvar i virkeligheten, nettopp fordi det har vært en nedgang totalt. Avisene dekker også i større grad voldtekt av barn, og dette er en svært relevant situasjon som følge av pandemien. Resultatene kan gi en indikasjon på at avisene fortsatt fremstiller overfallsvoldtekter som den største faren. Samtidig ser vi også at voldtekt i hjemmet får større oppmerksomhet i 2020, og dette representerer virkeligheten godt.

Dekningen av seksuell trakassering har hatt en økning i dekingen fra 2000 til 2020. I 2000 handlet ca 23 prosent av sakene om seksuell trakassering men i 2020 hadde denne dekingen økt til i underkant av 58 prosent. Aftenposten er avisen som dekker seksuell trakassering mest i 2020. Mens voldtekt i et stort flertall av sakene ligger innenfor temaet kriminalitet og rettsvesen, havner seksuell trakassering i størst grad innenfor temaet politikk. Vi ser også at i dekingen av seksuell trakassering er det langt mindre fokus på enkeltindivider og enkelthendelser, enn i for eksempel saker om voldtekt. Når seksuell trakassering dekkes handler det i langt større grad om seksuell trakassering som et samfunnsproblem, heller enn et individs problem.

Som den kvantitative analysen viser og den kritiske diskursanalysen underbygger, handler saker om seksuell overgrep ofte om individ og/eller en hendelse. Unntaket fra denne caseifiseringen gjelder som nevnt, når det er snakk om seksuell trakassering. Spesielt i saker om voldtekt og seksuelle overgrep bærer sakene preg av caseifisering og sensasjon. Dette kan det være flere årsaker til. En faktor kan kobles til avisenes synkende opplag. Det er harde tider for avisene og avisene er derfor avhengig av saker som vekker oppmerksomhet. Derfor konstrueres tabloide nyheter med sensasjonelle hendelser for å skape interesse hos leseren. Dette er spesielt viktig for avisene VG og Dagbladet fordi de er løssalgaviser, og dermed avhengig av interessante nyheter som fanger leseren i noe større grad, enn abonnementsavisen Aftenposten. Samtidig er dette ikke hele grunnen. For eksempel var det bedre tider for papiravisene i 2000 enn i 2020. Likevel ser vi at dekingen er lavere av

voldtekt og seksuelle overgrep i 2020 enn i 2000, og igjen, det er gjerne i slike saker at caseifiseringen er størst. At avisene er tabloide er også en viktig faktor her. Et trekk ved "tabloidestetikken" er dens sterke personorientering og dramatisering (inkludert i språkbruken), dvs, trekk som reelt handler om journalistikkens innhold og vinkling (Allern, 2001, 1. 31). På mange måter ser vi at denne caseifiseringen gjør at fokuset på enkeltindivider overskygger fokuset om seksuelle overgrep som et samfunnsproblem. Svært mye av deknningen av seksuelle overgrep er sensasjonell, dramatisk og har liten samfunnsnytte.

Diskursanalysen belyser flere av de kvantitative funnene. Det er identifisert tre overordnede diskurser i de sakene som er valgt ut. Disse er: politi-diskursen, offer-diskursen og konsensus-diskursen. De to første diskursene er i saker som går under såkalt caseifisering. Disse sakene handler utelukkende om en "case" eller hendelse. Den tredje saken handler om seksuell trakassering på et mer allment og generelt plan. Denne saken består ikke av en "case" på samme måte som de to første.

Politi-diskursen ble avdekket i den første saken fra Dagbladet. I denne saken er politiet en sentral aktør og opptrer som den handlende parten. Politiet blir satt i et lys der de nesten fremstår som helter, fordi de står overfor en "håpløs" oppgave (Dagbladets ord), samtidig som de nå er sikre på at de har tatt riktig mann, nemlig Jan Helge Andersen. Andersen blir identifisert med både navn og bilde i denne saken. Denne diskursen er problematisk av flere årsaker. Den ene grunnen er at den fremstiller politiet i et lite kritisk lys. Journalistikk skal stille kritiske spørsmål samtidig som de skal få frem flere sider av saken. Denne saken er ensidig fremstilt, og det er bare politiets side vi ser. Denne framstillingen av at politiet er sikre på at Andersen har gjort det han er siktet for, kombinert med full identifisering av Andersen er problematisk. Ved en slik fremstilling blir Andersen dømt av allmennheten lenge før han blir dømt i en rettssal. I denne diskursen er forholdet til kilder vesentlig. Som den kvantitative analysen viste blir politiet brukt som kilde i underkant av 30 prosent av sakene, dette utgjør den mest brukte hovedkilden. Det er verdt å påpeke at det i denne saken bare er brukt en muntlig kilde, siktedes forsvarer. Likevel kommer det tydelig frem at politiet er en kilde i denne saken, selv om de ikke kommer til uttrykk i direkte tale.

I den andre saken, ble offer-diskursen avdekket. Denne saken er også en caseifisering der saken handler om at en kvinne ble seksuelt mishandlet og voldtatt av sin samboer. Lars Arve Røssland mener at krimjournalistikk er samfunns viktig først når den klarer å ta styringen over informasjon og gi oss de maktkritiske vinklingene som gjør oss klokere når det gjelder kriminalitetens plass i samfunnet (Røssland, 2019, s. 144). Offer-diskursen henger tett sammen med skam. Skam og opplevelsen av medansvar er et hinder for mange utsatte. Dersom man ser på hva de utsatte selv forteller, er følelsen av medansvar for hendelsen sterkt til stede, og den har skadelige konsekvenser, ettersom de utsatte bebreider seg selv. Selvbekreidelse fører ofte til taushet (Sveen, 2016, s. 9).

Den tredje og siste diskursen som er avdekket i den kritiske diskursanalysen er konsensus-diskursen. Konsensus-diskursen er basert på en strukturell forståelse av seksuell trakassering, der seksuell trakassering er et produkt av ujevne maktforhold. Denne saken fra Aftenposten viser en typisk tendens i hvordan saker om seksuelle overgrep blir dekket. Her er det et større fokus på seksuell trakassering som et samfunnsproblem, og sakene handler sjeldent om et "offer" eller et individ som er utsatt for den seksuelle trakasseringen. Sakene er langt mindre sensasjonspreget enn de to tidligere sakene, og dette er typisk for saker om seksuelle overgrep.

Sett i et historisk lys har denne forskningen avdekket flere ting. Den ene er som nevnt at fra 2000 til 2020 har dekningen av seksuelle overgrep gått ned. En faktor kan som nevnt være coronapandemien. Men det er også en faktor som er vesentlig her, og det er utviklingen av nye formater. Nettaviser tar over for papiravisene, samtidig som vi ser helt nye formater som for eksempel at avisene har egne krim-podcaster. Det er naturlig å tro at noe av nedgangen i dekningen av seksuelle overgrep, skyldes overgangen til nye formater. Vi ser også en endring i bruk av kilder. Politiet er en viktig kilde spesielt når seksuelle overgrep havner inne temaet "kriminalitet og rettsvesen". Det er viktig med gode kontakter og kilderelasjoner, men det er journalistene som er nødt til å være den styrende parten i hvordan informasjonen skal brukes. Her er politi-diskursen fra Dagbladet saken i 2000 et godt eksempel. Her virker saken som en ensidig fremstilling av politiets arbeid og meninger. Samtidig oppleves politiets side som den samme som ofrenes side, og ved å ta politiets "side" tar man derfor også ofrenes side. Når det oppstår en gjensidighet i forholdet mellom journalistene og politiet som kilde,

kan det være vanskelig å rette et kritisk søkelys mot politiet og deres arbeid. I 2020 så vi at politiet i mindre grad blir brukt som hovedkilde. Det er en mulighet at dette skyldes en høyere bevissthet rundt ulike etiske dilemmaer i forhold mellom journalister og kilden, men dette blir bare spekulasjoner og ikke noe denne analysen kan si med sikkerhet.

Seksuelle overgrep er en del av samfunnet og må derfor dekkes av mediene.

Krimjournalistikken er samfunnsviktig først når den klarer å ta styringen over informasjonen og gi oss de maktkritiske vinklingene som gjør oss klokere når det gjelder kriminalitetens plass i samfunnet (Røssland, 2019, s 144).

Det er et stor behov for å forske mer på hvordan media dekker seksuelle overgrep. Selv med denne forskningen er mye som er utforsket. Denne oppgaven er begrenset i både tid og omfang og dette har ført til at oppgaven har blitt begrenset. Et godt bidrag til forskningen på seksuelle overgrep i media, ville vært å gjennomført samme kvantitative analyse som i denne studien, men med flere aviser. I denne forskningen er det undersøkt tre aviser, men med en større representasjon av flere av landets aviser, ville dette kunne si enda mer om dekningen, samtidig som funnene i større grad ville kunne generaliseres. Her hadde det også vært interessant å undersøkt eventuelle forskjeller på lokalaviser og rikdsekkende aviser. Det ville også vært svært interessant å undersøke hvordan nettavisene dekket seksuelle overgrep.

Litteraturliste:

Aftenposten. (2015. 16 april). *Aftenpodden* [Audio podcast].

<https://open.spotify.com/episode/5i9udu5fedckepsYaMXg0A> (Lyttet: 4 mai 2021)

Aftenposten. (2015. 16 april). #anbefalt: #jegharopplevd. Aftenposten.no.

https://www.aftenposten.no/norge/i/r1Q3/anbefalt-jegharopplevd?fbclid=IwAR2HOaM9HZ-L0oAT8EEI6j61bOCrQ_7F5e6Do4e5DL-1FR0pkYx39b316iY (Lest: 18 februar mai 2021)

Allern, S. (2001). *Nyhetsverdier: Om markedsorientering og journalistikk i ti norske aviser*. Høyskoleforlaget.

Amnesty International. (2016. 1 august). *Voldtekt i Norge: Et alvorlig samfunnsproblem*. amnesty.no. <https://amnesty.no/voldtekt-i-norge-et-alvorlig-samfunnsproblem> (Lest: 14 november 2020)

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. (2018. 27 april). *Seksuelle overgrep*. bufdir.no. https://bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Seksuelle_overgrep/ (Lest: 14 november 2020)

Barne, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018. 12 desember). *Hva er seksuelle overgrep?*. bufdir.no. https://bufdir.no/Nedsatt_funksjonsevne/Retningslinjer_seksuelle_overgrep_utviklingshemmede/Hva_er_seksuelle_overgrep/ (Lest: 14 november 2020)

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet. (2020. 9 november). *Om partnervold*. bufdir.no https://www.bufdir.no/vold/Vold_og_overgrep_mot_voksne/Partnervold/ (Lest: 14 november 2020)

Bourdieu, P. (1998). *Om fjernsynet*. Gyldendal Norske forlag.

Chibnall, S. (1977). *Law and Order News: An analysis of crime reporting in the british press*. London: Tavistock Publications

Dahl, H. (2020. 22 august). *Aftenposten*. snl.no. <https://snl.no/Aftenposten> (Lest: 5 januar 2021)

Eide, M. (2001). *Til dagsorden! Journalistikk, makt og demokrati*. Gyldendal Norske forlag.

Eide, M. & Myrvang, C. (2018). *Alltid foran skjermen*. Universitetsforlaget.

Elden, J. (2021. 4 januar). *Siktet*. snl.no. <https://snl.no/siktet> (Lest: 12 mai 2021)

Eide, M. (2021. 5 mai). *Dagbladet*. snl.no. <https://snl.no/Dagbladet> (Lest: 5 januar 2021)

Filipovic, J. (2017. 5 desember). *Our President has always degraded women- and we've always let him*. time.com. <https://time.com/5047771/donald-trump-comments-billy-bush/> (Lest 12 mai 2021)

Folkehelseinstituttet. (2020. 2 januar). *Vold og seksuelle overgrep*. fhi.no. <https://www.fhi.no/nettpub/hin/skader/vold/#seksuelle-overgrep-forekomst-blant-voksne> (Lest: 3 november 2020)

Hitching, T., Nilsen, A. & Veum, A. (2011). *Diskursanalyse i praksis*. Høyskoleforlaget.

Hågvar, Y. (2007). *Å forstå avisa: Innføring i praktisk presseanalyse*. Fagbokforlaget

Johannessen, L., Rafoss, T. & Rasmussen, E. (2018). *Hvordan bruke teori?* Universitetsforlaget.

Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5.utg). Abstract forlag AS.

Jørgensen, M. & Phillips, L. (1999) *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforlag.

Likestillings- og diskrimineringsloven. (2017). Lov om likestilling og forbud mot seksuell trakassering (LOV-2017-06-16-51). Lovdata.

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-06-16-51/KAPITTEL_2#KAPITTEL_2

Medie Norge. (u. å.). *Ti største aviser*. Medienorge.uib.no

<https://medienorge.uib.no/statistikk/medium/avis/353>

Moe, H. & Sakariassen, H. (2018). *Brukermønstre for digitale nyheter: Reuters Institute Digital News*

Report.: https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/bruksmonstre_for_digitale_nyheter_2018_0.pdf

Norsk journalistlag. (2018. 29 oktober). *Nj-ere ved utgangen av 2017*. nj.no.

<https://www.nj.no/nyheter/8019-nj-ere-ved-utgangen-av-2017/> (Lest: 10 april 2021)

Norsk redaktørforening. (2018. 30 januar). *Slik forebygger du seksuell trakassering: Dette sier lovverket*. nored.no.

<https://www.nored.no/NR-dokumentasjon/Rapporter-og-veiledere/Slik-forebygger-du-seksuel-l-trakassering/4.-Dette-sier-lovverket> (Lest: 3 november 2020)

Orgeret, K. (2020. 10 november). *metoo*. Store norske leksikon. <https://snl.no/metoo> (Lest: 14 november 2020)

Politiet. (2021. 15 februar). *Antall anmeldelser redusert i 2020*. politiet.no.

<https://www.politiet.no/aktuelt-tall-og-fakta/aktuelt/nyheter/2021/02/15/antall-anmeldelser-reduert-i-2020/> (Lest: 14 april 2021)

Politiet. (2020) *Voldtektssituasjonen i Norge 2019*. Politiet.no

<https://www.politiet.no/globalassets/04-aktuelt-tall-og-fakta/voldtekt-og-seksuallovbrudd/voldtektssituasjonen-i-norge-2019.pdf> (Lest: 17 februar 2021)

Rossen, E. Liseter, I. & Nordal, O. (2021. 23 januar). *Internettets historie*. snl.no.

https://snl.no/Internettets_historie (Lest: 3 mai 2021)

Røssland, L. (2019) *Norsk kriminaljournalistikk etter 2000*. Cappelen Damm Akademiske.

Skovholt, K. & Veum, A. (2014). *Tekstanalyse ei innføring*. Cappelen Damm.

Sletteland, A. & Helseth, H. (2018). *En håndbok mot seksuell trakassering*. Forlaget Manifest.

Sletteland, A. & Orgeret, K. (2020). *Giskesaken og hvordan vi får #metoo tilbake på sporet*. Forlaget Manifest

Sveen, H. (2016). *Såpass må du tåle: Sex, krenkelses og offentlig debatt*. Humanist forlag.

Tjora, A. (2016. 25 november). *Avvik*. snl.no. <https://snl.no/avvik> (Lest: 3 mai 2021)

Tjora, A. (2020. 3 desember). *Sosialkonstruktivisme*. snl.no. <https://snl.no/sosialkonstruktivisme> (Lest: 3 mai 2021)

Vandvik, I. (2020. 5 mars). *Seksuelle overgrep*. Store medisinske leksikon. https://sml.snl.no/seksuelle_overgrep (Lest: 3 november 2020)

VG. (u.å.) *Om Schibsted*. Vg.no. <https://www.vg.no/informasjon/om-schibsted>

Vollan, M., Hammer, s., & Martinic, J. (2018. 13 oktober). *Metoo endret unge menn*. Klassekampen. <https://arkiv.klassekampen.no/article/20181013/ARTICLE/181019982> (Lest 3 mai 2021)

Østbye, H., Helland, K., Knapskog, K., Larsen, L. & Moe, H. (2013). *Metodebok for mediefag* (4. utgave). Fagbokforlaget.

Appendiks A

Kodeskjema SPSS

Variabel 1: Tittel (Sakens tittel i sin helhet)

Variabel 2: Dato (DD.MM.ÅÅ)

Variabel 3: Avis

- 1: VG
- 2: Dagbladet
- 3: Aftenposten

Variabel 4: År

- 1: 2000
- 2: 2010
- 3: 2020

Variabel 5: Artikkelens sjanger

- 1: Nyhetsartikkel
- 2: Reportasje
- 3: Notis
- 4: Leserinnlegg
- 5: Leder

Variabel 6: Type overgrep

- 1: Voldtekt
- 2: Beføling
- 3: Blotting
- 4: Seksuell trakassering

- 5: Pornografiske bilder
- 6: Seksuelt overgrep
- 7: Incest
- 8: Grooming
- 9: Seksuell handling
- 10: Seksuell omgang
- 11: Pedofili
- 12: Seksuell mishandling

Variabel 7: Artikkelens lengde

- 1: Stor (over 600 ord)
- 2: Medium (300-600 ord)
- 3: Liten (Under 300 ord)

Variabel 8: Tema/vinkling

- 1: Politikk
- 2: Økonomi
- 3: Helse
- 4: Kriminalitet og rettsvesen
- 5: Annet
- 6: Utenriks
- 7: Sport

Variabel 9: Kjønn på offeret

- 1: Gutt/mann
- 2: Jente/Kvinne
- 3: Ikke oppgitt
- 4: Begge kjønn

Variabel 10: Etnisitet på overgriper

- 1: Etnisitet nevnes ikke
- 2: Etnisitet nevnes- utenlandsk opprinnelse

3: Etnisitet nevnes- norsk opprinnelse

4: “mørkhudet”

5: “oslomann”

Variabel 11: Etnisitet på offer

1: Etnisitet nevnes ikke

2: Etnisitet nevnes- utenlandsk opprinnelse

3: Etnisitet nevnes- norsk opprinnelse

Variabel 12: Grafiske virkemidler

1: Ja

2: Nei

Variabel 13: Journalistens kjønn

1: Kvinne

2: Mann

3: Ikke oppgitt

Variabel 14: Type voldtekt

1: Festrelatert voldtekt

2: Overfallsvoldtekt

3: Relasjonsvoldtekt

4: Sårbarhetsvoldtekt

5: Bekjentskapsvoldtekt

6: Voldtekt i familien

7: Voldtekt over internett

8: Ikke spesifisert

Variabel 15: Antall (muntlige) kilder

1: en

2: to

3: tre

4: flere enn tre

5: ingen

Variabel 16: Anonyme kilder

1: Ja

2: Nei

Variabel 17: Hovedkilde

1: Politiker

2: Pårørende

3: Fornærmede/offer

4: Organisasjon

5: Forsker

6: Helse

7: Politi

8: Annet

9: Advokat/forsvarer

10: ingen

11: overgriper/siktet/mistenkt

Variabel 18: Alder- offer

1: Voksen (over 18 år)

2: Barn (0-12 år)

3: Tenåring (13-17 år)

4: Ikke nevnt